

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TÜRK MUHAFAZAKARLIĞINDA NURETTİN TOPÇU VE
NECİP FAZIL KISAKÜREK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Fetullah Furkan ÖZDEMİR

Niğde
Aralık, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TÜRK MUHAFAZAKARLIĞINDA NURETTİN TOPÇU VE
NECİP FAZIL KISAKÜREK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Fetullah Furkan ÖZDEMİR

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Taner DEMİRKOL
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdullah KARATAŞ
Üye : Doç. Dr. Sefa USTA

Niğde
Aralık, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türk Muhafazakarlığında Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
.../.../...

Fetullah Furkan ÖZDEMİR

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında değişmekte ve gelişmekte olan küreselleşen dünyamızın tarihsel süreç içerisinde ideolojilere bakış açısını ve Muhafazakârlık kavramını tanımlamak ve incelemek istenmiştir ve Türk Muhafazakârlığının temelleri incelenerek Batı'daki Muhafazakârlık anlayışı ile karşılaştırma yapılmak istenmiştir. Son olarak iki büyük düşünür olan Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek'in muhafazakarlıkla ilişkisi incelenmiştir.

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan danışmanım Dr. Taner DEMİRKOL hocama teşekkürlerimi sunarım. Konu ve kaynak arayışında benden yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Hünkar GÜLER ve Prof. Dr. Fatih YÜCEL hocalarıma teşekkürlerimi bir borç bilirim. Siyaset Bilimi ve ideolojilerin incelenmesini ve tanımlanmasını bana sevdiren Dr. Mustafa Cem Oğuz hocama şükranlarımı sunarım.

Fetullah Furkan ÖZDEMİR

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK MUHAFAZAKARLIĞINDA NURETTİN TOPÇU VE NECİP FAZIL
KISAKÜREK

ÖZDEMİR, Fetullah Furkan
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Taner DEMİRKOL
Aralık 2021, 79 Sayfa

İdeoloji kavramı bugüne kadar tartışılmalı bir kavramdır.19. yüzyıl ise adeta bir ideolojiler yüzyılı olmuştur ve “izm”lerin birçoğu bu yüzyılda ortaya çıkmıştır veya kendilerine isim bulmuşlardır. İdeolojiye dair olumlu ve olumsuz görüşler mevcuttur. Ülkemizde ise ideoloji kavramına genel olarak olumsuz bir anlam yüklenilmektedir. Örneğin sosyalist kesimdeki insanlara etiket olarak kullanılmaktadır veya bir kişi bir konuya dair kendini ifade etmeye çalıştığı zaman ideolojik konuşuyorsun denilerek olumsuz bir tutum ve tavırla karşılaşabilmektedirler. Bu sebeptendir ki tezin birinci bölümünde ideoloji kavramının olumlu, olumsuz ve tarafsız yönlerini ele almaya çalıştım. İdeoloji kavramına karşı önyargıları biraz da olsa kırma çabasına girdim.

Sonrasında ise özü itibarıyla, Fransız devrimini ortaya çıkaran, onun düşünsel arka planını oluşturan aydınlanma ve modernleşmeye karşı bir tepki olan muhafazakârlık düşüncesini incelemeye çalıştım. Bazı kesimlerin ideoloji olarak nitelendirdiği, bazı kesimlerin ise ideoloji olduğunu kabul etmediği muhafazakârlık kavramına, tutumuna veya bazı kesimlerin de söylediği gibi muhafazakâr duruşa değindim. Tarihin tozlu raflarında ismi eskitilmiş olan muhafazakârlık kavramının üzerindeki tozları bir nebze olsun kaldırmak ve muhafazakârlığa dair düşünceleri irdelemeye çalıştım.

Daha sonra ülkemizde modernleşme sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen Tanzimat Dönemi itibarıyla ülkemizde az çok kendisini hissettirmeye başlayan muhafazakâr düşüncenin, ülkemizdeki siyasal, tarihsel serüvenini ve temel muhafazakâr söylemleri inceleyerek, muhafazakârlığa bakış açımızın ve ülkemizdeki muhafazakârlık anlayışlarının batı ile benzerlik ve farklılıkları üzerinde durmaya çalıştım.

Sonrasında ÷lkemizdeki, 20. Yüzyılın münevverlerinden olan, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerini ve Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarını tatbik eden, birçok ideoloji ve düşünce biçimi ile ismi anılan Nurettin Topçu'nun hayatına ve sosyal bilimlerdeki bazı temel kavramlar karşısındaki tutumlarına değinmeye çalıştım. O'nun mistisizmi ve ruhçu yaklaşımlarına dair düşünceleri üzerinde durdum. Ayrıca isminin birlikte anıldığı muhafazakârlık kavramı ile ilişkisine ve ÷lkemizde muhafazakârlık ve diğer siyasi düşüncelerin gelişmesindeki rolü üzerinde durmaya çalıştım.

Daha sonra Büyük Doğu idealleri ve şiirleriyle kendisini tanıdığımız Necip Fazıl Kısakürek'in hayatını inceleyerek ideolojik yapısının temellerini, Muhafazakarlıkta hâkim olan temel değerlere karşı tutum ve fikirlerini irdelemeye çalıştım.

Bu çalışmanın amacı Muhafazakarlık kavramının daha iyi tanımlanmasını sağlamak ve Muhafazakâr düşüncenin önde gelen isimlerinden olan Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek'in muhafazakarlık anlayışlarını açıklayarak karşılaştırmaktır. Çalışma literatür taraması yöntemiyle yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, Muhafazakarlık, Fransız Devrimi, Tanzimat Dönemi, Nurettin Topçu, Necip Fazıl Kısakürek

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

**NURETTIN TOPCU AND NECIP FAZIL KISAKUREK IN TURKISH
CONSERVATISM**

**OZDEMİR, Fetullah Furkan
Department of Public Administration
Supervizor: Lecturer Dr. Taner DEMIRKOL
December 2021, 79 Pages**

Ideology is a term that has been discussed by now. And 19th century simply had been the century of ideologies also “-ism”s found themselves a name or occurred in this century. There are positive and negative opinions on ideology. As for our country, ideology generally has been assigned a negative meaning. For example, it has been used as a label for the socialists or when someone tries to express themselves on a matter, they may be subjected to a negative behavior for being ideological. For this reason, I tried to approach the ideology from positive, negative, and impartial aspects in the first part of my seminar. I tried to break down the prejudices against the ideology term at the least.

Thereafter, I tried to analyze the conservatism which came out as a response to the modernization and rationalization that inherent caused the French Revolution and created its ideational background. I mentioned the conservatism term -or as some say conservativist attitude- which is regarded as an ideology by some and not regarded by some others. I tried to scrutinize the thoughts on conservatism and remove the dust on the term which was worn out in the old dusty shelves of the history.

Then I tried to dwell on the differences and similarities between conservatism in Turkey and the west by examining the basic conservativist discourses and the political and historical romance of the conservativist thought, which started to make itself evident with the Tanzimat Reform Era that is regarded as the beginning of the modernization in Turkey, in our country.

Later, I've addressed to Nurettin Topcu - one of the intellectuals of the 20th century in our country, who exercises the late Ottoman and early Republic periods, and whose name is mentioned along with many ideologies and thoughts - his life and his approaches to some of the basic social sciences terms. I've emphasized his mysticism and spiritualist approaches. Further, I've tried I also focused on his

relationship with the concept of conservatism, which is mentioned with his name, and its role in the development of conservatism and other political ideas in our country.

Thereafter, by examining the life of Necip Fazıl Kısakürek, whom we know with his great eastern ideals and poems, I tried to examine the foundations of his ideological structure, his attitudes, and ideas against the basic values of conservatism.

The aim of this study is to provide a better definition of the concept of conservatism and to contrast and explain the conservatism approaches of Nurettin Topçu and Necip Fazıl Kısakürek, who are among the leading names of conservative thought. This study was conducted using the method of literature review.

Key Words: Ideology, Conservatism, French Revolution, Tanzimat Reform Era, Nurettin Topcu, Necip Fazıl Kısakürek

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAM OLARAK İDEOLOJİ VE MUHAFAZAKÂRLIK

1.1.İDEOLOJİNİN TANIMI	4
1.2. İDEOLOJİYE OLUMLU VE OLUMSUZ YAKLAŞIMLAR.....	5
1.3. MUHAFAZAKÂRLIĞIN TANIMI	7
1.4. MUHAFAZAKÂRLIĞIN TARİHSEL SÜRECİ	7
1.5. MUHAFAZAKÂRLIĞIN ANA TEMALARI.....	10
1.5.1. Muhafazakârlıkta Gelenek Kavramı.....	10
1.5.2. Muhafazakârlıkta Beşerî Mükemmel Olmayış Kavramı.....	11
1.5.3. Muhafazakârlıkta Organik Toplum Kavramı	12
1.5.4. Muhafazakârlıkta Mülkiyet Kavramı	13
1.5.5. Muhafazakârlıkta Otorite Kavramı.....	13
1.6. MUHAFAZAKÂRLIĞIN İDEOLOJİ OLUP OLMADIĞI TARTIŞMASI	15

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞI

2.1. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞININ DÜŞÜNSEL TEMELLERİ.....	16
2.2. OSMANLI'DA MUHAFAZAKÂRLIK.....	18
2.2.1. Tanzimat Düşüncesi ve Muhafazakârlık	19
2.2.2. İttihat ve Terakkî Cemiyeti ve Muhafazakârlık.....	20
2.3. CUMHURİYET DÖNEMİ VE MUHAFAZAKÂRLIK	21
2.3.1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Muhafazakârlık.....	21

2.3.2. Kemalizm ve Türk Muhafazakârlığı.....	23
2.3.3. Cumhuriyetçi Muhafazakârlık (Muhafazakâr Modernlik)	25
2.3.4. 1980 Sonrası Muhafazakârlık ve Yeni-Sağ	27
2.4. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞININ TEMEL SÖYLEMLERİ	28
2.5. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞI VE BATI MUHAFAZAKÂRLIĞI KARŞILAŞTIRMASI.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NURETTİN TOPÇU VE MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE

3.1. NURETTİN TOPÇU'NUN HAYATI	34
3.2. NURETTİN TOPÇU'NUN DÜŞÜNCE DÜNYASI.....	36
3.2.1. Nurettin Topçu'da Devlet.....	36
3.2.2. Nurettin Topçu'da Demokrasi	39
3.2.3. Nurettin Topçu'da Eğitim.....	42
3.2.4. Nurettin Topçu'da Ahlak.....	45
3.2.5. Nurettin Topçu'da Sanat.....	46
3.2.6. Nurettin Topçu'da Kültür ve Medeniyet	47
3.2.7. Nurettin Topçu'da Din.....	49
3.3. NURETTİN TOPÇU VE MUHAFAZAKÂRLIK.....	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE MUHAFAZAR DÜŞÜNCE

4.1. NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN HAYATI.....	55
4.2. NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN DÜŞÜNCE DÜNYASI	58
4.2.1. Necip Fazıl Kısakürek'te Devlet	58
4.2.2. Necip Fazıl Kısakürek'te Demokrasi	62
4.2.3. Necip Fazıl Kısakürek'te Eğitim	63
4.2.4. Necip Fazıl Kısakürek'te Ahlak	65
4.2.5 Necip Fazıl Kısakürek'te Sanat	67

4.2.6 Necip Fazıl Kısakürek'te Kültür ve Medeniyet.....	68
4.2.7 Necip Fazıl Kısakürek'te Din	69
4.3. NECİP FAZIL KISAKÜREK VE MUHAFAZAKARLIK.....	70
SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA.....	77

GİRİŞ

Günümüzde de hala önemi yitirmemiş olan, özellikle Dünya'daki yeni ortaya çıkan devletler arası birliktelikler ve ayrışmaların da körüklediği, birçok siyasi ve ideolojik kavramların içinde muhafazakarlık önemli bir yer tutmaktadır.

Çalışmamızda muhafazakarlığı, bir dönemin bu akımının önemli temsilcilerinden olan Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek'i de ele alarak, incelemeye çalışmaktayız.

Çalışma sürecinde literatür taraması yapılarak konu ile ilgili daha önceden yazılmış eserler ve makaleler incelenmeye çalışılmıştır. Tabii ki bu literatür taramasında bu geniş konu elden geldiğince her yönüyle aktarılmaya çalışılırken, ana konumuz olan muhafazakarlığı ve bu bağlamda ele aldığımız Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek'in görüşlerinin de aktarılması amaç edinilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında Marmara Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi kütüphanelerinden faydalanılmıştır. Kullanılan kaynaklar mümkün mertebede güncel tarihli kaynaklardan oluşmaktadır bazı kitapların yeni baskıları olmaması sebebiyle eski tarihli kaynaklardan da faydalanılmıştır bu kaynaklar 1999'lu yıllara kadar gitmektedir.

Türk Dil Kurumunun sözlüğünde ideoloji kavramı “Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü.” şeklinde tanımlanırken, muhafazakarlık kavramı ise “tutuculuk” olarak tanımlanmaktadır, “tutuculuk” ise “tutucu olma durumu, özellikle siyasi ve toplumsal düzeni olduğu gibi sürdürme görüşü, tutumu, anlayışı, muhafazakarlık.” (Türk Dil Kurumu (Kolektif), 2011) şeklinde tanımlanmaktadır.

Muhafazakarlık tarihi Fransız devrimine dayanan ve onunla başlayan bir fikirdir. Bu dönem Osmanlı'da Üçüncü Selim'in tahta çıkmış olduğu vakitlere denk gelmektedir. Bu dönemlerde Osmanlıcılık, Türkçülük ve İslamcılık fikirlerinin tartışılması söz konusu idi. Bazı yönlerden tartışılıp farklılaşan fikirler olsa da benzer yönleri de vardı. Tanzimat ve II. Meşrutiyet ile başlayan ve ardından bir kırılma noktası olarak devam eden, Cumhuriyet dönemi modernleşme sürecinde, Türkiye'deki ekonomik, siyasi, sosyal, ideolojik ve fikri olarak sayısız sorunu ortaya çıkarmıştır.

Türk toplumunun Tanzimat'tan sonra ardı ardına değişmeye başlayan kurum ve ilkelerinin sonrasında Birinci Dünya savaşı sonrası Cumhuriyetin kurulması ile dirilmesine bağlı olarak, muhafaza edilmesi gereken kurum ve ilkelerin neler olduğuna dair çıkmaza girmesinden kaynaklanan Muhafazakârlık çelişkisi sorunu ortaya çıkmıştır.

Nurettin Topçu'nun 1909 yılında İstanbul'da dünyaya geldiği bilinmektedir. Baba tarafının aslen Erzurumlu olduğu ve ailesine Topçuzadeler denildiği görülmektedir. Nurettin Topçu, parlak bir öğrenim hayatına sahiptir. Altı yaşında başladığı

Bezmialem Valide Sultan Mektebi ana kısmına kaydolar. Burayı bitirdikten sonra Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi'ne verilir. Mektebi birincilikle bitirir (Şık, 2008: 1). İlkokuldan sonra Vefa İdadisine yazılır ve burayı birincilikle bitirir. Felsefe merakı da burada başlamıştır. Lise tahsilini ise İstanbul Erkek Lisesi'nde pekiyi derece ile tamamlar. Lise hayatı sonrasında Avrupa burslarına başvurur ve 1928 yılında sınavları kazanarak Fransa'ya gider. Önce Bordaux Lisesi'ne nakledilir. Bordaux Lisesi'nde psikoloji sertifikasını verir. İki sene sonra Strazburg'a geçer. Üniversitede felsefe tahsil eder. Ahlak kurlarını tamamlar, sanat tarihi lisansı yapar. Topçu fakülteyi bitirip Sorbonne'da felsefe doktorasını verir. (Bu doktora tezi, 1995'te İsyân Ahlakı adıyla Türkçe 'ye çevrilmiştir.) Bu üniversitede doktorayı başarmış olan ilk Türk öğrenci Topçu'dur (Şık, 2008: 2). Daha sonra Hareket dergisi yayınlarına devam ederek ruhçu ve mistik düşünüşün felsefi temellerini araştırdığı görülmektedir. 1975 yılına geldiğinde ise yakalanmış olduğu kanser hastalığı sebebiyle vefat eder.

Necip Fazıl Kısakürek 26 Mayıs 1904 tarihinde Çemberlitaş'ta dört katlı bir konakta dünyaya geldi. (Ekiz, 2002: 7) Kısakürek'in soyunun Kısakürekoğulları ve Zulkadiroğulları'na dayandığı bilinmektedir. Necip Fazıl birçok okula gidip bırakmıştır bu gittiği okullardan birisinde Peyami Safa gözetleyici, denetleyici olarak görev yapmaktadır. Numune Mektebi'nde okuduğu zamanlar bahriyeli öğrencileri uniformaları ile gören Necip Fazıl oldukça etkilenmiştir ve bunun üzerine Numune Mektebi'ni bitirdiğinde bahriye mektebinin sınavlarına girerek burayı kazanır. Burada 3 yıl sonra mezun olmayı beklerken okulun dört yıla uzatıldığını öğrenmesi üzerine burayı bırakarak Darülfünununun sınavlarına girerek Felsefe bölümünü kazanarak buraya kayıt olduğu bilinmektedir. Buradan sonra Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nin öğrencisi olan Necip Fazıl, bir süre sonra İstanbul'a dönerek banka memuru olarak

çalışmaya başlamıştır. 1934 yılında tasavvuf dünyasına adım attığı görülmektedir ve düşünce dünyasında büyük değişikliklerin olduğu düşünülmektedir. Bu süreç içerisinde birçok gazete ve dergide eserlerini yayınlamaya ayrıca kendi kitaplarını da yayınlamaya başlamıştır bu eserlerde saf materyalizmi ve pozitivismi reddettiği görülmektedir. 1943 yılında Büyük Doğu Cemiyeti'ni kurarak Büyük Doğu Dergisini yayın hayatına geçirmiştir (Ekiz, 2002: 14). Bu süreç içerisinde de birçok kez hapis yattığı ve serbest kaldığı bilinmektedir. 1983 yılının mayıs ayında ise hayatını kaybettiği bilinmektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde ideoloji kavramı açıklanarak, muhafazakarlığın tanımlanması, tarihsel süreci, ana temalarının neler olduğu ve muhafazakarlığın bir ideoloji olup olmadığı tartışması incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde Türk muhafazakârlığının düşünsel temelleri ve tarihsel süreci incelenmeye çalışılarak Türk ve Batı muhafazakarlıklarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmamızın üçüncü bölümünde Nurettin Topçu'nun hayatı, düşünce dünyası ve muhafazakarlıkla olan ilişkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızın son bölümünde ise Necip Fazıl Kısakürek'in hayatı, düşünce dünyası ve muhafazakarlıkla olan ilişkisinin üzerinde durulması amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAM OLARAK İDEOLOJİ VE MUHAFAZAKÂRLIK

1.1.İDEOLOJİNİN TANIMI

İdeoloji, iki Latince sözcük olan idea (düşünce) ve logy (bilim) sözcüklerinin birleşiminden oluşan yeni bir sözcüktür. “İdeolojinin Unsurları” adlı eserinde “İdeoloji” kavramını ilk kullanan yazar, filozof, “Destutt de Tracy” olmuştur ve bu kavramın ifade ettiği anlam düşüncelerin bilimi şeklindedir. Hatta ideolojiyi kimya, matematik gibi diğer pozitif bilimler gibi kurumsallaştırmaya çalışmış ve fikirlerin kaynağının tespit edilmesinde önemli olacağını düşünmüştür. Zamanla ideoloji, somut ideolojilerin işleyişleri, fonksiyonları ile ilgilenmeye ve ideolojinin, diğer toplumsal bilinç kavramları olan din, bilim, felsefe gibi kavramlarla olan farklılıklarını ve birbirleriyle olan etkileşimlerini incelemeye başlayarak konusunu genişletmiş ve biçimsel bir bilim olma çabasını gerçekleştirememiştir.

İdeoloji, bu zamana kadar birçok şekilde anlamlandırılmış ve yorumlanmıştır. Kimileri ideolojiyi olumsuz, kimileri olumlu, kimileri ise tarafsız şekilde yorumlamışlar ve anlamlandırmışlardır hal böyle olunca birçok anlama sahip olan ideoloji hiçbir zaman net bir şekilde insanların kafasına yerleşmemiştir buna binaen insanlar ideoloji kavramından ve ideolojilerin birçoğundan korkmuşlar, uzaklaşmışlar ve zihinlerde fluluk meydana gelmiştir.

Öncelikle ideolojiyi tarafsız şekilde yorumlamaya çalışan tanımlara bakmamız daha faydalı olacaktır, ideolojiyi geniş kapsamlı ve dar kapsamlı olarak ele almak gerekirse;

Genel manada ideolojiye baktığımızda bireyin veya sosyal sınıfın (veya sosyal sınıfın alt tabaklarının) bireye, sosyal çevreye ve toplumun geneline bağlı olarak düzenlediği zihinsel ve ahlaksal düşünce sistemlerinin bir parçasıdır. Dar bir tanım olarak ideolojiye baktığımızda tek düze olan düşünce yapısını ve davranış biçimini belirgin bir biçimde etkilemek görevini üstlenen inanç, tutum ve fikirler bütünüdür.

Genel hatlarıyla iki tanımı da ele aldığımızda, ideolojiyi düşünce ve davranışları etkileyen, bunları haklı çıkarmaya çalışan bilişsel ve ahlaksal inanç biçimleri olarak birleştirebiliriz. İdeolojiye olumsuz anlamlar yükleyenlere geçmeden

önce ideolojiye sosyal bilimin bakış açısını net bir şekilde ifade eden bir görüşü inceleyelim;

İdeoloji genel anlamda, halihazırdaki iktidar sistemini ve ilişkilerini muhafaza etmeyi, değiştirmeyi veya yıkmayı hedefleyen ve örgütlü bir siyasi fiiller için temel oluşturan, az ya da çok tutarlı düşünceler bütünüdür. Bu bağlamda bakıldığında bütün ideolojiler; çoğunlukla bir "dünya görüşü" olarak, halihazırdaki düzene ilişkin görüşlerini sunarlar, iyi bir sınıfsal düzen çerçevesinde istenen bir gelecek modeli oluştururlar veyahut siyasi düzenin ve değişimin nasıl olacağı veya olması gerektiği konusunda belli başlı fikirler oluşturur ve sunarlar. Bunlara bakıldığında ideolojiler, mutlak bir şekilde oluşmuş düşünceler bütünü değil, daha çok birden fazla noktada diğerleriyle benzeyen değişken fikirler bütünüdür. "Temel" manada ideolojiler siyaset felsefesine benzerler, "pratik" manada ise genişlemiş siyasi söylemler halinde yerlerini alırlar.

Yani ideolojiler mevcut düzeni korumayı, geliştirmeyi veya yıkmayı amaçlayan, organize olmuş, kendi içerisinde az çok tutarlı fikirler bütünüdür. Bu fikirler bazen mevcut düzenin durumu ile ilgilenir ve değerlendirir, bazen ideal toplum düzeninin nasıl olacağına dair planlamalar, kurgulamalar yaparak kendine göre gelecek modellemesi yapar, bazen de siyasi değişimin nasıl ne zaman ve ne şartlar altında olması gerektiğinin çerçevesini belirler.

1.2. İDEOLOJİYE OLUMLU VE OLUMSUZ YAKLAŞIMLAR

Olumsuz anlamda ideolojiye baktığımızda, bizim hepsini ideoloji olarak saydığımız fikri yapıların, çoğunlukla kendilerini ideoloji olarak görmediklerini hatta ideolojinin ne kadar kötü olduğundan dem vurduklarını, bir şekilde kendilerini ideolojinin dışına itecek yönlerini ortaya çıkarmaya, göstermeye çabaladıklarını söyleyebiliriz. Bunların içerisinde en çok ideoloji olarak nitelendirilen ama ideoloji olduğunu en çok reddeden ve ideolojinin olumsuz yanlarını vurgulayan, kendisini bilim ve hakikatin ta kendisi olarak gören Marksist yaklaşımın ideolojiye bakışını inceleyelim.

Marksist bağlamda ideolojiyi oluşturan bütün; ideolojinin sahte olmasıdır, ideoloji onu oluşturan alt tabakları yanıltması ile bütün üst sınıf toplumların içinde barındırdığı paradoksların üzerini kapatır. Kapitalizm mevzu bahis olduğu zaman, mülk sahibi olanların ideolojisi (burjuva ideolojisi), ve sömürülen proletarya sınıfı

arasındaki ve kendi içlerindeki sömürü sahip oldukları yanlış bilinci besleyerek gerçek dünyayı fark etmelerini engeller. Ancak Marx bütün siyasi söylemlerin ideolojik nitelikte olmadığı düşüncesini ileri sürdü. Sınıflar arasındaki sömürü ve bunun sonucunda oluşan baskı sürecini anlatmaya çalıştığı çalışmasının bilimsel niteliği olduğunu dile getirdi. Onun düşüncesine göre ideoloji ile bilimin, hakikat ile sahteliğin arasında açıkça ayırım yapılabilirdi.

Yani sonuç olarak baktığımızda Marx ideolojiiyi egemen sınıfın, bütün toplumsal sınıflar üzerindeki baskısı, hegemonyası olarak görmektedir. Egemen sınıf haricindeki bütün toplumsal sınıfların aslında düşünüp yapmayacağı şeyleri kabullenip, bunu kendi düşünceleriymişçesine benimsemesine ve benimsetilmesine ideoloji olarak bakmıştır. Kendi fikirlerinde ise, sınıfsal çatışmaların nasıl oluştuğunun, baskı sürecini ortaya çıkaran etmenlerin neler olduğunun bilimsel olarak tespiti ve hakikatin ta kendisini olduğunu iddia ediyor.

Sübjektif olarak baktığımda daha olumlu gördüğüm Althusser'in ideolojiye bakış açısına da değinmenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Althusser'e göre, Tanımsal anlamda ideoloji kişilerin üretim ilişkileri ve bunların sonucunda ortaya çıkan ilişkilerle olan hayali ilişkilerini ifade eder. İdeolojik sistemi oluşturan gerçek anlamdaki ilişkilerden ziyade kişilerin yaşadıkları ilişkiler sonucunda bunlardan doğan hayali ilişkiler meydana getirir. Althusser ideolojiiyi bir sınıfın başka bir sınıfa baskın olarak kabul ettirdiği görüşler bütünü olarak değil de bütün sınıfların aynı anda katıldığı süreklilik arz eden her yöne dağılmış bir pratikler dizgesi olarak yeniden tanımlamıştır. Tüm sınıflar pratiklere dahil olarak egemen sınıfın menfaatlerini mutlaka ifa etmektedirler. İdeoloji olmadan kişiler varlıklarını devam ettiremezler. İdeoloji tüm hayatın içine yayılmış pratikler dizgesi olarak kişilerin hayatlarının her faaliyetlerine sızmaktadır. Althusser'in ideoloji ele alış biçimi dışarıdan değil içerden çalışmaktadır. İdeolojik sistem tüm grupların fikir ve yaşam tarzları üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Althusser ideolojiiyi değerlendirirken ekonomizm ve hümanizmden kaçınır. İdeoloji toplumun değerlerinin ortaya çıkmasında oldukça önemli bir etkidir. İdeoloji toplumu tekrar meydana getirir. Althusser'in düşüncesine göre ideolojiden uzak durmak imkânsızdır. İdeoloji kişilere ve topluma, hâkim olan değerleri benimseterek onların içinde yaşadıkları düzene uyumlu olarak varlıklarını sürdürmelerini ya da yeni uyumlu hayat sistemi kurmalarını sağlar.

Kısacası ideoloji bireyi toplumla bütünleştirmekte, uyumlaştırmaktadır. İdeoloji olmadan bireylerin varlığı korunamaz, ideoloji insanın tüm davranışlarının içine sızmıştır. İdeoloji olmadığı takdirde insanı diğer varlıklardan ayırmak çok zor olacaktır, bunu ünlü filozof Aristoteles'in ifadesiyle söylemek gerekirse "İnsan düşünen bir hayvandır."

İdeoloji kavramını, ideolojinin tarihsel sürecini, ideolojiye sosyal bilimin bakış açısını, ideolojiye, tarafsız, olumsuz ve son olarak da olumlu yaklaşan tanımları kısaca inceleyerek ideoloji konusunu bitirmiş olduk.

1.3. MUHAFAZAKÂRLIĞIN TANIMI

"Muhafazakârlık (conservatism) kavramının sözlük anlamı "korumak ya da olduğu gibi muhafaza etmek" anlamlarını taşımaktadır" (Marshall, 2005, s. 512). Arapça 'hıfz'dan türer, saklamak, korumak, bellekte tutmak anlamlarına gelmektedir. Günümüz toplumunda değişim; teknolojiden, yaşam standartlarına, statülere, toplumsal sınıflara, siyasal ideolojilere, yaşamsal alanların birçoğuna nüfuz etmiştir ve etmeye devam etmektedir. "Muhafazakârlık ise bu toplumsal değişim sürecine genel olarak direnç göstermek olarak da düşünülebilir. Muhafazakârlık olarak adlandırdığımız tavır, ideolojik dogmalar sisteminden ziyade bir sezgiler/hisler manzumesine dayanmaktadır. Bunlara inanan ve bu şekilde düşünen bir kişiye de muhafazakâr diyebiliriz" (Kirk, 2008: 243-250). Bu açıdan bakıldığında muhafazakârlık, uzun dönemden geçerek yerleşmiş olan geleneklerin ve kurumların muhafaza edilmesini öngören bir siyasi ve sosyal akımdır.

Kelime olarak muhafazakârlığı incelediğimizde hemen hemen aynı sonuçlara ulaşılmaktadır, bunların içinde en temel anlam olan 'koruma' anlamı ise muhafazakârlığın çıkış noktasına ve temel özelliklerine işaret etmektedir. Fakat korumak konusuna baktığımızda neyi ve neyden korumak anlamında kullanıldığına daha sonraları değineceğiz. Şimdi ise muhafazakârlığın temellerinin atıldığı ve tarihsel süreç olarak ortaya çıkış zamanların üzerinde duracağız.

1.4. MUHAFAZAKÂRLIĞIN TARİHSEL SÜRECİ

Fikir tarzı ve bir davranış şekli olarak muhafazakarlığın ortaya çıkışını insanlık tarihinin insanlık tarihinin görülebilen ilk zamanlarına kadar geçmişe yönelik izlemek mümkün olsa da siyasi bir doktrin ve düşünce biçimi olarak muhafazakarlığın geçmişi pekte eski sayılmaz. Bir diğer tanımıyla muhafazakarlık, Aydınlanma çağı olarak

isimlendirilen 18. yüzyıl ve beraberinde gelişen büyük sosyal, siyasi ve iktisadi değişimlerin eleştirisinden başladığı varsayılabilir. En net sonuçlar devrim şeklinde kendini gösteren bu değişimlerin içinde özel bir önem taşıyan Fransız Devrimi, Aydınlanma döneminde belirginleşen ve onun felsefi temellerine eleştirel yaklaşan çok fazla fikrin, iç tutarlılığı olan bir ideoloji ortaya çıkaracak şekilde oluşturan (yani muhafazakarlığın ortaya çıkışının) siyasi koşulları ortaya çıkaran bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Bu neticede muhafazakarlık Fransız Devrimi'ne karşı getirilen eleştirilerle bu devrimin felsefi ve düşünce temellerinin zeminini ortaya çıkarmakla suçlanan Aydınlanma filozoflarının düşünce stillerine getirilen eleştirilerin vücuda getirdiği fikir ananeleri ve bir ideoloji yapısı olarak kendini göstermiştir.

Aydınlanma Çağı olarak adlandırılan dönem, aydınlanma felsefesinin, yani aklın kullanılmasıyla doğru bilgiye ulaşılabileceği fikrini toplumun ve toplumu yönlendiren fikir babalarının kabul ettiği ve yaşam biçimlerini artık ona göre şekillendirmeye başladıkları tarihsel bir dönemdir. Değişmeyen kaideler ortaya koyarak dini inanışlara ve bu inanışlardan kaynaklanmış olan skolastik düşünce karşısında akıl ve deneyimin öne alındığı ve yakın çağın ortaya çıkmasına sebep olan dönemdir. Fransız Devrimi de Aydınlanma Düşüncesini temel alarak meydana gelmiştir. Mutlak monarşinin yıkılarak yerine cumhuriyetin kurulması ve Roma Katolik Kilise'sinin reformlar yapmaya zorlanmasıdır.

Birçok ideolojinin siyasi ve sosyal temellerinin atılmasında etkili olan Fransız Devrimi, muhafazakârlığın temellerinin atılmasında da çok önemli yer tutmaktadır. İdeolojilerin birçoğu Fransız Devriminin meydana getirdiği toplumsal değişiklikler dolayısı ile kimliklerini oluşturmaya başlamışlar iken, muhafazakârlık Fransız Devrimi'ne, onun meydana getirdiği yeni toplum düzenine tepki olarak kimliğini oluşturmuştur.

Daha sonraları ise 20.yüzyılın başlarında, Birinci Dünya Savaşı sebebiyle insanlığın yaşadığı kötü olayların sonuçları, muhafazakârlar tarafından liberalizme ve rasyonalizme yüklendi. "Modernizm"e karşı muhafazakâr eleştiri alevlendi. Savaş sonrası tamamen yıkıma uğrayan geleneksel toplumsal ilişkileri ve bunların sonucunda yıkıma uğrayan kuruluşları tamir etmek ve yeniden düzeni oluşturup istikrar sağlamakta zorluk çeken liberal burjuvazi bu eleştiriler karşısında geriledi. Toplumun, kurumların, ailenin, dini ilişkilerin, devletin ve milletin sözcülüğünü yapan muhafazakâr hareket, otorite oluşturma gücünü yitiren liberalizmin önünde güç

topladı. Çünkü eski ve yeni bakımdan muhafazakârlık, bütünsel bir “felsefi ve teorik” yarıya sahip olmaktan çok, siyasal bir tutum ve “toplum öğretisidir”.

Birinci Dünya Savaş'ının Sovyetler Birliği'nin kurulmasıyla neticelenmesi ve sosyalist devrim ağının bütün Batı Avrupa üzerinde hâkim olması sebebiyle, Avrupa muhafazakârlığı gittikçe güçlü bir hal almaya başlamıştı. Muhafazakârlık ile milliyetçilik, faşizm ve dincilik arasındaki geçişken ara alan, devrim tehlikesinin ortaya çıkardığı panik sebebiyle oldukça fazla bir yığılmaya sebep oldu. Ve bu yığılma, Almanya, İtalya ve İspanya (Ayrıca Portekiz buna dâhil olabilir) gibi ülkelerde milliyetçiliği besleyerek faşist rejimlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Muhafazakârlar, faşizmle çelişmedikleri gibi, çabucak onun güç kaynaklarından biri olmaya başladılar. Fakat, bu yığılma ikinci bir yıkımı, yani İkinci Dünya Savaşı'na zemin hazırlıyordu. Bu sefer ortaya çıkan yıkımın etkileri daha büyük ve derindi. İnsanlığın tüm değerleri, kutsalları da dahil olmak üzere kurumları ve gelenekleri ağır yaralar aldı.

Sosyalizm Avrupa'nın yarısını kapsıyordu ve savaş sonrası devrimlerle (Örneğin; Çin) bir dünya sistemi haline gelmeye başladı. Faşizmin bu yıkımın nedeni olduğuna inanılıyor. Ancak, ilk görünüşteki durum bu şekildeydi. Milliyetçilik ve muhafazakarlık da bu tür bir yıkıma uğradı. Muhafazakârların bu payı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geri çekilmelerinin önemli nedenlerinden biri olarak görülmelidir. Bu nedenle, muhafazakarlığın başarısızlığı, savaştan sonra Batı liberalizminin yükselmesine yol açtı. Ayrıca liberalizm, sosyalizme karşı daha etkili mücadeleler geliştirmek için Avrupa kıtasındaki demokrasi, çoğulculuk ve insan hakları kavramlarına ilişkin söylemlerini kullanabileceğine inanmaktaydı ve bu şekilde de gerçekleşti. Bu dönemde Batı muhafazakarlığı sistemle uyumlu bir çizgi aldı. Liberal yönü artışa geçti.

Sonuç olarak muhafazakârlığın tarihsel sürecini incelediğimizde, muhafazakârlığın birçok etkiyle değişime uğradığını görmekteyiz. Aslında muhafazakârlık siyasi düşüncesinin kelime olarak manası muhafaza etmek, değişime karşı durmak olduğu halde kendi manası itibarıyla bile birçok değişime uğraması da kaderin cilvesidir diyebiliriz. Siyasi düşünce olarak sürekli iniş ve çıkışlarla dolu bir geçmişe sahip ideoloji olduğunu, bazen revaçta, bazense dillerden ve fikirlerden uzak kaldığını görüyoruz. Muhafazakârlığın fikri olarak çok büyük değişikliklere uğramadan gelecek zamanlara, nesillere ulaşmasını ve muhafazakârlığın gelecekte

siyasi yönetimlerde çok büyük bir etkisinin olacağını düşünmüyorum. Böyle düşünmemin sebebini ise küreselleşme' ye (globalization), dünyanın artık küçük bir köy gibi olmasına, dünyanın bir ucundaki teknolojik gelişmenin, iç savaşın, yönetim değişikliğinin ve benzeri olayların, dünyanın diğer bir ucunu aniden etkileyebileceğini ve değişikliklerin dünyada hızlıca gerçekleşmesine ve bunun gerekliliğine bağlıyorum.

1.5. MUHAFAZAKÂRLIĞIN ANA TEMALARI

Muhafazakârlığın ana temalarına bakmak gerekirse Andrew Heywood'un genel hatlarını çizdiği yoldan gitmek doğru olacaktır diye düşünüyorum. Bunlar; gelenek, beşerî eksiklik, organik toplum, mülkiyet, otorite ve hiyerarşidir. Bu konuları biraz açmamız daha iyi olacaktır. Öncelikle muhafazakârlığın en önemli temalarından olan gelenek konusuna değinelim.

1.5.1. Muhafazakârlıkta Gelenek Kavramı

Muhafazakârlığın değişim karşıtı iddialarının farklı gerekçeleri vardır. Muhafazakârlığın yinelenen temel sorunlarından biri, geleneği savunmasıdır. Gelenekler, özellikle bir nesilden diğerine aktarılanlar olmak üzere zaman testine dayanan değerleri, uygulamaları ve sistemleri içerir. Bu anlayışın aksine liberaller, sosyal teorilerin ne kadar süre hayatta kaldıklarına göre değerlendirilmemesi gerektiğine, kişisel ihtiyaçlara ve ilgi alanlarına cevap derecelerine göre değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorlar. Liberallere göre bir kurum incelemeyi geçemezse, yeniden düzenlenmeli veya yok edilmelidir. Ancak muhafazakârlar bu görüşe kesinlikle katılmıyorlar, bazı sebeplerden ötürü gelenek ve teorilerin tarih sınavını geçtiğine ve duyarlılıkla bunların bir şekilde korunması gerektiğine inanıyorlar. Muhafazakârlar, geleneksel sürekliliğin sosyal kimliğin bel kemiği olduğuna inanıyor. Muhafazakârlara göre bireye belli bir aidiyet duygusu veren, onu köksüzlükten koruyan ve kimliğinin farkına varmasını sağlayan bu gelenektir.

Geleneğin sürekliliği toplumun kimliğinin temel taşlarından ve bireye aidiyet hissi verir. Yani muhafazakârlar bir kuşaktan diğerine aktarılabilen uygulamaların içeriğine, insanların ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamamasına ve bu konudaki düşüncelerine bakmaksızın bu uygulamalar veya kurumların tarihsel testten geçebilmelerini yeterli görmektedirler. Tarihsel testten geçmeyen uygulamalar ve kurumların oluşturulmasına ve denenmesine karşı çıkmaktadırlar. Bu açıdan

baktığımızda ise muhafazakârlık en çok dincilikle karıştırılmakta veya bir tutulmaktadır.

Ancak "dincilik" muhafazakarlıktan farklıdır. Birincisi, dindarlık doğası gereği muhafazakâr bir görüş değildir. Çünkü toplumu dini değerlere göre zorla yeniden düzenlemeyi öngörmektedir. Dinciliğe, sosyal reform planının nostaljik doğası nedeniyle muhafazakarlık denir, ancak bu, ikisinin aynı olduğu anlamına gelmez. Kısacası muhafazakarlık dincilik ile benzeşen bir ideoloji değil, fakat dindarlıkla benzeşebilen bir ideolojidir fakat ille de dindarlık içeren bir ideoloji de değildir. Yani muhafazakârlığı dincilik olarak, dinciliği de muhafazakârlık olarak görmemeliyiz. Şimdi ise beşerî eksiklik, beşerî mükemmel olmayış konusuna değinelim.

1.5.2. Muhafazakârlıkta Beşerî Mükemmel Olmayış Kavramı

Muhafazakarlık, birçok yönden insanların eksikliklerinin olduğunu benimseyen bir felsefedir. Diğer ideolojiler, insanların doğaları gereği "iyi insanlar" olduğunu veya insanların sosyal koşulları düzeltildiğinde "iyi insanlar" olabildiklerini iddia ediyor. Bu düşünce sistemlerine olan bu inanç ütöpiktir ve ideal bir toplumda insanlığın mükemmelliğini tasavvur ederler. Fakat muhafazakârlar kendilerine göre bu "idealist" rüyaları görmezler. Bunun yerine teorileri, insanların ne eksiksiz ne de mükemmel olamayacakları inancına dayanıyor. İnsanların kusurları birçok yönden anlaşılabilir. Birincisi, insanlar psikolojik olarak kısıtlanmış ve bağımlı varlıklar olarak görülüyor. Muhafazakârlar, insanların izolasyon ve istikrarsızlık konusunda endişeli olduğuna inanıyor. Psikolojik bir güvenlik ve aşinalık durumu arayışı içerisinde oldukları ve en önemlisi, "yerlerini" bilmenin getirmiş olduğu bir güven ararlar.

Muhafazakârların düşüncesine göre insan özünde eksik yaratılmıştır, hatta bazı muhafazakârlar bunu Eski Ahitteki "İlk Günah" kavramına kadar götürür. "İlk Günah" kavramını ise şu şekilde açıklayabiliriz: "Âdem, tüm yaratılış üzerine bir lanet getirmiştir. Günahı onun tüm soyuna geçmiştir. Miras alınan bozulmuşluk ya da özgün günah öğretisi budur. İlk başta iyi ve saf olarak yaratılan doğamız artık bozulmuştur. Doğuş anımızdan itibaren bundan etkilenmiş durumdayız" (Calvin, 2010: 3). Muhafazakârlara göre insanı yönlendiren etkenler iktidar arzusu, temel içgüdüler ve şehvettir. İnsanlar bütün hayatlarını bunlar üzerine inşa eder ve buna göre yaşarlar. Bu yüzden muhafazakârlıkta ceza ve cezalandırma anlayışı katı kurallarla belirlenmiştir. Bedensel cezalar ve ölüm cezasına dahi olumlu

bakmaktadırlar. Bunları gerçekleştirmek için de güçlü bir yönetim ve sert hukuk kuralları gerekmektedir. Şimdi muhafazakârlıkta organik toplum kavramına değinelim.

1.5.3. Muhafazakârlıkta Organik Toplum Kavramı

Muhafazakâr düşüncede, toplum genellikle organik bir kişi olarak kabul edilir. Bu durumda gelenek, bireyin toplumdan bağımsızlığını kabul etmeyen bir toplum vizyonu ile doğrudan ilişkilidir. Organik toplum açısından bireyler toplumun dışında var olamazlar, topluma ait olmaktan başka seçenekleri yoktur. Bu nedenle özgürlük olumsuz bir şey değil, bir bireyin toplumu birleştiren sosyal görev ve yükümlülükleri gönüllü olarak kabul etmesidir. Organik bir anlayışta, sosyal gruplar bilinçli veya gönüllü sözleşmelerden gelmez, doğal olarak oluşur. Başka bir deyişle, toplum doğal ihtiyaçlardan doğmuştur.

Toplum bireyden önce var olur ve toplum temelde bireyin karakterini ve kişiliğini şekillendirir. Bu nedenle, siyasi otoritenin meşruiyeti kişisel tercihlere bağlı değildir. Otoritenin temeli, benzersiz toplum geleneği veya sözleşmesidir. Toplumun bir organizma olarak vizyonuna göre, onu oluşturan bireylerden bağımsız olarak kimlik veya bütünlük taşıyan bir toplum yaşayan bir organizmadır; tıpkı insan beyni, kalbi, akciğerleri ve karaciğeri gibi birbiriyle koordineli çalışan bir organizmadır. Bu organik toplumun her parçası "aile, kilise, dini kurumlar, iş dünyası, hükümet" "genel sağlığı, sosyal sağlığı" korumak için belirli görevleri yerine getirir. Toplumun organik doğası, vücutlarının ve kurumlarının doğal güçler tarafından şekillendirilmesi anlamına gelir, bu nedenle sosyal yapının içinde yaşayan bireyler tarafından korunması gerekir.

Yani muhafazakârlara göre toplum bireyden önce gelir ve bireyin toplumun bir parçası olmaktan başka çaresi yoktur. Organik toplum anlayışında, toplumsal gruplar zorlama ile oluşmazlar, doğal olarak oluşurlar. Toplum adeta yaşayan bir organizma gibidir, bireyler ise toplumun birer parçalarıdır. Bireyin kişiliğini ise toplum şekillendirir. Toplum olmadan birey hiçbir anlam ifade etmemektedir. Muhafazakârlıkta toplum organiktir, yapısı ve kurumları insan denetimini aşan güçler tarafından şekillendirilmektedir. Şimdi ise muhafazakârlıkta mülkiyet konusuna değinelim.

1.5.4. Muhafazakârlıkta Mülkiyet Kavramı

Muhafazakârlar için mülkiyet derin bir değere sahiptir, hatta bazen gizemlidir. Liberaller, zenginliğin, mülkiyetin liyakati yansıttığını iddia ediyor: Çok çalışan ve yetenekli olanlar para kazanabilir ve para kazanmalıdır. Bu nedenle, mülk "kazanılır". Bu doktrin, servet biriktirme yeteneğini önemli bir ekonomik itici güç olarak gören muhafazakarları cezbetmektedir. Bununla birlikte, muhafazakârlar mülkün birçok psikolojik ve sosyal faydası olduğuna da inanmaktadır. Örneğin, mülk güvenlik sağlar. Belirsizlik ve öngörülemezlikle dolu bu dünyada, mülk sahipliği bireylere güven duyma ve rahatlama duygusu verir. Mülkiyet ister ev ister banka tasarrufu olsun, insanlara bir koruma, güvenlik kaynağı atar. Bu nedenle muhafazakârlar, paranın tutumlu-ihtiyatlı yönetimini kendi başına bir erdem olarak görür ve özel tasarrufları ve gayrimenkul yatırımını teşvik eder.

Muhafazakârların sahip olduğu genel güvensizlik halini mülkiyet konusunda da görmekteyiz. Muhafazakârlar dünyanın belirsizliklerle dolu olduğunu ve mülkiyetin ister ev ister bankadaki para şeklinde olsun insana bir güven ve rahatlık duygusunu oluşturduğunu görmekteyiz. Muhafazakâr mülkiyet konusunda liberallere yakın görüş içerisinde olmalarına rağmen liberaller kadar ileri gitmemişlerdir, muhafazakârlar için bütün haklarda olduğu gibi, mülkiyetin de bir hak olduğunu fakat onun da beraberinde yükümlülükler getirdiğini iddia ederler. Ayrıca en önemli noktalardan birisi de mülkiyetin sadece yaşanan zamandaki insanların birikimi olmadığını, daha önceki kuşaklardan aktarıldığını, bütün kuşakların sadece birer emanetçi olduğunu ve bu birikimleri muhafaza etmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Görüldüğü üzere muhafazakârlar mülkiyet konusunda da tutucu ve gelenekçi bir tavır sergilemektedirler. Şimdiyse muhafazakârlıkta otorite konusuna değinelim.

1.5.5. Muhafazakârlıkta Otorite Kavramı

Otoritenin toplumun özüne ve tüm sosyal teorilere dayandığına inanılıyor. Güç, okullarda öğretmenler, işyerinde işverenler ve bir bütün olarak toplumda devlet tarafından kullanılmalıdır. Muhafazakârlar, otoritenin gerekli ve yararlı olduğuna inanıyor. Herkesin rehberliğe, "nerede olduklarını bilmenin getirdiği güvenliğe" ve kendilerinden beklenenlerin ne olduğunu bilmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle otorite, köksüzlüğe ve anormalliğe karşı koyar. Bu, muhafazakarların liderlik ve disipline özel ilgi göstermesine neden olmuştur. Liderlik, toplumun önemli bir parçasıdır çünkü

liderler başkalarına rehberlik etme ve ilham verme yeteneğine sahiptir. Öte yandan disiplin, körü körüne itaat değil, otoriteye gönüllü ve sağlıklı saygı duymaktır. Otoriter muhafazakârlar daha da ileri giderek otoriteyi mutlak, sınırsız ve sorgulanamaz niteliklere sahip olarak tanımlarlar. Bununla birlikte, çoğu muhafazakâr, gücün belirli bir aralıkta yani sınırlı bir şekilde kullanılması gerektiğine ve bu kısıtlamaların yapay sözleşmelerle değil, otoritenin gerektirdiği doğal sorumluluklarla belirlenmesi gerektiğine işaret ediyor. Ebeveynlerin çocukları üzerinde yargı yetkisi olmalıdır, ancak bu onlara istedikleri gibi davranma hakkını vermemelidir. Ebeveynlerin yetkisi dahilinde, gerektiğinde çocukları disipline etmek, yönlendirmek ve cezalandırmak gerekir. Ancak bu yükümlülük ebeveyne istismar yetkisi vermez, örneğin bir ebeveyn çocuğunu köle olarak satamaz.

Muhafazakârlıkta otorite kavramının gelişmiş olmasının arkasında beşerî mükemmel olmayış anlayışı ve güvenecek, belirsizlik durumuna karşı tutunacak bir dal arayışı yatmaktadır. Bu da otoritenin sorgulanamaz nitelikte olması gerekliliğini ardından getirmektedir. Fakat her otoritenin belli sınırlar içerisinde kullanılması ve bunun doğal sorumluluklar tarafından çizilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Muhafazakârlıkta otorite kavramının güçlü ve önemli olması beraberinde en büyük otorite olan devletin güçlü bir yapıda olması gerekliliğini de getirmektedir. Güçlü bir devlet en büyük hukuk ve güvenlik desteğini toplum üzerinde sağlayacaktır. Ayrıca toplumda oluşan belirsizliğin yok olmasında ve toplumu oluşturan bireylerden beklenenlerin ne olduğunu bilmelerinde önemli bir role sahip olacaktır.

Muhafazakârlara göre geleneksel olarak toplum, esasen hiyerarşik olduğuna ve sabit ve yerleşik bir sosyal düzeyle karakterize olmuştur. Bu nedenle, ulaşılamayacağı veya beklenemeyeceği gerekçesiyle toplumsal eşitlik kabul edilmemektedir; güç, statü ve mülkiyet daima eşitsiz bir şekilde dağıtılmaktadır. Muhafazakârlar, liberallerin bireyler arasındaki doğal eşitsizliği kabul ettiği gibi bu konuda Liberallerle hemfikirlidir. Bazı insanlar, diğerlerinin sahip olmadığı yetenek ve becerilerle doğmaktadırlar. Bununla birlikte, liberal bir bakış açısından, bu tutum, bireyin çalışma yeteneğine ve çalışma arzusuna göre yükselişini ve düşüşünü içeren bir liyakat kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Muhafazakârlar ise genellikle eşitsizliğin toplumda daha ciddi boyutlarda temellendiğine inanırlar. Organik bir toplumda, eşitsizlik, yalnızca bireysel farklılıklardan kaynaklanan bir özellik olmamakla birlikte, kaçınılmaz bir özelliktir.

Muhafazakârlığa göre toplumda ki her bir birey tektir, biriciktir. Her bir birey yaratılış itibariyle kendine has özelliklerle meydana gelmiştir ve bu özellikler her bireyin toplum içerisindeki statüsünü belirlemektedir yani liberallerden farklı olarak muhafazakârlıkta “liyakat” anlayışı çok zayıf kalmaktadır. Bu eşitsizliğin tek sebebi ise bireysel farklılıklar olarak görülmemektedir. Muhafazakârlara göre toplumda her kesimin, her grubun farklı görevi vardır ve olmak zorundadır, herkes yönetici olamaz veya herkes işçi olamaz eğer öyle olsaydı toplumsal düzen sağlanamazdı.

Toplumsal sınıf farklılıklarının normal karşılandığı gibi her sınıfın sorumluluğunun da farklı olduğu düşünülmektedir, yani bir işçi bir fabrikatör gibi bir hayat yaşayamayabilir fakat bir fabrikatör kadar sorumluluk altına girmek zorunda da değildir. Bu açıdan bakıldığında muhafazakârların bu yaklaşımını elitist olarak tabir etmek mümkün olacaktır. Yani sonuç olarak muhafazakârlığın bütün temalarına bakıldığında genel olarak eşitlik konusunda hiçbir şekilde sosyal eşitliğin sağlanamayacağı ve doğal eşitsizliğin hâkim olduğu düşüncesi görülmektedir. Bu bölümün sonu olarak da muhafazakârlığın ideoloji olup olmadığına değinelim.

1.6. MUHAFAZAKÂRLIĞIN İDEOLOJİ OLUP OLMADIĞI TARTIŞMASI

Muhafazakârlar inançlarını genellikle "izm" veya ideoloji yerine "düşünsel tutumlar" veya "genel görüşler" olarak tanımlarlar. Örnek vermek gerekirse Lord Hugh Cecil'e (1912) göre muhafazakarlık "insan düşüncesinin doğal mizacı" şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer düşünürlere göre muhafazakarlığı benzersiz kılan, tarihi ve deneyimi vurgulaması, öne çıkarması aynı zamanda rasyonel düşünceden duyulan memnuniyetsizliktir.

İdeoloji olarak tabir edilen neredeyse bütün fikir akımlarında olduğu gibi muhafazakârlıkta kendisini bir ideoloji olarak görmemektedir ve muhafazakârlığı zihinsel bir tutum veya yaygın kanaat olarak nitelendirmektedirler.

“Muhafazakârlık, insan doğasına, yaşadıkları topluma ve özgün siyasal değerlerin önemine vurgu yapan özgün birtakım siyasal anlayışlar üzerine inşa edilir. Aslında liberalizm ve sosyalizm gibi muhafazakârlık da bir ideoloji olarak tanımlanmalıdır” (Heywood, 2013: 85).

Yukarıda Heywood'un bahsettiği gibi objektif bakıldığında ise muhafazakârlık da diğer fikir akımları gibi bir ideoloji olarak tanımlanmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞI

2.1. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞININ DÜŞÜNSEL TEMELLERİ

Daha önceki bölümde ideolojinin tarihini, kelime anlamını ve ideolojilerin meydana çıkışını inceleyip sonrasında muhafazakârlığın tarihi, kelime anlamı, genel özellikleri ve meydana çıkışını incelemiştik bu bölümde ise Türk muhafazakârlığının ortaya çıkışına, düşünsel-siyasal temellerine ve halen süre gelen etkilerine dair bir şeyler söyleyeceğiz.

Muhafazakarlık genellikle Fransız Devrimi ile başlayan bir gelenektir. Bu tarih, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki modernleşmenin önde gelen isimlerinden Üçüncü Selim'in tahta çıktığı zamanlara denk gelmektedir. Bu süreçte ve sonraki yıllarda Osmanlı Devleti'nde çeşitli siyasi hareketler ortaya çıkmış ve Türkçülüğün, İslamcılığın ve Osmanlıcılığın ideolojik olarak tartışıldığı bir dönem olmuştur. Bu siyasi ideolojilerin birçok yönden benzeştiği veya çatıştığı durumlar vardır. Osmanlıcılığın rasyonel olarak savunulduğu görülen bir Jön Türk aynı zamanda bir Türkçü, dindar bir Müslüman ve milliyetçiliğine karşı güçlü hisleri olan bir kişi olabiliyordu. Bu vaziyet, Batılı ülkelerden farklı olmakla birlikte, kendine mahsus taraftarıyla muhafazakarlığın farklı eğilimlerde var olduğunu göstermektedir.

Türk muhafazakârlığının tarihsel köklerini İslamcılık ideolojisinin de içinde bulacağız, mesela bir yanda milliyetçi muhafazakârlıktan bahsedilebilirken, başka bir tarafta İslamcı muhafazakârlıktan veya liberal muhafazakârlıktan ve buna benzer birçok muhafazakârlık çeşidinden bahsedilebilmektedir. Hatta son yıllarda ülkemizde daha sık duyulan yeni muhafazakârlık kavramı ile ülkemizde muhafazakârlığın ne kadar çok farklı akımlarla, ideolojilerle iç içe olduğunu anlayabilmekteyiz. Tanzimat ve II. Meşrutiyet ile başlayan, ardından bir kırılma noktası olarak devam eden Cumhuriyet dönemi modernleşmesi süreci, Türkiye'deki ekonomik, sosyal, siyasal, fikri ve ideolojik sayısız sorunu ardı ardına ortaya çıkarmıştır.

Türk Muhafazakârlığı üzerine yapılacak çalışmalarda sınıflandırmaya dair sorunların ortaya çıkacağı kabul edilmelidir. Çünkü yapılacak her sınıflama o gruba mensup kişi veya gruplara sınırlama getirme, farklı yönlerinin görülmesini engelleme gibi sonuçlara sebep olacaktır. Tanzimat'tan sonra görülen Türkçülük, Osmanlıcılık ve benzeri diğer akımlarda da aynı sıkıntı söz konusudur. Bir fikir adamı, birçok

açından Türkçü görünürken başka açılardan bakıldığında İslamcı veya Osmanlıcı olarak görünebilmektedir. Bu sebeplerden dolayı Türk Muhafazakârlığını incelerken birçok fikir akımının da ilgi alanına ve etkisi dâhiline girmemiz gerekebilir.

Muhafazakârlığı, toplumun tecrübeleriyle biriktirmiş olduğu tutulması gereken kurum ve ilkeler olarak tanımlayan ve bir toplumun sağlıklı olmasını, bu tutulması gereken veya gerekmeyenlerin neler olacağını ayıracak reflekslere sahip olmaya dayandıran, ancak bu şekilde toplumun canlı olabileceğini söyleyen İlhami Güler'e göre, devrimlerin gerçekleştiği toplumlarda kurum ve değerler, reflekslerini tahrip etmiştir. Güler, İngilizlerin siyasette muhafazakâr tutumları sayesinde, tutulacak kurum ve değerleri, toplumsal tecrübeleriyle tutabildiklerini Türklerin ise, yaşadığı hem çöküş, hem de dirilişi nedeniyle reflekslerinin zayıfladığını ifade etmiştir. Böylece muhafazakârlığın geleneksel kurum ve değerlerin muhafaza edilerek toplumsal ilerlemenin gerçekleşmesi ve değişimin talep edilmesi olarak algılanan nitelikleri, ülkemizde geri kalmamızın nedeni gösterilerek, geleneksel değerlerin aşılmasında ileri sürülen ideolojileri yaygınlaştırmıştır. Bunun sonucu olarak muhafazakârlık, toplumumuzda yeterince tanınmamakta ve siyasî düşünce tarihi içindeki yeri ve önemi yeterince bilinmemektedir. Bunda, Anglosakson gelenekle bütünleşen muhafazakârlığın değil de Cumhuriyet kadrolarının fikri temelleri nedeniyle bunun tam tersi sayılabilecek Fransız aydınlanmacılığının tercih edilmesinin rolü büyüktür (Akkaş, 2001: 3-4).

Bir toplumun sağlıklı olmasının, toplumun tecrübeleriyle biriktirmiş olduğu kurum ve ilkelerin muhafaza edilmesi, tutulması ile mümkün olacağını söyleyen tanıma göre Türk Toplumunun Tanzimat'tan sonra üst üste değişmeye başlayan kurum ve ilkelerinin, sonrasında Birinci Dünya Savaşı sonunda yıkılan Osmanlı Devleti ile çökmesine ve Birinci Dünya Savaşı sonrası Cumhuriyetin kurulması ile dirilmesine bağlı olarak tutulması, muhafaza edilmesi gereken kurum ve ilkelerin neler olduğuna dair çıkmaza girmesinden kaynaklanan Muhafazakârlık çelişkisi sorunu ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden dolayı Türk Muhafazakârlığı hep bir çıkmazda ve çelişki içerisinde.

2.2. OSMANLI'DA MUHAFAZAKÂRLIK

Osmanlı Devleti 17.yüzyıl başlarından itibaren eski gücünü kaybetmeye başladı. Yapılan birçok savaşın uzaması hatta bazılarında yenilgilerin alınması, sınırların genişlemesinin yavaşlaması, artan iç isyanlar, mali sorunların yaşanmaya başlaması bu durumu gayet gözler önüne seriyordu. Bu duraklamaların yaşanmasında ordunun bozulması, maliyenin bozulması, rüşvet alımları, yönetimin bozulması ve yöneticilerin yetersizliği, hükümdarların yetiştirilememesi, çocuk yaşta tahta geçmeler, bilim ve teknik alanda Avrupa'nın çok gerisinde kalınması, devletin doğal sınırlarına ulaşması ve güçlü devletlerle karşılaşılması etkili olmuştur.

“Bu yüzyılı takiben 18. yüzyılda, Karlofça sonrasının koşullarında Osmanlı devlet adamları “değişim”in zorunlu olduğunu kavramışlardı. Ama bu değişimin yönü hâlâ önemliydi. “Geçmiş”e doğru mu, “gelecek”e doğru mu? İdeal olan bir kere yanlışlıkla “bozulduğu” için, şimdi yapılması gereken yeniden değişip o eski ideal duruma dönmektir” (Safi, 2005: 67).

Öyle ki muhafazakârlığın ortaya çıkmaya başladığı Fransız Devrimi'nin gerçekleştiği sıralarda modernleşmenin önemli isimlerinden 3.Selim tahta çıkmıştı. Daha sonra tahta çıkan 2.Mahmud da Osmanlı Devleti'nin modernleşmesi yolunda önemli adımlar attı. Bunun ardından Sultan Abdülmecid döneminde Osmanlı'ya “İslamcılık”, “Türkçülük” ve “Osmanlılık” gibi önemli fikir akımlarının girdiğini görüyoruz. Daha sonra ise Osmanlı Devleti 19.yüzyılın ilk çeyreğinde, geçmişin restore edilmesi şeklinde değil, geçmişte hiç yapılmamış şeylerin yapılması şeklinde değişimin gerekli olduğuna karar verdi.

Yani Osmanlı Devleti değişimin bu zamana kadar uygulandığı şekilde uygulanmasının, bu karara varılana kadar çok faydalı sonuçlara sebep olamadığını fark etmiştir. Bu sebeple daha radikal olarak, geçmişte yapılmış şeylerin değiştirilerek tekrar tekrar yapılması yerine daha önce denenmemiş, yapılmamış şeylerin yapılmasının daha mantıklı olacağını düşünmüştür.

Batıda gelişen fikir akımlarının da etkisiyle aydınlar arasında yönetime karşı tepkiler dile getirilmeye ve çeşitli cemiyetler kurulmaya başlanmıştır. Bu cemiyetler içerisinde Yeni Osmanlılar, 1877'de II. Abdülhamit tarafından dağıtıldıktan sonra, faaliyetlerini Avrupa'da ve gizli biçimde yurtiçinde sürdürerek İttihat ve Terakkî Cemiyeti'nin temelini oluşturdu. Bilhassa gizli gizli okunan Namık Kemal'in, Ziya

Paşa'nın eserleri ve Ali Şefkatî'nin Napoli, Cenevre ve Paris'te çıkardığı İstikbâl Gazetesi, Tıbbiye, Mülkiye ve Harbiye'de okuyan gençler arasında Abdülhamit karşıtı havayı besledi. II. Abdülhamid yönetimine karşı ilk örgütlü muhalefet, 1889 yılında bir grup tıbbiyeli öğrenci tarafından, daha sonra İttihat ve Terakkî Cemiyeti adını alacak olan İttihad-ı Osmanî Cemiyeti'ni kurmasıyla ortaya çıktı. Bu Cemiyet, Sultan Abdülhamid'in yeğeni Prens Sabahattin'in Paris'e gitmesiyle (1899) fikrî alanda büyük gelişme gösterdi (Safi, 2005: 68).

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti'nin yönetimine karşı sesler çıkmaya cemiyetler kurulmaya başlamış, Fransız Devrimi'nin getirdiği akımlar Osmanlı Devleti'nde sesini duyurmaya başlamıştır. Batıdaki şekliyle olmasa da Osmanlı Devleti'nin çeşitli siyasal akımları içerisinde, muhafazakârlığın kendine has yönleriyle varlığını hissettirmeye başladığını ve kendine varlık alanı bulmaya çalıştığını görmekteyiz.

2.2.1. Tanzimat Düşüncesi ve Muhafazakârlık

Türk muhafazakârlığının gelişimi, Türk Modernleşme tarihinde ortaya çıkar. Tanzimat ile birlikte başlayan Türk modernleşme tarihinde modern olanın tanımlanması modern ve modern olmayan ikileminin ortaya çıkması, muhafazakâr düşüncenin temel niteliklerini de belirlemiştir. “Tanzimat ile birlikte başlayan Türk modernleşme projesi, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi üç farklı politik fikir etrafında biçimlenmiştir” (Akkaş, 2001: 4).

Türkçülük, İslâmıcılık ve Osmanlıcılık gibi siyasî akımların yanı sıra spesifik olarak muhafazakârlık düşüncesinin ülkemizde temsilcileri olup olmadığı incelemek için ağırlıklı olarak felsefî akımların ülkemize taşındığı Tanzimat sonrası döneme gitme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu anlamda Türkiye'ye muhafazakârlık gibi siyasî akımların, diğer akımlarla birlikte XIX. yüzyılda ülkemize girmeye başladığı söylenebilir. Şüphesiz bu siyaset felsefeleri Avrupa'da olgunluk devrini yaşarken, Türkiye'de bu yeni felsefe ve akımlardan yeterince haberdar değildi. Zira, bizde o düşüncelerin ortaya çıkmasına kaynaklık eden gelişmeler yoktu. Tanzimat sonrası dönemde diğer siyaset felsefeleri gibi muhafazakârlık da önceleri, yenileşme ve çağdaşlaşma çalışmalarının hız kazandığı bir dönemde geleneği savunma biçiminde ortaya çıkmıştır. 3 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Türkler, hukuk

devleti ve Avrupa tarzı siyasî akımlarla yüz yüze gelmiş oldu. Böylece Batı düşünce ve akımları ile tanışan Osmanlı'da büyük değişim gözlemlendi (Safi, 2005: 69).

Görüldüğü üzere felsefi akımların birçoğu etkisini Tanzimat sonrası dönemde göstermeye başlamıştır. Bu dönemde Avrupa'da olgunlaşma dönemini yaşayan bu akımlardan Osmanlı Devleti ve Osmanlı aydınları haberdar değildi çünkü bizde bu düşüncelerin ortaya çıkmasına sebebiyet verecek olay veya gelişmeler meydana gelmemişti. Tanzimat sonrası dönemde ise yenileşme, çağdaşlaşma ve batılılaşmanın önem kazanması ile muhafazakârlık, geleneği savunma düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Bu batılılaşma hareketleri ile Osmanlı Devleti'nde çok büyük değişiklikler gözlenmeye başlandı. Yalnız bu dönemin düşünürlerini keskin çizgilerle muhafazakâr, liberal, Türkçü veya İslamcı olarak nitelemek zordur.

Tanzimat, II. Mahmut'un geri dönülmez biçimde verdiği kararı "Batı'ya benzemek üzere değişeceğiz" düşüncesini devam ettirmiştir. Bu bakımdan asıl dönüm noktasını II. Mahmut temsil eder. Ama bu "değişelim" kararını, "nerede?" "ne kadar?" "nasıl?" gibi bir dizi soru izledi ve bu sorulara cevap bulma çabaları günümüze kadar süregeldi (Safi, 2005: 69).

Batıya benzemek üzere değişme düşüncesi ile dönüm noktası olan II. Mahmut döneminden sonra sürekli olarak bir değişim ve bu değişimle çatışan muhafaza etme düşüncesi genel olarak Osmanlı'da hâkim olmaya başlamıştır. Yani düşünüldüğü zaman Tanzimat dönemi ve sonrası bir nevi düşünme ve sorgulama dönemi olarak tarihimizde yer edinmiştir. Fakat siyasal anlamda ve felsefi anlamda bakıldığında muhafazakârlık, Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye'de, en azından 20. yüzyılın ikinci yarısına dek, güçlü bir etkiye sahip olmadı.

2.2.2. İttihat ve Terakkî Cemiyeti ve Muhafazakârlık

İttihat ve Terakkî Cemiyeti, Osmanlı Devleti'nde 1908 Devrimi'ne önyak olan ve İkinci Meşrutiyet döneminde kısa kesintilerle devlet yönetimine hâkim olan birçok farklı grubu ve görüşü bünyesinde barındıran geniş bir muhalif siyasî örgüttür.

İkinci Meşrutiyet döneminde (1908-1918) İttihat ve Terakkî düşüncesi Osmanlı İmparatorluğunda egemen olmuştur. Bu cemiyet içerisinde İslâmcılıktan Milliyetçiliğe, Osmanlıcılıktan Batıcılığa kadar birçok değişik görüş barınmaktaydı. Muhafazakâr düşünürler de bu dönemde değişik akımlar içerisinde bulunmuştur. Bunlardan, İttihat ve Terakkî içerisinde yetişen ve zamanla ondan kopan Prens

Sabahattin ve arkadaşları, yönetimde, özellikle İngiltere devlet yönetimini örnek olarak daha liberal-muhafazakâr bir siyaset felsefesi öngörmektedirler. “Teşebbüs-ü şahsî ve adem-i merkezîyet” kavramları etrafında örgütlenen yaklaşımlarıyla özgür iradeli girişimci insanlara ve yerinden yönetime dayalı bir yapılanmanın önemini vurgularlar (Safi, 2005: 70).

Görüldüğü üzere İttihat ve Terakki Cemiyeti homojen bir yapıya sahip değildi hatta bazı muhafazakâr düşünürler de cemiyette yer almaktaydı fakat zamanla cemiyetten kopmalar yaşanmıştı. Aslında İkinci Meşrutiyet dönemi oldukça canlı fikir dünyası ve tartışmalara müsait bir zamandı ve böyle bir ortam diğer akımlara göre siyasi akım olan muhafazakârlığın belirginleşmesi için elverişli bir zemin olmuştu.

Ancak, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidara el koymasıyla başlayan süreçten itibaren, temelde “Kıta Avrupası Aydınlanmasından” ve özellikle de Fransız Devrimi'nin ön plâna çıkardığı düşünürlerden etkilenen, onları ciddi bir analize tabi tutmadan izlemeye çalışan yeni siyasî seçkinler, tedricî değişim, geleneksel kurumların muhafazası ve radikal olandan uzak durma gibi muhafazakâr politikalara uzak durmuşlardır (Safi, 2005: 69).

Yani İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidarda bulunduğu zamanda siyasi seçkinler ciddi manada bir analiz yapmadan Fransız Devrimi'nin etkisindeki düşünürlerden etkilenerek doğrudan doğruya batıyı taklit etmek işine girişmişlerdir. Geleneksel kurumların muhafazası, radikal olandan uzak kalmak gibi muhafazakâr politikalar, İttihat ve Terakki'nin baskıcı yönetimi karşısında “hâkimiyet-i millîye” kavramına sahip çıkan, Osmanlı Devleti'nin son döneminde “muhafazakâr” olarak nitelendirilen grupların fikirlerinde kendisine yer edinmiştir.

2.3. CUMHURİYET DÖNEMİ VE MUHAFAZAKÂRLIK

Bu başlık altında Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından itibaren, 1980 sonrası döneme kadar Türk Muhafazakarlığının geçirmiş olduğu süreç incelenmiştir.

2.3.1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Muhafazakârlık

Cumhuriyet rejiminin kuruluşu Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişin ilan edilmesi süreci yönetim biçiminde ve devletin birçok kurumunda kökten değişiklikler yapılması ile ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin yönetim şekli tamamen ortadan kaldırılarak büyük değişiklikler yaşandı, mevcut durum en önemli bölgesel değişikliklerin ortaya çıkmasına neden oldu. Muhafazakârlık açısından bakıldığında

bu konu son derece hassastır, çünkü kurumsal yapının sürekliliği geleneksel yapının devamlılığının teminatıdır ve bu kurumlar, diğer soyut kültürel yapıların taşıyıcılarıdır. Söz konusu saltanat gibi sistemlerin kaldırılması, iktidarın en yüksek basamağını teşkil etmekte ve geçmişin anlam dünyasını şekillendirmekte, bu da muhafazakarların kutsallığına atfedilerek kendi anlam dünyasını tanımlayan bireyler arasında kendiliğinden tepkilere yol açmaktadır.

Cumhuriyet'in ilanı ile kurumsal yapılarda köklü değişiklikler yapılmak zorunda kalınmıştır. Bunlardan en önemlileri saltanatın kaldırılması, halifeliğin kaldırılması gibi toplumu ve devletin yönetim anlayışını köklü olarak değiştirecek devrimsel nitelikteki eylemlerdir demek de doğru olacaktır. Bu gibi değişiklikler muhafazakârlık açısından düşünüldüğünde, muhafazakârlık geleneksel yapıların sürekliliği adına kurumsal yapıların sürekliliğinin sürdürülmesinin gerekliliğini beklemektedirler. Saltanatın ve halifeliğin kaldırılması eylemleri ise toplumun kültürel ve dini anlamda da önem atfettiği kurumların kaldırılmasıdır ve bu muhafazakârlığa göre toplumdaki bireylerde kendiliğinden bir tepki oluşmasına sebep olacaktır. Bu gösterilen tepki ve direncin açık adresi olarak da genellikle İslamcı çevre görülür.

Din meselesi muhafazakârlar açısından toplumsal yapının önemli bir parçasını oluşturmaktadır, düzen ve istikrarın yapıtaşlarından olarak görülmesi sebebiyle de her zaman için ilgi duyulan hassas bir alandır. Saltanatın ve halifeliğin kaldırılması gibi kurumsal değişiklikler laikliğin hukuksal ve düşünsel temelini netleştirmiştir ve buna karşı İslamcı çevrenin tepkisi de gecikmemiştir. Mümkün olduğu her alanda bu tepkiyi göstermiştir.

Türkiye'de muhafazakâr düşünceyi benimseyen kesimler açısından laiklik meselesi çözümsüz değildir. 1920'lerden 1960'lara kadar uzanan süreçte bu alanda yapılan düşünsel egzersizlerle konunun teorik çerçevesi oluşturulmuştur. Muhafazakârların laiklik konusundaki itirazları Kemalist devrimlerle birlikte etki seviyesi artan pozitivist dünya görüşünün laiklik ilkesi ile toplumsal nüfuz alanına sirayet ettirilmesine yöneliktir. Toplumsal kodlara nüfuz eden İslami anlayışın ve kültür mirasının kurumsal temellerinin zayıflatılması, ayrıca toplumsal yaşamda dinsel fonksiyonların içinin boşaltılması, hepsinden önemlisi bütün bu sürecin kısa sayılacak bir zaman diliminde gerçekleştirilmesi muhafazakâr çevre açısından kabul edilecek gelişmeler değildir. Muhafazakârlar "din elden gidiyor" retoriğinden ziyade

konunun işlevsel boyutu ile ilgili olduklarından getirdikleri eleştirilerde tepkisel değil muhafazakâr anlayışın genel ilkeleri ile uyum gösterirken, düşünsel ön kabullere dayandırılan, tutarlı bir bütünlük arz eden mahiyettedir (Özder, 2006: 61-62).

Muhafazakârlar çok hızlı ve kısa sürede yapılan toplumsal etkisi çok yüksek olan dini değerlerin zayıflatılması, dinsel fonksiyonların zayıflatılması gibi gelişmeleri doğru kabul etmemektedirler. Fakat muhafazakârların konuya yaklaşımı zannedildiği gibi din elden gidiyor maksatlı değil daha çok meseleye kurumsal değerlerin ve toplumsal değerlerin hızla değiştirilmesi ile toplumsal yapının korunamaması ve geleneğin bozulması yönünden bakar.

Aslında mesele, geçmişteki kurum ve değerlerin iyi veya kötü olması değil, değişim sürecinin ne hızda ve nasıl olduğudur. Modernleşme ve Batılılaşma çalışmaları Tanzimat'la birlikte başlamış olsa da Cumhuriyetle birlikte toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanda yapılan birçok inkılapla hayata geçirilen yenilikler, sistematik ve sert bir yapıya sahiptir. Her türlü devrim ve değişim anlayışına keskin çizgilerle karşı çıkan muhafazakârların, saltanatın, halifeliğin ve dini eğitim kurumlarının kısa sürede ortadan kaldırılmasına itiraz etmeleri muhafazakâr düşüncenin genel ilkeleri bakımından oldukça tutarlıdır.

Kurumlara ve bilgiye dayalı kırımların boyutları çok boyutludur ve etki düzeyi sarmal bir etkiye sahiptir. Nüfusun bileşimi, ülkenin bilgisi, hukuk bilgisi, sosyal ve idari alanlardaki dini boyutların yitirilmesi bu kırımlar için en önemli etkenlerdir. İslam'a dayandırılan atıfların kaldırılması, özellikle kamusal alanda yarattığı boşluklar ve yönetimin meşruiyeti konusu başta olmak üzere birçok sorunu da beraberinde getirdi.

2.3.2. Kemalizm ve Türk Muhafazakârlığı

Sanayileşme, Rönesans ve reform hareketlerinin öncülük ettiği toplumsal değişimi ve bu değişimin tarihsel süreç içerisindeki dönemlerini tanımlayan modernleşme sürecini yaşayamayan Osmanlı toplumunun, bu sebeplerden dolayı modernleşme süreci de doğal olarak geç başlamıştır. Tanzimat'la birlikte geleneksel ve modern kurumların bir arada yürütülmesini ve zamanla modernleşmenin yerleşeceğine olan Türk modernleşme inancı, başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşuyla, başta pratik uygulamalarla varlık bulan inkılâplar, sonraları “tarihsel bir anın evrenselleştirilerek dondurulması” ile ideolojileşmiş ve

adına Kemalizm denilmiştir. Aslında Kemalizm’le ivme kazanan modernleşme hareketi bir anda oluşan bir hareket değil, Tanzimat’tan bu yana süregelen batılılaşma-medenileşme-modernleşme ve üniter bir yapılanmayı öngören bir bilinç tarzıydı. Bu bilinç Kemalizm’de, “yeni bir vatan, yeni bir toplum, yeni bir kimlik ve yaratılmış ulus için yeni bir tarih” oluşturmaya yönelik eylemler bütünü olarak kendini göstermiştir (Safi, 2005: 75).

Yani öyle ki modernleşme, batılılaşma ve medenileşme inancı Tanzimat’tan itibaren toplumun ve aydınların içinde bulundurduğu potansiyeldi bunu farklı şekillerde toplum kendi içerisinde yaratmaya çabaladı ve bu çabaların ürünü olarak birçok görüş ortaya çıktı. Bu görüşlerin bir kısmı denendi ve başarısız oldu bir kısmı ise havada kaldı. Bunların içerisinde Kemalizm “yeni bir vatan, yeni bir toplum, yeni bir kimlik ve yaratılmış ulus için yeni bir tarih” düşünceleriyle ayakta kaldı ve kendisine yer edindi.

Kemalizm’in en belirgin vasıfları medeniyetçilik, milliyetçilik ve laikliktir. Atatürk’ün inkılâplar süresince bütün çabası, doktriner bir girişimden ziyade, “kişi onuru” merkezli bir iyimserliğin, kişinin kişi olarak bir toplumsal meşruiyet kaynağını oluşturduğuna yönelik bir anlayışın -aydınlanmacı veya Kant’çı akıl- doğrultusunda olduğu görülmektedir. Bu ise onu, kişinin egemen olduğu Batı medeniyetine ve o zaman için onun en belirgin hassası olan ilim ve fenne yöneltmiş, katılacak şekli uygulamalardan uzak tutmuştur. Buradan hareketle Atatürk’ün bir doktrin veya ideoloji oluşturma çabasında olmadığını söyleyebiliriz. Onun gerçekleştirdiği inkılâplardan daha sonraları ideoloji çıkarma çabaları olmuştur. Bundan dolayı da birbirine zıt, kendi içerisinde bile türdeş olmayan “Sol Kemalizm” ve “Sağ Kemalizm” gibi ayrımlar ortaya çıkmıştır (Safi, 2005: 75).

Kemalizm’in gerçekleştirilmesinde sadece Batı’nın kurumlarını değil, kurumsal yapılarının özünü almak gerekmektedir. Medeniyet Batı’da doğruluk, vatandaşa karşı muhabbet, hakka ve hakikate hürmet, liyakate verilen önem, sadakat, yüksek bir ahlak, ilim ve fenne saygı ile gelişmiştir. Eğer bu değerleri örnek almayıp sadece kurumsal yapılarını örnek alırsak yenilikler ruhsuz ve cansız kalır.

Cumhuriyetin erken döneminde ise Kemalizm iki farklı ana kaynağa sahip olmuştur. İlki Kemalizm’i, Aydınlanma düşüncesi üzerinden tercüme eden, toplumu dönüştürmeyi amaçlayan ve düşüncelerini Kadro dergisinde ifade eden pozitivist

kaynaktır. İkincisi ise liberal, romantik, paternalist, dini hem geleneksel değerlerin savunmasını hem de Batı'nın teknolojik gelişmesinin alınmasına yönelik değişimi isteyen ve düşünceleri Dergâh, Türk Düşüncesi, Kültür Haftası gibi dergilerde temsil edilen gelenekçi liberal muhafazakâr kaynak olup bunlar, Türk inkılâbına farklı bir anlam kazandırmaya çalışmışlardır. Dolayısıyla bu dergilerde ortaya konulan fikirlerin, Anglosakson muhafazakâr düşünce ile Kıta Avrupası muhafazakâr düşünce geleneğinin tesiri altında ifade edildiği görülmektedir. Böylece Türk muhafazakârlığının, muhafazakârlığın ortaya çıktığı nedenlerden ziyade, Tanzimat'la başlayan Batılılaşma isteğine dayandığı söylenebilir (Akkaş, 2001: 10).

Kemalizm'in muhafazakârlıkla olan ilişkisi ise işte bu ikinci kaynak olan liberal romantik, paternalist, dini, hem geleneksel değerlerin savunmasını ayrıca Batı'nın teknolojik gelişmelerinin alınmasını isteyen liberal muhafazakâr kaynakla bulunmaktadır. Görüldüğü üzere Türk muhafazakârlığı Batılı ülkelerde ortaya çıktığı sebeplerden dolayı ortaya çıkmamıştır. Sürekli olarak dile getirilen Tanzimat sonrası modernleşme ve Batılılaşma isteğine dayanmaktadır.

2.3.3. Cumhuriyetçi Muhafazakârlık (Muhafazakâr Modernlik)

Muhafazakâr modernlikte genel olarak, geleneğin kolaylıkla icat edilemeyeceği gibi geçmişin de tamamen silinemeyeceği, dinsiz toplum olmayacağı, Batı modernitesinin farklı uluslar tarafından oluşturulduğu için kendi bünyesinde bir çeşitliliğe sahip olduğu, modernleşmenin ideal tek bir yolunun olmayıp izlenecek yolların her ülkenin kendi şartlarına bağlı olarak değişebileceği gibi temalar işlenmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren "gericilik" suçlamalarına maruz kalan muhafazakâr modernlik taraftarları, kendilerinin eskiyi diriltmekten değil, değişimden yana olduklarını üstüne basarak belirtmek lüzumunu hissetmişlerdir (Safi, 2005: 78).

Muhafazakâr modernlik düşüncesine göre maneviyattan ve dini duygulardan yoksun olan bir toplumun yaşaması mümkün değildir. Ayrıca muhafazakâr modernliğe göre bilim ve teknik alandaki gelişmeler, manevi ihtiyaçları ortadan kaldırmamaktadır aksine insanların içinde yeni boşluklar meydana getirmemektedir yani insanlar sadece bilim ve teknikle mutlu olamayacaklardır. Fakat bilimi ve tekniği reddetmek, bunlardan uzaklaşmak bir çözüm yolu değildir. İkisini dengeli biçimde yürütmek her toplum için faydalı olacaktır.

Muhafazakâr modernlik düşüncesi, zaman içerisinde kendine siyaset alanında da varlık bulmaya çalışmıştır. Cumhuriyetçi Muhafazakârlık olarak adlandırılan bu çaba, siyasal ve kültürel reformlara gösterilen dinsel ve Osmanlıcı tepkilerin canlandırdığı milliyetçi ortam içinde doğmuştur. 1930'lu yılların başında Türk toplumunun hızla tecrübe ettiği toplumsal değişimin hedefleri, ilkeleri ve bu değişimin kontrol edileceği araçlar hususunda başlayan siyasal tartışmalar içinde bir fikir akımı olarak doğan Cumhuriyetçi Muhafazakârlık, dönem içinde baskın bir değişim modeli olarak gelişen Kemalist hukukî-ıdarî reform stratejisinin öngördüğü tepeden-aşağı devrim metodunun eleştirisine dayanan muhafazakâr bir inkılâp yorumu olarak gelişerek, bir uygarlaştırma siyaseti biçiminde ilerleyen cumhuriyetçi reformizmin bizzat Tek-Parti döneminde ortaya çıkan ilk felsefi-siyasal eleştirisi olmuştur. Bu anlamda Cumhuriyetçi Muhafazakârlık, Türk İnkılâbının ve Kemalizm'in yarı-bağımsız bir aydın grubunca geliştirilmiş ilk ideolojik yorumlarından biridir (Safi, 2005: 79-80).

Meydana çıkışına bakıldığında genel olarak Türkçü-milliyetçi tutuma sahip olan Cumhuriyetçi Muhafazakârlık, dini tepkici hareketlere ve cumhuriyetçi siyaset içinde gelişen liberal ve sosyalist hareketlere karşı milliyetçi siyaseti güçlendirip Kemalist siyaseti bu zıt görüşlerin bulunduğu bir siyasi ortamda geliştiren yeni bir muhafazakâr değişim anlayışına uygun hale getirme çabalarına öncülük etmiştir. Kemalizm'in öngördüğü tepeden-aşağı devrim metoduna eleştirel bir yorum getirerek cumhuriyetçi reformizmin ilk felsefi ve siyasal eleştirisi olmuştur.

Cumhuriyetçi muhafazakâr aydınlara göre toplum, kendiliğinden bir oluş hâli olarak her türlü dışsal müdahaleden korunmalıdır. Sosyal değişimin dışsal nedenlerinden ziyade içsel nedenlerine vurgu yapan muhafazakâr aydınlar, toplum ile devlet arasındaki işlevsel farklılıklara da vurgu yaparak, toplumsal değişimin asıl dinamiklerinin toplumun kendiliğinden akışı içinde oluştuğunu ima etmektedirler. Cumhuriyetçi muhafazakârlar, toplumun tepeden-aşağı reformlarla, toplumun arzulanan modern ölçülere göre şekillendirilmesi amacını taşıyan jakoben değişim tezlerine karşı çıkmaktadırlar (Safi, 2005: 81).

Yine Cumhuriyetçi muhafazakâr aydınlara göre, belirli bir plana ve ideale göre topluma müdahale eden bir bilinçten çok toplumun organik değişimini sezerek toplumun değişmesine öncülük eden güçlere serbestlik kazandıran sınırlı bir bilinç olmalı. Cumhuriyetçi muhafazakâr aydınlar toplumun tepeden inme reformlarla

değiştirilmesine ve arzulan modern ölçülere göre şekillenmesine karşı çıkmaktadırlar.

Sonuç itibariyle Cumhuriyetçi Muhafazakârlık, Türk modernleşmesinin ve Kemalist modernleşme fikrinin ana temalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Milliyetçilik ile güçlü bir şekilde bütünleşen bu görüş ve duruşun, merkezdeki devlet ideolojisinin taşıyıcısı kurumlarca yeniden üretildiğini söyleyebiliriz.

2.3.4. 1980 Sonrası Muhafazakârlık ve Yeni-Sağ

1970'lerin sonunda yaşanan dünya ekonomisinin sistemik kriziyle birlikte, savaş sonrası dönemde uygulanan Keynesçi iktisat politikaları takip edilerek krizden çıkılamayacağı, çıkış yolunun ancak devlet-toplum ve devlet-piyasa ilişkilerinin kapsamlı biçimde dönüştürülmesiyle bulunabileceği fikri egemen oldu. O yıllarda iktidara gelen siyasi partiler, Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası finans ve kalkınma örgütlerinin 'tavsiyeleri' doğrultusunda neoliberal sermaye birikim stratejisinin ilk adımlarını attılar. Yeni sağ, üretim ilişkilerini yeniden düzenlemeyi hedefleyen neoliberal iktisat politikalarını uygulayacak devlet biçimini şekillendiren, bunu yaparken sivil toplum düzleminde toplumsal muhalefeti zayıflatıp rıza mekanizmaları da tesis etmeyi amaçlayan bir ideolojik projedir (Topal, 2012: 1).

Yeni sağ düşüncede aslında ekonominin doğal şekilde işlemesi, demokrasiye dayanan ve minimal devlet anlayışı vardır. Bu doğrultuda sosyal refah devleti anlayışı yerini ekonomik devlete bırakmaktadır, bireye verilen önem artmakta ve kamu organizasyonları yerine sivil toplum örgütleri oluşturulmaktadır. Ayrıca devlet üretim ve işletme faaliyetlerini yürütmek yerine, denetim ve düzenleme faaliyetlerini yerine getirmektedir. Yine Yeni sağ düşüncesinde, liberallerin serbest piyasa ekonomisi ile muhafazakârların otoriter devlet anlayışı arasında bir gelgit yaşanmaktadır. Bu gelgitler sonucunda sınırlı ancak etkin devlet yaklaşımı ortaya çıkmıştır.

Yeni sağ, ekonomik dönüşümün liberal değerler yönünde gerçekleşmesi ve uygulanması aşamasında devletin biraz daha disiplinli, hatta otoriter ve hukuksal çerçeve içinde faaliyet göstermesi gereğini dolaylı olarak görmekte, dönüşümden kaynaklanan sorunları muhafazakâr söylemle kabul edilebilir ve giderilebilir hâle sokmaya çalışmaktadır.

Batı'da yaşanan gelişmeler etkisinde Türkiye'de Yeni-Sağ'ın gelişimi zemin ve zaman olarak 1980'li yıllarda öne çıkmıştır. Yıpranan ve kaybolmaya yüz tutan

devlet otoritesinin yaygın ve baskın olarak, yeniden kurma girişimi olarak gerçekleştirilen 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi, Özal dönemi uygulamalarına gerekli zemini sağlamıştır. Sivil hayata dönüş öncesi oluşturulan Anayasa ile bir yandan güçlü devlet olgusunun hâkim kılınmasına, bir yandan da otoriter-merkeziyetçi gücün sağlanmasına çalışılmış, bu da Özal dönemi için geniş bir hareket alanı yaratmıştır. Bu dönemde Özal tarafından oluşturulan ekonomik ve yapısal düzenlemeleri içeren 24 Ocak Ekonomik Kararları, 1980 sonrası oluşan Türk siyasal sürecinin en önemli kilometre taşı olarak oluşturur. Oluşturulan bu program ile sürdürülmekte olan ithal ikameci ve korumacı ekonomik programdan keskin bir dönüşle; dış ticarete liberalizasyon, gerçekçi ve dalgalı kur politikası, özelleştirme, ekonominin lokomotifliğinin kamu sektöründen özel sektöre kaydırılması, kamu harcamalarının azaltılması gibi uygulamalara geçiş benimsenmiştir (Safi, 2005: 174).

1980 Askerî Darbesi sonucunda Özal döneminin uygulamalarına zemin hazırlanmış oldu. Böylece gerekli güce kavuşmuş devlet otoritesi ve yapısı ile keskin ekonomik kararlar verilebildi. Bu ekonomik kararlarla birlikte liberal ekonomik politikalar benimsenerek, kamu sektörünün gücü özel sektöre kaydırılmaya çalışıldı ve böylece kamu harcamalarının azaltılması politikası izlendi.

2.4. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞININ TEMEL SÖYLEMLERİ

Türkiye’de modernleşme muhafazakâr saiklerle entegre olarak ilerlerken, modernleşme projesine açıktan muhalif bir muhafazakâr düşünce akımı sergilememiştir. Modernizmin Cumhuriyet döneminde rejimin kurucu ideolojisinin temel bir unsuru oluşu, bu duruşu pekiştirmiştir. Öyle ki, Türkiye’de muhafazakâr yönelimlerin meşruiyeti, neredeyse, moderniteyle ilişkilerinin sorunsuzluğunu ne derece ispat edebildiklerine bağlı olmuştur. Muhafazakârlık bu zorluğu moderniteyi birbirinden kolayca ayrılabilir iki parçadan müteşekkilmiş gibi değerlendirerek aşmaya çalışmış; Batı’nın teknolojisini devralmaya hevesli ancak ahlâk, davranış ve yapıp etme biçimleri anlamında kültürüne mesafeli bir söylem ve duruş geliştirmiştir. Aslında bu “yeni teknolojiyi eski kültürle birleştirme” düsturu dahi kendi başına, muhafazakârlığı başka siyasî tutumlardan ayırt etmeye yeterli değildir. Yine de Türkiye’de muhafazakâr perspektifin çoğunlukla teknolojiyle problemleri bir ilişki içinde olmadığı vurgulanmaya değerdir (Safi, 2005: 137).

Kuruluş ideolojisinin temel unsuru olan modernleşme projesinden dolayı bu fikre karşı çıkan veya çıkabilecek bir ideoloji açık bir şekilde kendini gösterememiştir. Lakin muhafazakârlık modernleşme ilişkisini ılımlaştırmış ve modernleşmenin teknoloji kısmını almaya hevesli fakat ahlak ve kültür konusunda modernleşmenin getireceği değişikliklere karşı çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığı zaman bu şekilde modernleşmeye muhafazakâr modernleşme de diyebiliriz. Fakat Türk modernleşmesi ile muhafazakârlığa bakıldığı zaman birbirine zıt görülmesinin ve anlaşılmasının sebebi muhafazakârlığın dinci gelenekçiliğe indirgenmesinden kaynaklanmaktadır.

Modern çağda toplum, modernitenin ve onun karşıtı olarak konumlanan muhafazakârlığın yaratmış olduğu gerilim sonucunda varlık bulmuştur. Karşıt olarak gösterilen modernite-muhafazakârlık ilişkisi daha çok paradoksal bir mahiyet arz eder. Zira muhafazakârlık, Aydınlanmanın alt yapısını oluşturduğu modernliğe karşıt bir hareket olma özelliği arz eder. Yani “muhafazakârlık, Fransız Devrimi’nin alamet-i farikasını teşkil ettiği ‘militan aydınlanmacılık’ uğraşısını aşan Modernizmin zıttı değil, sürekli refakatçisidir”. Bu da muhafazakârlığın modernlik içerisinde sürekli kendini kurgulayarak ve “yeni ile hesaplaşarak var olmasını ya da görünür hâle gelmesini” sağlamaktadır (Safi, 2005: 137).

Yani genel olarak bakıldığı zaman muhafazakârlık ve modernleşmenin birbirine karşıt fakat birbirinin olmazsa olmaz bütünleyicisi olduklarını da görmek mümkün olacaktır. Muhafazakârlık sürekli olarak yeni modern olanla ve buna karşı duruşuyla kendini görünür duruma getirmektedir.

Türkiye’de muhafazakârlığın Batı’da ki koşullardan ve bu koşulların meydana getirdiği muhafazakârlık ile türdeş olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise muhafazakârlığın tarihsel süreçte farklı toplumsal yapılarda farklı şekillerde kendini göstermesinden ve her koşula göre kendini adapte edebilme yeteneğinden kaynaklanmaktadır. Fakat her ne kadar farklı koşullarda ve farklı toplumlarda muhafazakârlık farklı olabilse de, muhafazakâr düşünceler arasında belirli yönlerden ortak noktaları bulunmaktadır.

Türk Muhafazakârlığının, yukarıda vurguladığımız hususun paralelinde, resmî ideolojinin üzerinde yükseldiği modernist-pozitivist paradigma ile ilişkisinde bir biçimde hep var olan “orta yolu bulmak” gayreti, Batı’nın teknolojik üstünlüklerinden

istifade etmek ile sahip olunan kültürel değer ve kodları korumak, dolayısıyla “kendisi olmak/kalmak” saiki arasındaki gerilim, tipik bir geç modernleşme sendromu olarak görülebilir (Safi, 2005: 138).

Sürekli olarak teknolojik üstünlükleri almak fakat kültürü muhafaza etmeye çalışmak, yani benliğini korumak çabasındaki Türk muhafazakârlığı geç modernleşme sendromunu yaşamaktadır.

Batıda muhafazakârlık Fransız Devrimi’ne karşı verilen en önemli siyasal tepki olmasına rağmen, Türkiye’de siyasi olmaktan ziyade kültürel kurumların ve ahlaki değerlerin korunmasına yönelik verilen ahlaki bir itiraz olarak kalmaktadır. Bu sebeple siyasal yönü zayıf kalmıştır ve pratikte yetersiz durumdadır (Safi, 2005: 138).

Türkiye’de muhafazakârlık, Bora’nın da belirttiği gibi, bir isim değil bir sıfattır. Yani kendi başına yalıtılmış bir olgu, bir beşerî kesiti ifade eden bir adlandırma değil, bir durumdur. Pek çok beşerî oluşumun nitelenmesinde kullanılan ve meselâ bir devletçi muhafazakârlık, milliyetçi muhafazakârlık, kültürcü muhafazakârlık, solcu muhafazakârlık ve İslâmcı muhafazakârlıktan söz edebilmektedir (Safi, 2005: 138).

Muhafazakârlık, Türkiye’de siyasal bir oluşum olmaktan ziyade ahlaki bir tutum niteliğindedir. Yani saf muhafazakârlık teoride mümkün gözükyorken, pratikte saf muhafazakârlık yoktur. Kendisini siyasal alanda liberal muhafazakârlık, milliyetçi muhafazakârlık veya devrimci muhafazakârlık olarak gösterebilir.

Türk muhafazakârlığının temel söylevlerine bu konuda değinmiş olduk. Şimdi ise Türk Muhafazakârlığı ile Batı Muhafazakârlığının farklarını ve benzerliklerini ele almaya çalışalım.

2.5. TÜRK MUHAFAZAKÂRLIĞI VE BATI MUHAFAZAKÂRLIĞI KARŞILAŞTIRMASI

Muhafazakârlık; milli ve evrensel olarak meydana gelen radikal değişikliklerden kaynaklanan tepkisel bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. Tepkisel karakterinden dolayı başlangıç olarak alışılmış ve gelenekselleşmiş radikal bir ayrılma olan modernleşme hareketleriyle aynı döneme denk gelmiştir. Hem Batı hem de Türk Muhafazakârlığında bu tepki görülebilir. Sonuç olarak bu iki kesimde de modernleşme fikri görülür.

Her iki kesimde modernleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve temellerini Batı'da Fransız Devriminden, Türkiye 'de ise Cumhuriyetle oluşan bu ortamdaki almıştır. Muhafazakârlık Batı kesiminde; Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimiyle ortaya çıkmış modernleşme sürecine denk gelmiştir. Türk kesiminde ise modernleşme ve Batılılaşma Hareketleriyle ortaya çıkmıştır. Her iki kesimde yeniden yapılanma ve değişim konusuna karşı eleştirel bir tavır sergilemişlerdir. Değişime denge ve ölçülülük getirmişler, değişimin radikal tavrı almasını engellemişlerdir.

Batı ve Türk Muhafazakârlığı toplumu yeniden yapılandırmaya dayanan siyasi tutuma karşı eleştirel bir tavır sergilemişlerdir. Muhafazakâr kesime göre; toplum yavaş yavaş gelişen ve çevresine uyum sağlayan bir organizmadır bu yüzden hızlı ve köktenci değişimler topluma uygulanmamalıydı çünkü bunlar toplumsal gelişime katkı sağlayan geleneklere zarar vermektedir.

Hem Batı hem de Türk Muhafazakârlığı geçmişten köklü bir şekilde sapmayı reddeder. Geçmiş ve bugününün bağdaştırılması Türk ve Batı Muhafazakârlığının ortak noktasıdır. Her iki kesimde de muhafazakârların temel amacı geçmişin kültürel ve toplumsal kalıntılarını muhafaza etmek ve sürdürmek, günümüzün değişen ve gelişen sosyo-ekonomik ortamıyla uyumlaştırmaktır.

Batı ve Türk Muhafazakârlığında, din ve muhafazakâr tavırlar birbiriyle ilişki içindedir ve din, muhafazakâr söylemin önemli alanlarından biridir. Batı Muhafazakârlığında ve Türk Muhafazakârlığında dinin rolü toplumsal istikrarın kaçınılmaz ve reddedilemez bir boyutu ve toplumu birleştirici bir güç olarak yerini almaktadır. Din toplumsal düzende hayatî öneme sahiptir ve dengeli sağlamaktadır. Din her iki deneyimde de bir doktrin veya toplumu yönetmede bütünsel bir deneyim olarak algılanmamaktadır. Muhafazakârlar, Kıta Avrupa'sı olarak Batı'da ve Türkiye'de "din" ile "milliyetçiliği" buluşturdular. Her iki örnekte de muhafazakârlar dinî kuralları ve milliyetçi görüşleri muhafaza edilmesi gerekli niteliklerden bir kısmı olarak söylemlerine dâhil ettiler. Onlara göre din ve milliyetçilik toplumda sosyal düzenin unsurlarıdır (Safi, 2005: 151).

Burada; din her iki kesimde de muhafazakâr tavırlar ile ilişkili olan ve muhafazakâr söylemlerin içerisinde olan önemli konulardan biridir. Hem Türk Muhafazakârlığında hem de Batı Muhafazakârlığında din toplumu birleştiren, toplumsal etkinliklerin istikrarını sağlayan, toplumun düzenini ve dengesini oluşturan

radikalleşmenin önüne geçen önemli bir unsurdur. Muhafazakârlar Batı'da ve Türkiye'de din ile milliyetçiliği buluşturmuştur. Çünkü din ve milliyetçilik onlar için toplumsal düzeninin niteliklerindedir demek istemiştir.

Batı ile kıyaslandığında Türk toplumsal yapısı oldukça farklıydı. Batıdaki mutlak monarşilerde feodal lordlar etkili konumdaydılar. Fransız Devrimi aristokrasi, monarşi ve arazi sahiplerinin hak ve güçlerine karşı başarılmıştı. Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet dönemlerinde askerî ve sivil bürokratlar modernleşme hareketine öncülük etmiştir. Türk muhafazakârlarının öncüleri genellikle bürokratik elit içinden çıkmış ve cumhuriyetçi reformların uç sınırlarına karşı koymuşlardır (Safi, 2005: 153).

Türk toplumunun yapısına baktığımızda Batı'dan daha farklı bir yapıya sahip olduğunu görüyoruz. Türk toplumunda modernleşme hareketlerini hem Osmanlı da hem de Cumhuriyet döneminde askerlerin ve sivil kesimin öncülük etmesiyle gerçekleşmiştir. Türk Muhafazakârlığında öne çıkan kesim genelde bürokratlar ve elit kesim olmuştur. Batı'daki monarsik yapıda derebeyler ön plana çıkmıştır.

Türk Muhafazakârlığının Batı Muhafazakârlığından farklı bir yönü de, Türk Muhafazakârlığının şekillenmesinde, tarihsel ve kültürel birikimlerin yeniden üretilmesi yerine, kökleri Osmanlıya uzanan merkez-çevre, resmî alan-gayri resmî alan çatışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Türk Muhafazakârlığının gayesi merkezle çevre arasındaki farkı kapatmak ve ikisi arasındaki gerilimi yumuşatmaktır. Muhafazakârlığın Türkiye'de kültür, gelenek ve İslâmî değerler üzerindeki yoğun vurgusu dolayısıyla çevrenin fikirlerini temsil etmek iddiasındaydı. Muhafazakârlık, Türkiye'de Kemalist modernleşmenin ulaşılabilir bir modernleşmeyi sağlayabilmesi için geleneksel olanla uzlaşmaya varmak zorunda olduğu gerçeği üzerinde vurgu yapmaktaydı. Bu bağlamda, Türk Muhafazakârlığı halk kültürünü temsil etmeyi amaçladı ve onun üzerine vurgu yapmasına karşın; Batı Muhafazakârlığı aristokrat kültürü temsil etmiştir (Safi, 2005: 154).

Türk ve Batı Muhafazakârlığındaki temel farklılıklardan biri de farklı yapılar sonucunda ortaya çıkan farklı toprak ve devlet yönetimlerine sahip olmalarıdır Türk muhafazakârlığında Osmanlının daha çok merkezi yönetimi benimsemesi ve padişahın ön plânda olması yönetimi oluşturan önemli unsurlardandı. Batı Muhafazakârlığında ise devlet yönetiminde ve toprak işlerinde daha çok

merkezilikten uzak feodal bir hâkimiyet biçimi vardı. Türkiye Cumhuriyeti Osmanlıdan güçlü merkezi bir yapıya sahip devleti miras olarak almıştı. Ancak Batı örneğinde merkezileşmeden uzaklaşmış olan feodal bir yapı söz konusuydu. Toplumun her kesimi sınıflara ayrılmış şekilde bulunuyordu. Türk yapısında bu sınıflara ayrılma söz konusu değildi. Osmanlıdaki gruplar siyaseti yönlendiren siyasete şekil veren gruplardı. Modernleşme yolundaki önemli adımlar atılması ve bürokrasinin askeri sınıfın modernleşmede etkili olmasının nedeni bu siyasi grupların bir araya gelmesinden dolayıdır.

Muhafazakârlık hem Türk hem de Batı muhafazakârlığında savunmacı bir tavır almıştır. Kültür tarih medeniyet gibi toplumun önemli unsurlarının korunması ve devam ettirilmesi konusunda savunmacı tavır sergilemişlerdir. Bu sergilenen tavır herhangi bir radikal çöküşün meydana gelmesini engellemiştir.

Sonuç olarak muhafazakârlar; dinin ve muhafazakâr anlayışların birbiriyle ilişki içinde olduğunu savunup, radikal değişimlere karşı çıkmıştır, geçmişin ve bugünün sentezinin olması gerektiğini geçmişle bugünün buluşması ve kültürün bugünün ekonomik sosyal koşullarıyla bağdaştırılması birbirine uyum sağlaması gerektiğini öne sürerler. Batı'daki feodal kesimin hâkimiyeti, toplumun sınıflara ayrılması durumu, Türk yapısının ise merkezi ve gelenekselleşmiş anlayışı olması muhafazakâr kesimi birbirinden ayırır. Batı ve Türk muhafazakârlığına bakıldığı zaman siyasi yönden ziyade kültürel ekonomik yönlerin, tarihin geçmiş ve bugünle bütünleşerek devam ettirilmesi daha çok önem kazanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NURETTİN TOPÇU VE MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE

3.1. NURETTİN TOPÇU'NUN HAYATI

Nurettin Topçu'nun hayatına dair bir şeyler söylemeden önce onun hayata ve hayatın anlamına dair söylediği şu sözle başlamak makul olacaktır. “Sonu olan bu âlemde sonsuzluğun yolcusu olan insan, burada bir muamma olan hayatına bir hikmet, kendine dost, düşüncesine destek bulabilmek için sonsuzluğa sığınmak mecburiyetindedir: Sonu olan varlıklar, sonsuzluğa dayanarak düşünmekle anlaşılıyorlar (Topçu, 2013: 17).”

Nurettin Topçu, 1909 yılında İstanbul'da doğdu. Babası aslen Erzurumlu olan Nurettin Topçu'nun ailesine Topçuzâdeler denir. Dedesi olan Osman Efendi Rusların Erzurum'u işgali sırasında Türk ordusunda topçu olarak görev almıştır. Bu takma ad ise ailesine buradan gelmektedir. Babası Ahmet Efendi, ailesinin tek çocuğudur. Genç yaşta yetim kalmıştır. Ailesini tahıl alıp satarak geçindirmeye çalışmıştır. Doğu Anadolu, özellikle Erzurum yöresinden toplanan koyunların İstanbul'a getirilmesi yoluyla, hayvan ticareti yapmaktadır.

Bir süre sonra Tahtakale'de otel satın alan Ahmet Efendi, İstanbul'a yerleşmiştir. İlk evleri ise Hatap Kapı Sokağında bulunan Süleymaniye Deveoğlu Yokuşu'ndaki ahşap bir binaydı. Ahmet Efendi'nin İstanbul'a yerleşmesinden bir süre sonra, ilk karısı hayatını kaybetti. İki oğlu vardı ve bu iki oğlu da Balkan Savaşı'nda şehit olarak hayatlarını kaybettiler. Ahmet Efendi daha sonra yine Eğinli Kasap Hasan Ağa'nın kızı Fatma Hanım ile evlendi. Fatma Hanım Nurettin Topçu'nun annesidir. Nurettin Topçu, 1909 yılında Süleymaniye'de bulunan evlerinde doğdu. Birinci Dünya Savaşı öncesinde işleri yolunda giden aile, savaş krizinde iflas ettiler. Babası Ahmet Efendi bir kasap dükkânı açtı ve aile Çemberlitaş'ta sade bir hayat yaşamaya başladı.

Aile yapısına ve ailesinin ekonomik durumuna bakıldığı zaman, nezih bir Anadolu aile yapısına sahip olan Nurettin Topçu'nun fikir hayatında bu aile yapısı da etkili olacaktır.

Nurettin Topçu, parlak bir öğrenim hayatına sahiptir. Altı yaşında başladığı Bezmialem Valide Sultan Mektebi ana kısmına kaydolur. Burayı bitirdikten sonra

Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi'ne verilir. Mektebi birincilikle bitirir (Şık, 2008: 1).

İlkokuldan sonra Vefa İdadisine yazılır ve burayı birincilikle bitirir. Felsefe merakı da burada başlamıştır. Lise tahsilini ise İstanbul Erkek Lisesi'nde pekiyi derece ile tamamlar. Lise hayatı sonrasında Avrupa burslarına başvurur ve 1928 yılında sınavları kazanarak Fransa'ya gider. Önce Bordeaux Lisesi'ne nakledilir (Şık, 2008: 2).

İlginç bir şekilde eğitimi için işgalci devletlerden olan Fransa'ya gitmiştir ve modern bilimsel düşünceyi ülkesine getirmeyi düşünen diğer Türk öğrencilerden farklı olarak ülkemizde eksik olduğunu düşündüğü hareket felsefesi üzerine odaklanacaktır. İşgal yıllarında büyüyen Topçu, memleket hassasiyetini daha çocuk yaşında edinmiştir ve memleket meselesi bütün hayatı boyunca fikirlerinde etkili olacaktır. Ayrıca İttihatçılığın gerilediği, Türkçülük ve İslamcılığın meşruiyetini yitirmeye başladığı gençlik yılları, Topçu'nun politik açılarından düşüncelerinin oluşmaya başladığı önemli bir dönemdir.

Bordeaux Lisesi'nde psikoloji sertifikasını verir. İki sene sonra Strazburg'a geçer. Üniversitede felsefe tahsil eder. Ahlak kurlarını tamamlar, sanat tarihi lisansı yapar. Topçu fakülteyi bitirip Sorbonne'da felsefe doktorasını verir. (Bu doktora tezi, 1995'te İsyân Ahlakı adıyla Türkçe 'ye çevrilmiştir.) Bu üniversitede doktorayı başarmış olan ilk Türk öğrenci Topçu'dur (Şık, 2008: 2).

Nurettin Topçu, 1939'dan itibaren çeşitli aralıklarla yayımladığı Hareket dergisi ile bir dünya görüşü mücadelesini şuurla yürütür. 1939-42 Hareket dergilerindeki yazılarıyla, ruhçu ve mistik düşünüşün felsefî temellerini araştırır. Teknik ve makine medeniyetine duyulan şuursuz ihtirasın asrın insanını boğduğunu, bu yüzden kendi benliğinden uzaklaşan insanın kurtuluşunun ancak öz benine kavuşmasıyla mümkün olabileceğini vurgular. İnsan ruhunu demir pençeleriyle felce uğratan materyalizm, pozitivizm, sosyolojizm, pragmatizm akımlarına karşı çıkarken, akılcılığın bile ancak kalbîlikle değer kazanacağını belirtir (Şık, 2008: 6).

Nurettin Topçu'nun fikirlerini Hareket dergisinde görmek mümkündür. Bu derginin adı da ülkemizde eksik olduğunu düşündüğü hareket felsefesinden gelmektedir. Genel olarak Hareket dergisindeki yazınlarında zamanın toplumunun

materyalizm hastalığından, üretime ve makineye şüursuzca duyulan güven ve ilgiden şikâyet etmektedir. Bunların insanı insan yapan ruhun ezilmesine sebep olduğunu düşünmektedir. Akılcı olmanın değerinin bile kalbi olmakla artacağını savunmaktadır.

Nurettin Topçu, 10 Temmuz 1975’de kanser hastalığı sebebiyle vefat etmiştir. Ölümünden sonra “Hareket” dergisi bir süre daha varlığını devam ettirmiş, daha sonra da dağılmıştır. (Şık, 2008: 7)

3.2. NURETTİN TOPÇU’NUN DÜŞÜNCE DÜNYASI

Bu başlık altında Nurettin Topçu’nun Devlet, Demokrasi, Eğitim, Ahlak, Sanat, Din, Kültür ve Medeniyet kavramlarıyla ilgili düşünceleri incelenmiştir.

3.2.1. Nurettin Topçu’da Devlet

Nurettin Topçu’ya göre devlet kavramına bir tanımlama yapmak gerekirse; Devlet muayyen topraklar üzerinde hâkimiyetle yaşayan insanların meydana getirdiği manevi birliktir. Millet varlığının ruhu demektir. Millet iradesinin gözüktüğü yerdir. Bu tarifteki muayyen toprak kavramı bir vatanın, orada yaşayan insanlar tabiri de bir milletin varlığını ifade etmektedir. Üçüncüsü olan hâkimiyet ise devlet varlığının esaslı bir unsurudur. Kendi başına yalnız vatan bir ceset, cansız bir vücut sayılırsa millet onun hayatı, devlet ise ruhu sayılmalıdır. Devlet, milletin şuurudur (Topçu, 2015a: 50).

Hâkimiyet kavramı Topçu’ya göre devletin güç kullanma yetkisinin ve üstün irade olmasının gerekliliği devleti oluşturan temel unsurlardandır. Devlete bu gücü ve hâkimiyet iradesini veren milletin kendisidir çünkü bir millet topluluğu meydana geldiğinde orada mutlaka bir hâkimiyet de meydana gelmiştir. Yani millet, devletteki iradenin hem eseri hem sembolü hem de varlığının kefilidir. Devlet kurmayan milletler uzun yaşayamaz, buna örnek olarak 2.Dünya Savaşı’na kadar geçen süreçte Yahudi milletini verebiliriz, ta ki devlet kurduklarında sesleri duyulmaya ve yaşamaya başlamışlardır. Yine Topçu yalnız başına toprak parçasının bir cesetten farksız olduğunu milletin ona hayat verdiğini devletin ise ruhunu meydana getirdiğini söylemektedir.

Ayrıca Topçu devletin varlığını temsil eden otoritesini ve hâkimiyetini, başka devletlere bağlı olmaksızın kendi başına yaşayabilecek ve toprakları içinde düzeni koruyabilecek kuvvette olması olarak da görmektedir. Devletler bu kuvveti iradeyi Allaha ulaşmak için kullandıkları, iyi ve ahlaklı olarak kullandıkları zaman

faziletliilerdir, kötü ve zararlı yollarda kullandıkları zaman ve gayesi Allah'a ulaşmak olmayanlar ise kötülerdir ve yıkılmaları lazım olarak görmektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman Topçu birçok muhafazakârdan farklı olarak devleti dokunulamaz bir varlık olarak görmemektedir.

Devlet, kütleleşmek ve kütleye ruh kazandırmaktır. Onun değeri, kütleleri yaratıcı olan kudretiyle, Allah'a yakınlığıyla, mistik değerleriyle ölçülür. Bütün büyük milliyetçiler, büyük devletçilerdir. Onlar içerisine daldıkları mistik kaynaktan, bir ruh ve irade çıkarabilen kahramanlardır. Hazreti Muhammed gibi, Yıldırım gibi, Fatih Mehmet gibi veya Bismarck gibi büyük devletçiler, büyük otoritenin sahibi ve mümessili oldular. Milletine boyun büküp muvaffakiyet dilenen büyük devlet adamı yoktur. İhtiyar Köprülü, Halife Ömer ve Yavuz Selim acz içinde ve ancak halkın yardımıyla muvaffak olmuş değillerdir. Bunlar ulu hâkimiyetlerini, halkı aldatıp kanaat dilenerek kurmadılar. Bunlar siyaset hünerleri sayesinde murada ermiş idare sihirbazları olmadılar. Bu büyükler, ilahi iradeyi yeryüzüne indirmesini bilen hikmet ve cesaret dâhileridir (Topçu, 2015a: 52).

Topçu millete ruh kazandıran, Allah'a ve mistik değerlere yakınlaştıran devletin değerli olduğunu düşünür ve büyük devlet adamlarının büyük milliyetçilerden çıktığını söylemektedir. Ayrıca Devlette otoritenin, iradenin, gücün bulunması gerektiğini söyleyen Topçu yine devlet yöneticilerinde de aynı özelliklerin bulunması gerektiğini devlet adamının acz ve fakr içinde olmaması gerektiğini savunur, büyük devlet adamının millete boyun eğip muvaffakiyet dilenen olmaması gerektiğini söyler. Ayrıca siyaset ustalığı, dil cambazlığı ile halkı aldatıp hâkimiyet kuranları ise yermektedir.

Topçu'ya göre otorite veya iradenin kendisinde hiç bulunmadığı devlet olamaz. Varsa o devlet yolsuz ve haksız vasıtalarla başvurarak ayakta duruyor demektir. Onda bir ruh yoktur ve az zamanda mutlaka çökecektir. İradesi azalan devlet, çökmeye doğru gitmektedir. Devlet iradesinin zayıflaması, onun mistik varlığının yarattığı mukaddesat bağlarının koparılması suretiyle olur: Kanundan korkulmaz; âlime hürmet edilmez; hukukun mukaddes bahçelerini çiğneyenler çoğalır; idare eden de, edilen de onu çiğner; din kuvveti içinden ve dışından rezil edilir; mektep mabet olmaktan çıkar; genç neslin yüzünde sanki şu iğrenç mana saltanat kurar: "Nazarlardan taşan mana ibadullahı istihkar!" (Topçu, 2015a: 53).

Otoritesinde ve iradesinde azalma olan devlette düzen bozulur, güvensizlik artar. Okulda öğretmene, mahkemede hâkime, sokakta polise güvensizlik başlar. Suçlular mahkemede beraat ederken masumlar hapsedilir. İlim ve din kurumlarında fitne ve çürüme başlar. Halk sınıflara ayrılır, ahlak bozulur. Bu duruma en çok nemelazımcılık kavramı baş gösterir kimse sorumluluk, mesuliyet kabul etmez. Herkes devletten ve devletin merkezinden bir şeyler yapılmasını bekler lakin devlet azalan otoritesi karşısında duruma müdahale edemeyecek durumdadır.

Topçu'da devletle ilgili diğer bir önemli kavram ise milli devlet kavramıdır. Milli devlet, milletin yüzyıllara gömülü iradesini dış tesirlerden koruyarak yaşatan devlettir. O, kur'a ve kumar usulüyle kurulmaz. Yüzlerce yıllık, bazen bin yıllık alın terinden ve Hak uğrunda dökülen kılıç kanından hayat alır. Yüzlerce yıllık fedakârlıklarla millet için verilen kurbanların ruhlarından sızan vasiyetlerin fermanına bağlanır. Kutsal topraklarda onu Rusya'daki bir soysuzla Amerika'daki bir Yahudi'nin iradesinden çıkarmak isteyenler, devleti içinden yıkmak isteyenlerdir. Onu, Osman Bey'le Yıldırım'ın ve Yavuz Selim'in iradesinden, Erzurum Kongresi'nin azmi ile Hüseyin Avni'nin aşkından ve Mehmet Akif'in imanından çıkarmasını bilenler kuracaklardır. Devlet şeklinin önemi olmadığını, esas olan ruhun şekli meydana çıkardığını söylemek lazımdır (Topçu, 2015a: 125).

Topçu'nun milli devlet anlayışına baktığımızda muhafazakâr unsurları görebilmekteyiz. Özellikle tarihe dayanan ve toplumun temellerini oluşturan milli değer ve kişilikleri yücelten ve bunlara değer atfeden bir düşünceye sahiptir. Fakat bu milli değerlere verdiği önem ve bazı durumlardaki Yahudi karşıtı yaklaşımları dolayısıyla onu antisemitist ve faşist olarak nitelendirenlerde olmuştur.

Topçu'ya göre milli devletin, az çalışıp çok kazanmak isteyen halkını çok çalıştırıp kazandığının büyük bir kısmını vergilerle alıkoyarak genelin menfaati için kullanması gerekmektedir. Milli devlet yabancı unsurların, vatanın kaynaklarından nemalanmasına izin vermemelidir onu sömürge haline düşürmemelidir. Bu açıdan bakıldığı zaman da anti-kapitalist bir yaklaşım sergilemektedir. Yine milli devlet, halkın fakir çocuğunu yetiştirir. Gazetelerini ve radyosunu yabancı milletlerin oyuncağı etmez ve onlara alet olmasına izin vermez. Milli devlet yollardaki otomobillerin sayısıyla değil halkın sokakta huzur ve güven içerisinde yürümesini sağlayabilen devlettir. Ayrıca dinini, kutsalını koruyabilen devlettir. Milli devletin sokaklarında dükkânlarında yabancı sesler, kelimelere müsaade edilmez. Mahkemede,

hastanede, çarşıda zengin fakir ayrımını kaldırmış devlettir milli devlet. Milletın alt tabakasından değil, beyninden hayat alan devlettir. Yine bu milli devlet anlayışı içerisinde elitist bir yaklaşımı gorebilmekteyiz.

3.2.2. Nurettin Topçu'da Demokrasi

Nurettin Topçu'ya gore Demokrasi, egemenliğin tum ülkeye yayılması demektir ve ülkenin iradesinin ülkenin butn yeleri tarafından kullanılır. Demokratik bir sistemde, tum bireyler sorumluluk almıştır. Bu yonetim biçiminde, hukmet iktidarı ile milletin kuvveti arasında tam bir denklik olmalıdır. Bu denkliğin millet veya hukmet tarafından bozulmuş olması durumu oldukça tehlikelidir.

Yani demokrasiyle birlikte butn seçmenler sorumluluk almış olurlar. Seçilenler, seçmenlere verdikleri sözleri tutmazlar ise ve seçmenlerin hukmeti kontrol edemeyecek gte olmasıyla, millet ezilmeye başlar. Hukmet kontrolden çıkar. Tam tersi şekilde hukmet, seçmenleri yani halkı kontrol altında tutamayacak kadar güçsüz ve otoriteden yoksun olursa, herkes istediği şekilde hareket etmeye başlar ve toplum anarşiye teslim olur.

Topçu genel olarak bakıldığında demokrasinin kabul edilemez bir yonetim şekli olduğunu söylemekte ve demokrasiyi ağır bir şekilde eleştirmektedir. Demokrasiye karşı olumlu olarak gözüken tek bakış açısı, demokrasi olacaksa şu şekilde olmalı şeklindedir yani kendisine göre bir demokrasi anlayışı oluşturmaktadır ve kabul edilemez dediği demokrasiyi ancak bu şekilde kabul etmektedir.

Batı'dan gelen her fikir gibi, demokrasi bizde halka "ament" halinde ezberletildi. Tenkit ve münakaşa edilmedi. Bnyemize uygunluğunun şartları üzerinde düşünülmedi. Hukuk ve ahlak yönünden tahlili yapılmadı. Değeri hakkında itirazlar yapılıp cevapları aranmadı. Bir kelime ile üzerinde düşünülmeden kr körüne benimsendi. Bu yüzden istibdadın ilesini doldurduktan sonra, demokrasi denen, Rousseau'nun tabiriyle bu "ilahlar rejiminin" bir hayli kahrını çekmeye mahkm olduk (Topçu, 2015a: 128).

Topçu'nun demokrasi ile ilgili ilk karşı çıktığı konu, batıdan aldığımız diğer her şey gibi düşünmeksizin, araştırmaksızın, kendimize göre uyarlamaksızın batıdaki demokrasi modelinin tıpatıp aynısını almak olmuştur. Diğer bir şikâyet ettiği konu ise herhangi bir rejimin, her yerde, her koşulda ve her insanın elinde selamete götürmesi

mümkün olmamaktadır. Hiçbir yönetim şekline tamamen iyi veya kötü demek doğru olmamaktadır. Asıl önemli olan onu kullanacak insanın ruh ve ahlak yapısıdır.

Topçu'nun demokrasideki eşit oy sistemi ile ilgili de çok önemli bir eleştirisi bulunmaktadır. Filhakika bu rejimde “bilenle bilmeyen bir” olmaktadır. Zira her vatandaş aynı oy hakkına sahiptir. Bu hususta cahille âlimin, filozofla amelenin, şerir ile velinin farkı tanınmıyor. Hayatının kemal mevsimine ulaşmış olgun ve faziletli bir hâkim ile psikopat bir katil yanyana oy kullanıyorlar. Her ikisinin oylar tatbikatta aynı değeri taşıyor. Cemiyet içerisinde her zaman bulunan cahillerle menfaatçilerin sayısı, olgun ve faziletli insanlardan daha çok olduğundan, sayıları sebebiyle bu rejimde onlar ağır basacak ve cemiyeti hep kötüler idare edecektir. Ancak demokrasi hakkında yapılan bu tenkit mutlak değildir. Zira olgunlaşmış bir demokraside halk kütlesi yüzünü, kendini irşad eden kimselere çevirmiştir. Halk sade kendi akliyle oy kullanmaz. Gazeteler, partiler ve bütün münevverler, halka doğru yolu gösterirler. Ancak bunların da halkı aldattıkları ve kendi menfaatleri uğrunda halkı doğru yoldan uzaklaştırdıkları çok kere görülen şeydir. Gazete bir kazanç müessesesi, parti bir muvaffakiyet ekibidir. Sırf gazete ve parti olarak, onların kendi menfaatleri, milli menfaatleri çok geride bırakır (Topçu, 2015a: 130).

Topçu'nun bilenle bilmeyen bir olur mu, cahille âlim bir olur mu yaklaşımı daha önceleri de çok tartışılmış olup, 2008 yılında bir televizyon programında Aysun Kayacı'nın “Dağdaki çobanla benim oyum eşit” sözleriyle tekrar tartışmanın fitili ateşlenmişti. Topçu'daki bu yaklaşım daha çok muhafazakârlıktaki gibi elitist bir yaklaşım olup, muhafazakâr düşüncenin de olmasını beklediği bilinçli, sosyal ve siyasal açıdan eğitilmiş bir seçmen kitlesinin oluşturulması yaklaşımına benzemektedir. Demokrasiyi değerlendirecek olan, halka yol gösterecek olan olgun, erdemli ve ahlaklı bir aydın topluluğunun olması gerektiğini düşünmektedir.

Topçu'nun demokrasi ve vekillikle ilgili bir diğer eleştirisi de seçilen milletvekillerinin seçmenini memnun edecek şekilde davranması ve mecliste bunun için kanunlar çıkartmaya çalışması ile ülkedeki düzenin bozulabileceğini düşünmesidir. Bir yerde fayda sağlanırken başka yerde daha büyük zararlara sebep olunabilir. Mesela halk vergilerin azaltılmasını isteyebilir, eğer halk istedi diye vergiler devletin ihtiyaçlarını karşılayacak seviyenin altına düşürülürse, devlet çok büyük zarara girer. Veya sadece belli bir kesimin yani seçilen vekillerin seçmeninin istedikleri yapılır bu şekilde mevcut rejim, fırsatçılık rejimine dönüşebilir. Yine

seçilenlere ilişkin olarak şunları söylemektedir: “Cemaat hakkı şuuru ulaşamayan cemiyetlerde her seçimi kazanarak devleti elden kaçırmamak için fertlerle zümrelerin arzu ve menfaatlerine hizmete kendini mecbur görenler, bu hizmetlerindeki başarı nispetinde demokrasi için zararlı olurlar” (Topçu, 2015a: 134).

Yani vekillik görevini toplulukların, bireylerin isteklerini yerine getirmek olarak gören vekiller demokrasiyi karşılıklı çıkar ilişkisine, bir alışverişe çevirmektedirler ve Topçu’ya göre bunlar gerçek demokrasinin düşmanıdır. Böyle bir yönetimde toplulukların veya bireylerin istekleri karşı karşıya gelebilmektedir ve demokrasi aslında fikirlerin tartışılması gereken bir ortam olması gerekirken çıkar ilişkilerinin çatışmasına dönüşür.

Demokrasilerde oy kullanma, seçim yapma yetkisine sahip olan halktır. Topçu halk oyunu yönlendiren üç unsurdan bahsetmektedir. “İlk ve esaslı unsur, oy verici olan halktır” (Topçu, 2015a: 135). Diyerek ilk unsurun halkın kendi iradesi olduğunu göstermiştir, fakat bu konuda oldukça olumsuz yaklaşmaktadır, halkın şahsi menfaatlerini düşünceğini, kendini kanunun ve devletin menfaatine teslim edebilecek çok az bir kesim olduğunu düşünmektedir ve şöyle söylemektedir; “Halk kendi iradesine bırakılırsa sapkınlıkta kalacaktır. Halk oyunu idare ederek ona istikamet veren diğer bir unsur basındır” (Topçu, 2015a: 135) demiştir. Ve basına da tamamen olumsuz bakmaktadır çünkü basın her zaman sermaye sahibinin emrinde çalışan kendi menfaatini düşünen bir yapıdır. Basınla ilgili de şöyle söylemektedir; “O, sırtını kalın bir sermaye kasasına dayadığı zaman rahatlanır, onun dilini kullanır. Bir partinin yakın istikbalde iktidara geleceğini tahmin edince onun hoşuna gidecek havaları çalar” (Topçu, 2015a: 135). Son olarak halk oyunu yönlendiren üçüncü unsurun seçimi idare edenler olduğunu düşünmekte ve şöyle söylemektedir; “Adaylıklar, yoklamalar, propagandalar bazen halk oyununun safiyetini ortadan kaldıracak kadar onunla oynarlar; onu yok edesiye örselerler, mahiyetini değiştirirler” (Topçu, 2015a: 135). Yani Topçu’nun oylama ve seçimle ilgili düşüncelerinden anlaşıldığı üzere, halk asla doğru şekilde seçimini yapamayacaktır çünkü halkı kendi şahsi menfaatleri başta olmak üzere, yönlendiren birçok unsur vardır ve bu unsurların kötüye kullanılması oldukça müsaittir.

Demokrasiye karşıt bir görüşte olduğu açıkça belli olan Topçu’ya göre; Faziletli fertlerin sesi çoğunluktan fişkırın şerrin alkışları arasında her zaman boğulacaktır. Ferdi faziletin yaratıcısı ise hiçbir devirde cemiyet olmadı ve insanlığın

kurtarıcısı olan büyük ruhlar, halka hizmet yolunu ararlarken halkın oyunu selamlamadılar. Sokrat'ı yetiştiren Atina demokrasisi değildi. Peygamberimizin istişare rejimi de halkın oyuna başvuran bir demokrasiden çok uzaktı. İslam'ın idare tarzının demokrasi olduğunu söylemek, gerçeklere göz yummaktır. Peygamber ve ashab devrinde halkın idare ile hiç alakası yoktu. Peygamber sadece yine kendisinin seçtiği “işlerden anlayanlar” ile görüşüp danışarak idare hususunda kararlarını yine kendisi veriyordu. Eski demokrasilerin en mükemmel örneği olan Atina demokrasisi ise Yunan devletinin yıkımını hazırladı. Roma İmparatorluğuna bağlanan bütün halk mümessillerinden meydana gelen Plebler Meclisi bu imparatorluğu devirdi. Otoriteli rejimlerin en güzel örneklerini İslam halifesi Ömer'in ve Osmanlı padişahı Yavuz Selim'in devletlerinde buluyoruz. Her yerde insanların çoğunluğu şer ile ihtirasları aradığına göre, topluluğun oyuna başvurulduğu yerde şer ile zulmün kazanacağı tabii görülmelidir (Topçu, 2015a: 140).

Sonuç olarak görüldüğü üzere Topçu, demokrasiye karşıt bir tutum geliştirmiştir, aristokrasiye yakın daha çok elitist bir rejim biçimini savunmaktadır. Topçu'da muhafazakârlıkta olduğu gibi toplumun, halkın eksik, yetersiz olduğu ve menfaatleri doğrultusunda hareket edebileceği anlayışı vardır. Bu yüzden ahlaklı, erdemli ve ihtisaslı bir yönetici topluluğunun yönetmesini demokrasiye tercih ettiği görülmektedir. Topçu'nun bu anlayışı Platondaki demokrasi anlayışına da benzemektedir; “Demokrasi, bir eğitim işidir. Eğitimsiz kitlelerle demokrasiye geçilirse oligarşi olur. Devam edilirse demagoglar türer. Demagoglardan da diktatörler çıkar” (Vikisöz, 2017: 2).

3.2.3. Nurettin Topçu'da Eğitim

Topçu'nun fikir atlasında eğitim oldukça önemli bir değere sahiptir. Bu yüzden eğitime, eğitim veren kişi ve kuruluşlara bunların nasıl olması gerektiğine dair birçok şey söylemiştir. Hatta Topçu'nun eğitim kavramı üzerine yazılarının derlendiği Türkiye'nin Maarif Davası isimli bir kitabı bulunmaktadır.

Topçu'ya göre “Millet ruhunu yapan maariftir. Maarifin düşmesi millet ruhunu yerlere serer. Maarife değer vermeyiş millet ruhunun yıkılışı hazırlar. Maarif hangi yönde yürürse millet ruhu da onun arkasından gider. Şu hâlde millet, maarifi demektir” (Topçu, 2015b: 30).

Topçu'nun eğitimle ilgili en önemli eleştirilerinden birisi de ruhsuz ve hayatla bağı kesilmiş bir eğitim anlayışıdır. Anadolu'nun ve İslam'ın, özünü ve sevgisini taşımayan eğitim sistemidir. Yabancı ve Amerikan eğitim sistemlerinin ülkemize sokulmaya çalışılmasıdır. Ayrıca ülkemizdeki ruhçuluk idealini ve anlayışını değiştiren, materyalist anlayışın hâkim olmasına ve toplumun makinalaşmasına karşıdır, bununla ilgili Topçu şunları söylemiştir;

Onların ruhsuz ve hayatla alakası kesilmiş maarif sistemleri, millet içinde millet yabancı asıllardan gelerek Anadolu'nun sevgisini taşımayan sözde münevverlerin saldırısı ile karşılaşınca bütün millet kültürü, gelenekleri ve kaynakları ile birlikte yıkıldı. Milletin kendi unsuru olan büyük halk tabakası da hayatta başarı kazanma gayesini güden ve daha parlak pratik vadeden bu yeni pragmatist kültürü kolaylıkla benimsedi. Anadolu'nun ruhuna ve İslam'ın idealine aykırı olarak ruh ve ahlak temellerimizi derinlerinden sarsan Amerikan maarifi şimdi bu memlekette yabancı asıldan olanların hummalı gayretleri ile vatana sokulmakta ve yurdun yarı münevverleri tarafından minnetle devşirilmektedir. Büyük halk kütlesi tarafından pratik değeri anlaşılan bu yeni maarif sistemi, ruhçuluk idealine memleketimizde son vererek bu vatani yakın gelecekte kör ve sağır makinenin vatani yapmak azmindedir (Topçu, 2015b: 31).

Ayrıca Topçu din okullarının da ancak İslam'ın pratik bilgisini verebildikleri için materyalist afeti karşılayacak güce sahip olmamasından ve üstelik din okullarının da maddeci olduklarından şikâyet etmektedir. Bununla ilgili de Topçu din okullarını ağır bir şekilde eleştirmektedir ve şu sözleri çok çarpıcıdır;

Din okulları ise yine ancak İslam'ın pratiğine ait kültür verebildiklerinden bu korkunç afeti karşılayacak kudrete sahip değillerdir. Onlar da insanı teknik bir unsur halinde ele alıyorlar ve ona maddeye ve bedene ait hareketler teklif ediyorlar. Münakaşaları hep bedenler üzerindedir; idealleri bedeni ilgilendiriyor ve her ferden ancak bedensel davranışlarıyla Allah'a gidebileceğine inanıyorlar. Onlar da Pozitivist, onlar da pragmatisttir. Onlar o kadar maddecidirler ki cennetlerinde bile maddi hazzın tatminini ararlar. Böylesine madde çirkefi içinde ruh aramak boşuna gayret harcamaktır. Ruhun boğulduğu yerde millet ruhu da can verecektir. Bugünkü maarif, fen ve teknik maariftir. Esasen asrın başından bu yana ilk, orta ve yükseköğretimde ahlaki kültür gerilemekte, onun yeri fen ve teknik kültürü ile doldurulmak istenmektedir (Topçu, 2015b: 32).

Topçu Kurtuluş Savaşı'ndan sonra sadece ekonomik kapitülasyonların kaldırılmasının yeterli görülmesinden fakat eğitimdeki kapitülasyonların kaldırılmamasından ve liselere yabancı dilde eğitimin getirilmeye çalışılmasından şikâyet etmektedir. Bununla ilgili şöyle demiştir; “Gelişen zaman idarecileri o kadar şüursuzluk getirdi ki evvelki facia yetmiyormuş gibi, bir yanda kifayetsiz din okullarını artırırken, öte yandan Batılılaşmak hevesiyle, batı dillerinde öğretim yapan okullar açtılar. Şimdi bütün millet ruhunu gömmek isteğiyle, liselerin hepsini yabancı dilde öğretim yapıcı hale koymak azmindedirler” (Topçu, 2015b: 34). Topçu'nun bu düşüncelerini muhafazakâr bir tutum olarak görmemiz mümkündür, geleneksel eğitim kurumlarının dejenerasyonundan ve yabancı devletlerin etkisi altında bulunmaktan şikâyetçidir.

Topçu'ya göre eğitim sistemi bozulmuş, batıya özendirilmiş, eğitim sisteminin içerisine hayata dair her şey girmiştir ve sadece teknik üzerine kurulmuştur bu yüzden bu sistemin topluma verebileceği bir şey kalmamıştır. Topçu'nun bu düşüncelerini şu sözlerinden görebilmekteyiz;

Bugünkü maarif kaba tekniğin peşinde, Batı'nın zehirli akımına kapılarını açmış, Yahudiliğin oltası bir demokrasi anlayışının kurbanı bir kurumdur. Topluma verecek hiçbir şeyi kalmamıştır. Aksine olarak o, toplumda kendini yenen ne varsa hepsine boyun eğmiş bulunuyor. Onun, toplumu arkasından sürükleyecek kendine özel iradesi yoktur. Esasen mektebe her şey girmiştir, toplum hayatında ne varsa her şey. Sinema, spor, esnaf çalışmalar, aile hevesleri, iffet düşmanlığı, parti propagandacılığı, piyasa şarkıcılığı, eğlence partileri, rozeticilik, daha neler ve neler... Okuyan nesil ise okula üstün tuttuğu her zehirli vasıtayı onun kutsal duvarlarından içeriye sokmuş ve okulun kutsallığını çiğnemiştir artık. Yarışma, boykot, anarşi, isyan, bütün bunlar yıkılan Yeniçeri ocağından çıkarak okulun kutsal sınırlarından içeriye sızmış bulunuyor (Topçu, 2015b: 38).

Eğitim konusu ile ilgili son olarak Topçu'nun, eğitim sisteminde olmasını beklediği ve bu eğitim sisteminin yapması gerekenleri açıkladığı, Türk eğitim sistemini kurarak ruhlarımızın nasıl aydınlanacağını söylediği şu sözlerine değinmek istiyorum;

Bize bir insan mektebi lazım. Bir mektep ki bizi kendi ruhumuza kavuştursun; her hareketimizin ahlaki değeri olduğunu tanıtsın, hayâya hayran gönüller, insanlığı

seven temiz yürekler yetiştirsin; her ferdimizi milletimizin tarihi içinde aratsın, vicdanlarımıza her an Allah'ın huzurunda yaşamayı öğretsin. Bu mektepte edebiyat, tarih ve felsefe kültürü başta gelecek ve onun yetiştiricileri sadece bir memur değil, örnek insan olacaklardır. Din görevinin bile para ile yapıldığı bir düzenin tersine çevrilmesi lazım geliyor. Ancak böyle yepyeni bir anlayışın benimsenmesiyle Türk millet maarifini kurmak ve ruhlarımızda Rönesans açmak kabil olacaktır (Topçu, 2015b: 47)

3.2.4. Nurettin Topçu'da Ahlak

Topçu'nun düşüncesi, ahlak merkezli bir felsefe olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla onun düşüncesinde ahlak, sadece sistemin bir parçası olmaktan ibaret değildir. Çünkü onun düşünce sisteminde, insan varlığı, bir ahlak varlığı ve ahlak kişisi, toplum ise bir ahlak toplumu, devlet, bir ahlak devleti nihayet insanlık da ahlak bağlamında inşa edilmesi gereken bir tasarım olmaktadır. Böylece Topçu'da insan, toplum, devlet ve insanlık arasında tekâmül hedefi açısından bir birlik söz konusudur. Bu nedenle insanın olumlu değerlerle bütünleşmesi ve hayata geçirmesi, ahlak kişisi olma yolunda olgunlaşması anlamına gelir. Aynı zamanda Topçu düşüncesinde değer, aksiyonla birlikte ele alınır. Aksiyon ise sıradan bir eylem değildir. Topçu'ya göre aksiyon, bir değeri gerçekleştirmeye yönelmiş, bilinçli ve kasıtlı bir insan eylemi olarak değerlendirilir (Cihan, 2016: 1389).

Topçu'da ahlak konusu önemli bir yere sahiptir. Toplumun temelini oluşturan insanların ahlaklı olmasının, ahlaklı bir devleti doğuracağını düşünmektedir. İnsanın olumlu değerlerle bütünleşmesi ise onu ahlaklı olma yolunda olgunlaşması demektir.

Topçu'ya göre, evrende bir düzen vardır. Aynı düzen, hayat âleminde de kendini gösterir. Burada olaylar kanunlara itaatkârdır. Anarşi ise ihtiraslarımızdır. Ahlakın her alanında kurmak istediğini, ihtiraslar yıkmak isterler. Bütün ihtiraslarda bir düzensizlik vardır. Aynı şekilde, aşırı servet, menfaat veya şöhret istekleri insanı düzensizliğe, geleneksizliğe ve itaatsizliğe götürür. Her yerde akla karşı gelmek ve onun eserlerini yok etmek ihtirasların işidir. İhtiraslardan derece derece fedakârlık eden sözleşim, toplum düzenini ortaya çıkarmıştır. Aramızdaki sözleşimi, günlük menfaat ve kararlarımızın üzerine çıkaracak olan, içinde yaşadığımız medeniyetin ve geleneklerimizin harekete geçirebildiği kuvvetlerdir. İşte böyle bir sözleşim ile kurulan düzene “ahlak nizamı” denir (Cihan, 2016: 1390)

Yani hayat âleminde de evrendeki gibi bir düzen vardır. Bu düzeni ve ahlakın kurmak istediğini ihtiraslar yıkmaya çalışır. Çünkü ihtiraslarda dengesizlik vardır ve doyumsuzdur. Aşırı servet, çıkarlar, makam ve şöhret istekleri insanı itaatsizliğe ve geleneksizliğe sürüklemektedir. İhtiraslardan belirli ölçülerde feda edildiği takdirde toplumsal düzen sağlanır. Topçu bu şekilde sağlanan düzene “ahlak nizamı” demiştir. Görüldüğü gibi yine Topçu’da da muhafazakârlıkta olduğu gibi beşerî eksiklik kavramının hâkim olduğu açıktır. İnsanları ihtiraslarının yönlendirdiğini ve bu ihtiraslarla toplumsal düzenin bozulup anarşiye dönüşebileceğini düşünmektedir.

Ancak Topçu'ya göre ahlakta sosyal faktörlerin varlığı yadsınamaz. Öyle ki kişi yalnızsa ve yalnız bir varlık olarak yaşamını idame ettirseydi, onun ahlakına dair bir konudan söz edilemezdi. Çünkü ahlaklı olmak ve ahlaksız olmak, kişinin başkaları üzerindeki istenen ve istenmeyen etkisi olarak anılır. Bu nedenle, bir kişinin kendisine karşı ahlaklı olması veya ahlaksız olması düşünülemez.

3.2.5. Nurettin Topçu’da Sanat

Topçu'ya göre; sanatı anlamayanlar onu bir düş, fantezi, hayal gücü olarak sayan ve o şekilde tanımlayanlardır. Bu şekilde tanımlayanlara göre sanat amaçsız bir sentezin, birleşimin sonucudur, bir oyundur. Hayatın enerjisini oluşturan bir ustalık sistemidir. Hayat enerjisi normal seyrinden devam ederken zekâ ile birlikte ona bazı dokunuşlar şekiller verilip bunların çatısı altında toplandığında sanat eseri meydana gelir.

Öte yandan sanatı evrenin, dış dünyanın, doğanın bir ürünü olarak ve onlardan alınan ilhamla ortaya çıkmadığını; bunun sonucunda sanatın şekillenmediğini söylemek mümkündür. Çünkü bu etkenler arasındaki uyumsuzluk, istikrarsızlık sanatı ortaya çıkarmaz. Sanat bir kuruntu, bir düş değildir. Ancak bir sav, bir realite, bir heyecanın ürünü olabilir ve sanatçı bu heyecanını bir rastlantı sonucu ortaya çıkarmamıştır. Bunu kendi iradesi, arayışı ve isteği üzerine bulmuş ve sürdürmüştür. Öz olarak sanat sadece eşyanın görünüşünden meydana gelmeyen sanat aşkını içinde barındıran hatta o aşktan da öte olan bir aşk vardır. Bu da sanatı oluşturan o iradenin arayışın ürünüdür. Bu ürünlere arayışlara iman adı verilmiştir ve bu ikiye ayrılmıştır. Estetik iman ve mistik iman. Birincisi sanat iradesini ikincisi ise din iradesini doğurur (Topçu, 2015a: 65).

Sanatkâr şifa gibi ölümün de kendisine yaklaşmayacağı bir hastadır. Aşk onda bir gerçekliğin her zaman gözükten yüzüdür ve onunla ölümün arasındaki sonsuzluğa ve ebediliğe sığınmaktan başka çaresi yoktur. Teslimiyeti tamam oldukça sanatkârda da dindarın gerçek süruru meydana geliyor ve içten doğan gerçek bir kurtuluşun müjdesine erişiyor. Edgar Poe 'ye göre, "şiirin bizi sürüklediği ve duyularımızla farkına varmadığımız, ancak temaşa ile tanıdığımız varlıkta bugünkü yaşayışımızın ötesine geçen, ebedî olan bir şey vardır. Onda, hayatımızın ölümle nihayetlenmediğine dair sade bir alâmet değil, belki gerçekten bir hissî teminat bulunur" (Topçu, 2015a: 66).

Burada; sanatkârda bulunan aşkın her zaman görünen yüz olduğunu ve sanatkârın ebediyete ebedi düşünceye sığınmasından başka yolu olmadığını savunuyor, sanat eserinin sanatkârın hayal gücüne ait olmasından dolayı sanatı varlıkla yokluk arasında görüyor. Edgar Poe ise; sanatın görülmeye değer bir varlığı olduğunu ve bugünkü dünyamızın ötesine geçen bir yapısı olduğundan bahsetmiştir.

Son olarak; Topçu'ya göre, müze yerine sinema, heykel yerine spor, musiki yerine kamyon gürültüsünden nasiplenen neslin ruh yorgunluğu, doyumsuzluğu yaşamaları günümüzün gerçekliğidir. Zevke düşkünlük insanın bireyin düşkünlüğüdür. Evlerin dedikodu yuvası olması, eğitim yuvalarının sadece bir yığından ve can sıkıntısından ibaret olması belki sanatı kurtarıcımız olarak gösterecek kurtarıcımız yapacaktır. Sonuçta bu açıdan bakıldığında Topçu'nun bu düşüncelerinden, muhafazakârların aile yapısına, toplumsal düzen ve intizama verdiği önemi görebiliriz. Aile kurumunun bir dedikodu yuvası olması sanattan ve sanatçıdan uzaklaşılması toplumsal düzen açısından geri kalınmasına sebep olur.

3.2.6. Nurettin Topçu'da Kültür ve Medeniyet

Topçu'da kültür ve medeniyet tartışmasının, Avrupa'nın teknik ilerleyişi sonucu insanları ve toplumları makineleştirmeye doğru götürdüğü ve bunun mutlaka önlenmesi gerektiği düşüncesinden kaynaklandığı görülür. Tekniği, bilimlerin tatbikatı olarak gören ve bilimin asıl amacının hakikati tanıtmak olduğunu dile getiren Topçu 'ya göre, teknik bir amaç değil sadece bir sonuçtur. Topçu, teknikte en fazla üstünlük gösteren Batı medeniyetinin bu teknolojik ilerlemesinin sömürgecilikle, Asya ve Afrika'nın zengin topraklarından getirilen hammadde sayesinde gerçekleştiğini söyler. Ona göre Avrupa tekniğinin (medeniyetinin) bu gücü, dünyayı

hızla makineleşmeye götürmekte ve sadece bilim değil, insan da özünden uzaklaşmaktadır (Bilge, 2009: 99).

Burada Topçu; Avrupa'nın teknik ve sanayi yönünden ilerlemesi insanları yozlaşmaya, makineleşmeye götürdüğünü ve bu etkinin önüne geçilmesi gerektiğini belirtir. Teknik ve yöntem bilimlerin uygulanma şekli olarak görülmüş ve tekniğin, yöntemin amaçtan çok sonuç olduğu dile getirilmiştir. Batı'daki teknoloji ve sanayi yönünden ilerleme sömürge sonucu olmuş ve zengin topraklardan gelen hammadde sayesinde gelişmiştir. Batı medeniyetinin bu kadar güçlü olması, dünyayı hızlı bir şekilde sanayileşme ve makineleşmeye götürmekte ve en önemlisi insanları kendi öz anlayışından uzaklaştırmaktadır.

İnsanı ve toplumu bekleyen bu büyük tehlikeyi önlemenin tek yolunun kültür olduğunu vurgulayan ve kültürü; okuyan insanın zevkini, eleştiri ve yargıda bulunma geleneğini geliştirmesi olarak tanımlayan Topçuya göre: “Bir milletin kültürü, onun bütün fertlerinin sahip olduğu hadiseleri karşılayan duyuş şekilleriyle, bütün tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümleridir” (Bilge, 2009: 100).

Bu değer hükümlerinin bilim, felsefe, sanat ve din tarafından yaşatıldığına dikkati çeken Topçu'ya göre, her toplum ve millet bunları kendi ruh yetenek ve iradeleriyle yoğurmuş ve kendi karakterini vermiştir (Bilge, 2009: 100).

Yani insanı özünden uzaklaştıran, Batı'nın medeniyetinin sürüklediği makineleşme tehlikesinin önüne geçmenin en etkili yollarından biri kültürdür. Çünkü okuyan, düşünen, eleştiren toplum kendi geleneğini ve değer yargılarını ortaya koyup buna göre hareket edebilir. Bu değer yargıları ise sanat, kültür, medeniyet, din, bilim ve felsefe ile ortaya çıkar. Milletler bu değer yargılarına göre kendini şekillendirip, iradesini ortaya koyar. Medeniyet ve kültür ayrı bir şekilde gelişmiş, kültür ve medeniyeti oluştururken yaptığımız en büyük hata Batı'nın sadece teknolojisini ele almak olmuştur. Eğer ilim ve ahlakını alabilseydik sosyolojik olarak medeniyet ve kültürü anlamamız daha kolay olurdu.

Sonuç olarak kültür ve medeniyet konusuna baktığımız zaman da Topçu'nun muhafazakâr tutumlarından birisi olan kültürü ve medeniyeti muhafaza etme durumunu görüyoruz. Lakin Topçu'nun yapmak istediği genel olarak insanın özünü korumaktır, kültürünü ve medeniyetini yaşatmaktır, sorun Batı'nın tekniğini almakta değil yalnızca tekniğini almak ve bunu kendi kültür yapımızla uyumlaştırmadan

doğrudan doğruya kullanmaktır. Bu da hiç şüphesiz makineleşmeyi beraberinde getireceği için, Topçu'ya göre makineleşmek de insanı özünden uzaklaştırmaktır.

3.2.7. Nurettin Topçu'da Din

Din hem zekâ hem duygu âleminin üstünde bir irade hadisesidir. Bizim irademizi Allah'ın iradesine bağlayıcı bir harekettir. Bu iradenin şuurlu ve sürurlu adımlarında hem zekânın hem de duyguların hissesi vardır. Ancak kaynak ve mihver bizi sonsuzluğa bağlayan bir iradedir. Din hareketi ilk hamlesinde her şeyden vazgeçmek değildir. Böyle bir içini fakirleştirme egzersizi ruh için kısırlaştırıcı ve hastalık yaratıcı olur. Din hareketi böyle başlamaz. Kendinden bir şeyi feda eden, muhakkak onu başka bir şey pahasına feda etmiştir. Beden zevklerini ve dünya varlığını gelişigüzel veren insan, onu ileride elde edeceği aynı cinsten saadet metanın karşılığı olarak feda edebilmiş kurnaz bir muhteris gibidir” (Topçu, 2015a: 69)

Topçu'ya göre burada dinin; hayal âleminden, zekâdan, insan iradesinin üstünde olan bir hadise olduğundan bahsedilmektedir. Din insanların iradesini Allah'a bağlayan bir irade biçimidir. Bu iradenin bilinçli ve hoşnut olarak atılan adımlarında hem duyguların hem hayal âleminin hem de zekânın katkısı vardır. Yalnız kaynak ve atılan adımlar bizi sonsuz iradeye bağlar. Dini hareket en başta birçok şeyden vazgeçip ödün vermek değildir. Bu tür bir adım ruhu, bedeni soyutlama, kısırlaştırma hareketi olur. Dini hareket bu tür bir adımla ortaya çıkmaz, başlamaz. Kendinden ödün veren insan mutlaka başka şeyler pahasına, sahip olduğu başka varlıkları feda etmiş demektir.

Din, sonsuzluk iradesini kazanma egzersizleriyle başlar. Allah'ın iradesi kazanıldığı nispette, insan gözünde dünya metanın değeri kaybolur ve onlar kendiliğinden bizi bırakıp silinerek çekilirler. Dine, Allah'a teslim oluş, fani iradelerin yerine Allah'ın iradesini istemektir. Yoksa teslim olmak, her türlü iradeden vaz geçip deruni bir baş dönmesine kendini bırakmak değildir (Topçu, 2015a: 70).

Topçu'ya göre din sonsuzluk iradesini hissetme duygusuyla başlar. Allah'ın iradesi kazanıldığı zaman kişinin gözünde dünyadaki maddi varlıkların değeri kaybolmaya başlar ve bu irade kendiliğinden yok olup bitmeye başlar. Allah'a teslim olmak demek fani dünyevi şeyleri istemek değil Allah'ın hoşnutluğunu iradesini istemek demektir. Yani teslim olmak demek kişinin her şeyden ödün verip, bütün

iradelerinden ve sahip olduğu tüm varlıklardan vazgeçip kendini dünyadan soyutlamak demek değildir.

Din Hayatını, mukaddes kitapların zekâya hitap eden emir ve yasaklarının bütünü halinde kilisenin ve İslam'da şeriatın asırlardan beri ortaya koyduğu kaidelerin aynen kabulü olarak anlayanlar, yalnız bunlara bağlanmakla vazifeleri tamam oldu zannettiler. Böylelikle içlerinde rahatlığa kavuşmak isteyen bu adamlar, bizzat kendi ruhlarına ihanet ettiler. Papazın önünde günah çıkarmakla temizlendiğini zanneden Hristiyan veya mescitte Mevlid okutup yemeğini yerde diz çöküp yemekle Allah'a yarandığını sanan Müslüman, ruhunu kuvvetlendirmiş ve Allah'a yaranabilmiş, kendini ona yakınlaşmış sanmasın (Topçu, 2015a: 68)

Topçu'ya göre, dini hayatın kutsal kitaplarda insana hitap eden emir ve yasaklarının bütününe bakarak insanlar, yalnızca bu emir ve yasaklara bağlı kalıp uyguladıklarında bu vazifeleri bütünüyle yerine getirdiklerini düşündüler. İnsanlar bu vazifeleri yerine getirip kendilerini rahatlığa kavuşturmak istediler. Bu şekilde Allah'a yarandıklarını düşünen bir Müslüman topluluğu olduğunu söyleyebiliriz.

Allah'ın bütün hareketlerimize nüfuz etmesi dolayısıyla ki, medeniyetler kurulalıdan beri yeryüzünde mabedsiz şehir görülmedi. Hareketlerimizde zaruri olarak bulunan ilahi iradeyi kovmak, yani Allah'a karşı gelmek, o da bir harekete muhtaç olduğundan, mutlak surette Allah' sız yaşayan insana rastlamak imkânsızdır. Ancak ondan uzaklaşanların hüsrânı büyüktür. Aydınlığa nazaran karanlık, pek azaltılmış aydınlık derecesi olmakla beraber, çekilmez bir şeydir. Bol aydınlığa sahip olanlar, Allah'ın yakından dostluğunu kazanan mistiklerdir (Topçu, 2015a: 72)

Topçu'ya göre Allah'ın varlığının bütün her şeye yerleşmesiyle, toplumlar kurulduğundan beri ibadetsiz ve mabedsiz şehir neredeyse yoktur. Kendi düşünce, anlayış ve tavırlarında Allah'a karşı gelen, ona ibadet etmeyen, onun varlığına iradesine inanmayan insana rastlamak imkânsızdır. Sadece ondan uzaklaşmışlardır, lakin teşbihte hata olmaz, yüzlerini ne kadar güneşten çevirseler de güneş var olmaya devam edecektir. Aydınlığı kazanmış insanların hepsi Allah'a inanan ve ona ibadetini yapan insanlardır. Ondaki uzaklaşanlar hüsrana uğrar.

3.3. NURETTİN TOPÇU VE MUHAFAZAKÂRLIK

Nurettin Topçu gibi bir entelektüelin konumunu dar ideolojik kalıplara yerleştirmek ve bu şekilde kabul etmek ona haksızlık etmektir. Nurettin Topçu

milliyetçi midir? Yoksa muhafazakâr mıdır ya da sosyalist midir? O, bu ideolojilerin şekillendirdiği düşünce ortamına önemli katkılar sağlamış birisidir. Ancak ne sadece bir milliyetçi ne Anadolucu ne de bir sosyalisttir (Meşe, 2013: 143).

Topçu ile ilgili bugüne kadar birçok görüş ileri sürülmüştür. Kimisi Topçu'nun Faşist olduğunu, kimileri muhafazakâr olduğunu, kimileri sosyalist olduğunu ve benzeri birçok ithamlarda bulunulmuştur. Lakin Topçu gibi bir aydını ideolojilerin kalıplarına sığdırmak doğru olmayacağı gibi olaylara geniş açıdan bakabilen bir insanın yalnızca bir ideolojiye sahip olması ve bu ideolojiye körü körüne bağlanması beklenemez, yani Topçu'yu da bu şekilde kategorize etmek doğru olmayacaktır.

Topçu bazı yönleriyle özgün, birçok yönüyle eklektik bir düşünürdür. Özellikle onun otoriter devlet algısı, elitizmi, milliyetçiliği, anti-semitizmi, sol ve sosyalizm anlayışı ve demokrasi karşıtlığı, düşüncesinin kökenleri konusunda çeşitli tartışmalara ve bununla ilgili olarak farklı iddiaların ortaya atılmasına sebep olmaktadır. Topçu'nun düşüncesine yakın olan çevreler, özellikle onun faşizmle yakın bir duruşa sahip olduğunu iddia edenlere karşı cevaplar yazarken, düşüncesindeki daha farklı noktaların altını çizmeye çalışmaktadırlar. Bunların dışında da Topçu'nun görüşlerini değişik ideolojik perspektiflerden okuyanların olduğu da görülmektedir (Doğan, 2011: 219-220).

Topçu'nun birçok çevre tarafından sahiplenilmeye çalışılması veya ona birçok ideolojik düşünce biçimlerinin yakıştırılmasının sebebi düşünce yapısının çok yönlülüğü ve onun eklektik bir düşünür olmasıdır.

Fakat bu konuda, düşünce dünyasına ve bazı kavramlara bakış açısını ve bu kavramların muhafazakârlıkla ilişkisini incelediğimiz Topçu'nun muhafazakârlıkla olan ilişkisini ve muhafazakâr olarak gördüğüm düşünce ve tutumlarını incelemeye çalışacağım.

Topçu'nun düşünsel serüveniyle, Türk muhafazakârlığının gelişimi arasında kimi paralelliklerden söz etmek mümkündür. Topçu, 1930'lu yıllarda bulunduğu Fransa'da Hıristiyan mistik düşünürlerinin Avrupa sanayi uygarlığına getirdiği eleştirilerin ve diğer erken dönem Türk muhafazakârları gibi Bergson başta olmak üzere, irrasyonalist hayat felsefelerinin etkisi altında kalacak ve mistisizmi benimseyecektir (Yaşlı, 2015: 651).

Topçu'nun milliyetçiliği muhafazakâr bir milliyetçiliktir. “Milliyette muhafazakârlık, millet hayatını kurmuş olan kaynaklarının feyzinin muhafazası demektir” diyen Topçu'ya göre, “milliyet, muhafazakârlıkla beraberdir ve gerçek milliyetçi ister istemez muhafazakârdır.” Topçu'nun muhafazakârlığının “evrensel” boyutunda, tüm muhafazakârlıklarda olduğu gibi, hızlı ve köklü değişim karşısında duyduğu öfke bulunmaktadır. Bu öfke, onun Tanzimat'ın ve Kemalizm'in modernleşme projesine yaklaşımında somutlaşır ve aynı zamanda bu projeye gerçek bir hesaplaşma içerisine girmekten uzunca bir süre kaçınan Türk muhafazakârlığı içerisindeki ayırksı konumuna da işaret eder (Yaşlı, 2015: 654).

Muhafazakârlık, felsefi bir düşünce ve siyasal bir duruş olarak, mevcut sosyal, ekonomik ve siyasal düzenin önemine ve bunların mümkün olduğunca korunması gerektiği inancına sahiptir. Yani bu düzen, nesiller boyunca oluşturulan gelenekler ve kurumlar, zamana karşı kendini göstermiş ve deneyimlerle doğruluğunu ispat etmiştir. Bu sebeplerden dolayı muhafazakârlıkta toplumsal kurum ve değerlerin meşruiyetleri vardır. Toplumumuzda yaklaşık iki yüzyıldır uygulanan ve denenilen inkılâpçılık, siyasi faktörler ve değişen kurumlar dolayısıyla üretilen bir yabancılaşma sürecine girilmiştir. Topçu, bu yabancılaşma sürecinin farkındadır ve bu sürecin karşısında kendisine yer edinmiştir. Topçu'nun İslamcılar, milliyetçiler ve muhafazakârlar tarafından sahiplenilmesinin ve bir üstat olarak görülmesinin en önemli sebeplerinden birisi de burada yatmaktadır. Topçu'da hızlı ve köklü değişimlere karşıdır, değişimin yavaş ve tedrici olması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca Topçu'da milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslamcılık kavramları iç içe geçmiştir.

Kendi geleneğini korumanın ancak onu yeniden inşa etmenin gayretiyle mümkün olduğunu düşünmüştür. Milletten geçmişteki büyüklük kaynağının kendi ruhu olduğuna ve bu büyüklüğe yine aynı ruhtan hareketle ulaşabileceğine inanmıştır. Taassuba dönüşen bir inkılâp karşıtlığının Nurettin Topçu'nun düşüncesinde yeri yoktur. Muhafazakâr kesimin kendisine dönmesi çağrısını eleştirel ve sert bir üslupla yapmıştır (Meşe, 2013: 149).

Batılılaşma yanlısı inkılâpçılara ve onların savunucularına yönelttiği şekilcilik eleştirisinden İslam'ı şekilci bir anlayışla yorumlayan muhafazakârlar da nasiplerini almışlardır. Bu zihniyet, Topçu'ya göre, din adına toplumda taassup üretmekte ve İslam'ın ruhundan hareket edemediği için toplumdaki ayrılıklara ve çatışmalara hizmet etmektedir (Meşe, 2013: 149).

Topçu, Türkiye’de gerçekleşen inkılaplar ile batıda farklı alanlardaki gelişmelere karşı şuurlu bir tutum sergilenmesini savunduğu gibi insanlara İslam olarak gösterilen zihniyet ve yaşam tarzı karşısında da aynı şekilde şuurlu bir tutum sergilenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu düşünce biçimine baktığımızda Topçu’nun geleneğin nasıl algılanması gerektiğine dair de eleştirel bir bakış açısına sahip olduğunu görebilmekteyiz. O’na göre geçmişe ve geleneğe dair olan şeyler sadece gelenekten ve geçmişten güç aldıkları için veya yeni karşısında konumlandıkları için iyi değildir. Topçu’nun bu tutumunu ve onu muhafazakârlığa yakın kılan düşüncelerini Fırat Mollaer’in şu sözleriyle gayet açık bir şekilde görebilmekteyiz;

Muhafazakârlık, sanıldığı kadar kötümser ve isyankâr bir ideolojik dil değildir. Bazı araştırmacılara göre, muhafazakâr ideoloji, ilerleme felsefelerine karşı çıkışıyla uygarlığımızın eleştirel rezervlerinden birini barındırmaktadır. Özellikle bilinçlenmiş muhafazakâr düşünürler, uygarlığın esenliğinin eleştirel garantileridir. Bu yorum veri olarak kabul edildiğinde, Topçu’nun bu düşünce kervanına katıldığı düşünülebilir. Ancak muhafazakârlık, kapitalist modernliğin azgın dalgalarına karşı itirazsızdır veya kapitalizmin farklı türde dalgalanmalarının tetikleyicisidir. Muhafazakâr ideolojinin uygarlığımızın esenliği için sağladığı imkânlar tarihsel sürekliliğin kesintiye uğratılmaması ve topluma akılcı müdahalelerde bulunulmaması ile sınırlıdır. Topçu, eleştirel tutumuyla bu ideolojinin dâhilinde düşünülmesini zorlaştıran, yabancılaşmış toplumsal tablolar ortaya koymaktadır. O, para ekonomisinin topluluğu çözücü etkilerine karşı Platoncu bir tepki taşır; mistikler gibi manevi olanı savunur ve sonsuzluğa ulaşmanın, ruhsal yükselişin yollarını arar ama ütopyası olan ruhsal yükselişin başlıca düşmanlarının maddi kuvvetler olduğunu anlamıştır. Maddeyi sevmez belki ama önemsemeden de etmez. Hatta, onun modern fenomenlerinin (teknoloji ve kapitalizm) analitik ve bir o kadar da acımasız bir eleştiriye tabi tutar (Mollaer, 2016: 250).

Ayrıca Fırat Mollaer’in bu sözlerinden Topçu’nun para ekonomisi karşısındaki tutumunu ve Platoncu duruşunu da görebilmekteyiz. Topçu’nun, madde karşıtı, ruh arayıcısı, mistik ve manevi değerlerin savunusu olduğunu da söyleyebiliriz.

Son olarak Topçu’nun ülkemizde muhafazakârlığın nasıl olmasını beklediğini şu sözlerde görebilmekteyiz;

Türkiye'nin muhafazakârlarına gelenekle üretilmiş, şekle bağlılık, üstatların fikirlerini hakikat kabul etme, düşünceyi kısırlaştırma, yaratıcılığı öldürme ve hür düşünceyi engellemeyi içine alan “İslam Skolâstiği”nden kurtulmaları çağrısında bulunmuştur. Nurettin Topçu, muhafazakârlığın skolâstiği aşarak çağdaş bir muhafazakârlık haline gelmesini arzulamıştır. Yeniliklerin farkında, kendisini yenileyebilen, dinamik bir muhafazakârlığın Anadolu'da yerleşmesi gerektiğini savunmuştur (Meşe, 2013: 150).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE MUHAFAZAR DÜŞÜNCE

4.1. NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN HAYATI

Necip Fazıl'ın doğum tarihi ile ilgili net bir tarih bilgisi bulunmamaktadır fakat onun hayatını araştıranlar belirli olaylar ve bilgiler ışığında 1904 yılından başlayarak 1907 yılına kadar varan süre aralığında bir tarih verdikleri görülmektedir. Lakin bu hususta en mühim ve gerçekçi kabul edilmesi gereken tarih otobiyografisi “O ve Ben” kitabında da belirtmiş olduğu üzere Rumi takvime göre 26 Mayıs 1320 tarihi 8-9 Haziran 1904 tarihlerine tekabül etmektedir öyle ki biz de bu şekilde kabul edeceğiz. İstanbul Çemberlitaş'ta, kendi tabiriyle kocaman dört katı bulunan bir konakta doğan Necip Fazıl toplum nezdinde önemli addedilen bir ailenin içinde doğmuştur. Necip Fazıl'ın soyu Kısakürekoğulları ve Zülkadiroğullarına dayanmaktadır. Öyle ki Büyükbabası Hilmi Efendi İstanbul Cinayet Mahkemesi reisliğinden emekli olmuştur ve döneminde zuhur eden, Sultan 2. Abdülhamid Han'a atılan bomba olayının mahkemesini de yapmıştır. Ayrıca Neci Fazıl'a babası Ahmet Necip efendinin adını da yine büyükbabası vermiştir.

Necip Fazıl'ın “ciciannem” olarak bahsettiği büyükannesi ise Osmanlı'da Valilik, zaptiye nazırlığı ve hariciye müsteşarlığı yapmış Selim Paşa'nın kızı olan Zafer hanımdır. Necip Fazıl'ın babası Abdülbaki Fazıl Bey ise babasının yani Necip Fazıl'ın dedesinin yolundan giderek bir hukukçu olmuştur hatta Necip Fazıl'ın doğduğu sıralarda hukuk mektebi öğrencisidir. Mezun olmasıyla birlikte Hilmi Efendi'nin yardımlarıyla Bursa'ya atanmıştır ve daha sonra İstanbul'a naklini isteyerek İstanbul'a yerleşmiştir. Babası Fazıl Bey “Deli Fazıl” lakabıyla anılır bunun sebebi olarak ise sorumsuzluğu, saldırganlığı hatta mirasyedi bir tip olması gösterilir. Bu sebeple belki düzelir ümidiyle Necip Fazıl'ın annesi Mediha Hanım ile evlendirilir fakat görünen o ki bir değişiklik olduğu söylenemez ve Necip Fazıl daha 13 yaşındayken boşanırlar. Necip Fazıl'ın annesi Mediha Hanım ise İstanbul'a Akdeniz kıyılarından geçerek gelen mütedeyyin neredeyse “burnunun ucuna kadar kapalı” (Kısakürek, 2013: 20) Allah ve Peygamber aşığı ümmi birisidir ve Fazıl Beyle 14-15 yaşlarında evlendirilmiştir.

Necip Fazıl'ın doğduğu ve çocukluk dönemini geçirdiği konakta Anne, Babası, Büyükbabası ve Büyükannesinin dışında matmazel (Fazıl Bey'in Fransızca

öğretmeni ve Necip Fazıl'ın mürebbiyesi altmışlı yaşlarında bir Fransız'dır.) olarak bilinen konak çalışanı, kız kardeşi Selma Hanım (Altı yaşında vefat etmiştir.) ve Necip Fazıl'ın halasının beş çocuğu daha bulunmaktadır. Fakat Hilmi Efendi hiçbir torununa Necip Fazıl'a verdiği kadar değer verip ilgi göstermez. Çünkü Necip Fazıl Hilmi Efendi'ye göre hem soyunun devamını getirecek erkek torundur üstelik yaşına göre şimdiden çok zekidir. Bu sebeplerden ötürü Hilmi Efendi Necip Fazıl'ın okumaya başlamasında çok büyük katkı sağlamıştır hatta Necip Fazıl beş yaşında iken ona okumayı ve yazmayı öğretmiştir yavaş yavaş günlük gazeteleri, dergileri okutmuştur ayrıca dini bilgilerinin ilkini de yine Hilmi Efendi öğretmiştir.

Öğrenim hayatı da çalkantılı geçen Necip Fazıl birçok okula gidip bırakmıştır bu gittiği okullardan birisinde Peyami Safa gözetleyici, denetleyici olarak görev yapmaktadır. Numune Mektebi'nde okuduğu zamanlar bahriyeli öğrencileri uniformaları ile gören Necip Fazıl oldukça etkilenmiştir ve bunun üzerine Numune Mektebi'ni bitirdiğinde bahriye mektebinin sınavlarına girerek burayı kazanır. Mekteb-i Fünun-ı Bahriye öğrencisi olan Necip Fazıl bu okulda çok şey öğrenmiş kendini arayışı ve tamamlamasında bu okulun etkileri oldukça fazladır. Bunda dönemin en iyi hocalarının Bahriye Mektebi'nde görev yapmasının ve onlardan ders almasının etkileri olduğunu da söylemek mümkündür. Bu okulda ilk şiir denemelerini yapan Necip Fazıl okulda şair lakabıyla anılmaktadır. Tasavvufu tanıtmaya ilk adımı da yine bu okulda atmıştır. Bu okulda üç yılını bitirdikten sonra mezun olmayı beklerken, okulun dört yıla uzatıldığını öğrenince bitirmeden burayı bırakan Necip Fazıl zamanın üniversiteleri olan Darülfünun sınavlarına girerek daha on yedi yaşındayken Felsefe bölümünü kazanır ve buraya kayıt olur.

Henüz üniversite öğrencisiyken ilk şiiri dönemin Tercüman gazetesinin ek 'inde yayınlanan Necip Fazıl, bir süre sonra dönemin ünlü yazarlarının da bulunduğu Yeni Mecmua 'da şiirlerini yayınlamaya başlar. 1924'lere geldiğinde ise Millî Eğitim Bakanlığı'nca Cumhuriyet tahninde ilk olarak lise mezunları ve üniversite mezunları arasından Avrupa'ya gönderilmek üzere öğrenciler seçilmek için sınava tabi tutulacaktır. Bu sınava girip iyi bir dereceyle kazanan Necip Fazıl, İngilizce dilinde başvuru yapmış olmasına rağmen Paris'e gönderilir. Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nin öğrencisi olan Necip Fazıl, Paris'te kumar bağımlılığına yakalandığı için okula gitmemiştir bile ve kendi söylemiyle Paris onun için bir kâbus şehri olmuştur artık burada eğitimini devam ettiremeyince sonraki yıl İstanbul'a geri

dönmek zorunda kalır. İstanbul'a döndüğünde ise Üniversite'ye devam etmeyip bankacılık mesleğine yönelir ve banka memuru olarak çalışmaya başlamıştır.

Banka memuriyetinde de sabit bir yerde durmayıp Anadolu ile İstanbul arasında adeta mekik dokumuştur. Necip Fazıl bu sürede geçen çalkantılı karmaşayla dolu hayatını iç bunalımlarıyla geçen hayatını bohem hayat olarak tabir etmektedir. Bu bohem hayatın getirmiş olduğu ıstıraplar Necip Fazıl'ın şiirlerinin adeta malzemesi olmuştur. Bu dönem içerisinde, dönemin büyük şairlerinin de şiirlerinin yayınlandığı, Peyami Safa'nın yönetimindeki Cumhuriyet Gazetesinin Edebi Sayfasında necip Fazıl'ın da şiirleri yayınlanmaktaydı. 1925 yılında ise Necip Fazıl, "Örümcek Ağı" adındaki ilk şiir kitabını yayınladı. Bundan 3 yıl sonra ise meşhur "Kaldırımlar" şiir kitabını yayınladı ve büyük bir ilgi topladı. Daha sonra askere gidip gelerek askerlik görevini tamamladıktan sonra çalışmış olduğu bankanın muhasebe şefliği görevine getirilmiştir.

Bu süreçte "Ben ve Ötesi" adındaki üçüncü şiir kitabını da yayınlayarak ününe ün katmıştır. Fakat hala kumar bağımlılığından kurtulamamıştır ta ki 1934 yılında tasavvuf dünyasına adım atarak, Nakşibendi şeyhi Abdulhakim Arvasi ile tanışana kadar. Necip Fazıl'ın bu tanışmasından sonra edebi eserlerinde ve düşünce dünyasında büyük bir dönüş görülmektedir hatta kendisi bu tanışmadan sonraki süreci adeta bir milat olarak tanımlamıştır. Bu değişimin ardından Türklük ve İslamcılık konuları üzerine yoğunlaştığı "Tohum" adındaki tiyatro eserini yayınladı ve bu eser dönemin İstanbul Şehir Tiyatrolarında sahne aldı ve sanat çevrelerinin büyük ilgisine maruz kaldı. Daha sonra yazdığı birçok eser büyük dergi, gazete ve mecmualarda yayınlanan Necip Fazıl'ın saf materyalizmi, pozitivistliği reddettiği eserlerinde görülmektedir.

Necip Fazıl 1941'de Fatma Neslihan Balaban ile evlenmiş ve bu evliliğinden Mehmet, Osman, Ömer isimli üç erkek, Ayşe ve Zeynep isimli iki kız çocuğu olmuştur. 1943 yılından itibaren siyasal düşüncelerini de ortaya koymaya başladığı "Büyük Doğu" dergisini yayın hayatına geçirmiştir. O dönem yayınlanan tek İslamcı dergi olan "Büyük Doğu" 1944 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılmıştır. Bundan sonra birçok kez kapatılıp açılan "Büyük Doğu" adlı bu dergisinin kapatılıp açılma süreci Necip Fazıl'ın git gide radikalleşmesine sebep olmuştur. 1947 yılında ise dergi mahkeme kararıyla kapatılıp, Necip Fazıl 1 ay 3 gün tutuklu kalmıştır. 1949 yılında Büyük Doğu Cemiyeti adlı derneği kuran Necip Fazıl bu derneğin

başkanlığını yapmıştır ve derneğin ilk şubesinin Kayseri’de açılışına gitmesinin ardından İstanbul’a döndüğünde bir yazısı nedeniyle tekrar tutuklandı ve önceki mahkemesinden verilen beraat kararının temyiz edilerek bozdurulması sonucu eşi ile hapse girmiştir. 1950 seçimlerinden zaferle çıkan Demokrat Parti’nin genel af çıkaran yasasıyla hapisli halden tahliye olan ilk kişi olmuştur. Fakat Necip Fazılın hapis hayatı da hayatının geri kalanı gibi çalkantılıdır, çünkü birkaç kez daha hapis cezasına çarptırılarak serbest kalmıştır.

Necip Fazıl 1951 yılının mayıs ayına gelindiğinde Büyük Doğu Cemiyeti’ni feshetme kararı alarak Cemiyet’in hayatına son verir fakat aynı zamanda Büyük Doğu Partisi’ni kurmayı düşünen Necip Fazıl kurmayı düşündüğü partinin tüzüğünü Büyük Doğu dergisinde yayınlamıştır. Bir süre sonra derginin yayınına ara veren Necip Fazıl Müslüman Türkler için çıkaracağını iddia ettiği günlük gazete olan “Günlük Büyük Doğu Gazetesi”nin yayınına başladı. 60 darbesinin gerçekleşmesinin ardından Necip Fazıl yaklaşık 5 ay kadar Balmumcu Garnizonu’nda tutuldu daha sonra kesinleşmiş olan mahkûmiyet kararını doldurmak için Toptaşı Cezaevine gönderilerek 1 yıl 2 ay tutuklu kaldı. Necip Fazıl serbest kaldıktan sonra birkaç gazetede yazarlığa devam etti ve aynı zamanda çeşitli konferanslar verdi. 1983 yılının mayıs ayına gelindiğinde ise kendi evinde hayatını kaybetti.

4.2. NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN DÜŞÜNCE DÜNYASI

Bu başlık altında Necip Fazıl Kısakürek’in Devlet, Demokrasi, Eğitim, Ahlak, Sanat, Din, Kültür ve Medeniyet kavramlarıyla ilgili düşünceleri incelenmiştir.

4.2.1. Necip Fazıl Kısakürek’te Devlet

Necip Fazıl’a göre “, yasa, nizam, teşkilat, üstünlük duygusu, hareket şuuru, fert ve cemiyet halinde taş gibi adalelerle örülü gövde, zafer arabası, zafer tâkı ve dört bir tarafa yayılmış hâkimiyet ruhu... Kısaca nizam ve aksiyon...” (Kısakürek, 2018, s. 28). Necip Fazıl görüldüğü gibi devleti adeta nizamın, düzenin koruyucusu bir hakimiyet ruhu olarak görmektedir. Necip Fazıl’ın fikir dünyasını incelediğimiz taktirde ideal bir devlet ve yönetim anlayışı mevcuttur bu ideal devlet şekline “Başyücelik” demiştir. Bu ideal devlet anlayışında devlet hiçbir şekle bağlılığı olmayan yalnızca İslam’ın ruhuna uygun ölçüler çerçevesinde varlığını idame ettiren bir kurumdur. Necip Fazıl’a göre devlet adeta hastasını ona sormadan iyileştirip

tedavi eden bir doktor gibidir, devlet halka istikamet veren ve gerektiğinde gerekli müdahalelerde bulunan bir kurumdur.

Necip Fazıl'a göre devlet toplumsal kurumların adeta derinliklerine nüfuz edecektir örneğin bir çocuğun yetiştirilmesinde devlet dışarıdan destek vererek anne ve baba ile birlikte çocuğun yetiştirilmesinde yol gösterici olacaktır. Yine devlet, toplumdaki en genç insandan başlayarak evli, çocuk sahibi bireylere onları destekleyici yol gösterici imkanları hazırlayarak toplumda bireylerin her birinin yer edinmesini sağlayacak bir tane ferdinin dahi israf olup harcanmasından mesuliyet duyacak bir kurum olmalıdır. Necip Fazıl'a göre halk kendisini devletin kölesi, devlet de kendisini halkın kölesi olarak görmelidir. Devlet hiçbir konuda bu benim alanıma girmez, "beni alakalandırmaz" diyememelidir.

Bu devlet anlayışında hiçbir fert başka bir ferdin emeğine veya kazancına musallat olamamalıdır. Yine bu devlette en temel prensiplerden birisi; devletin çatısı altında bulunan her bir ferdin devlete veya kamuya mesuliyeti gerektiren bir işe veya memuriyete haiz olması gereklidir, bu gereklilik yalnızca yaş küçüklüğü veya sağlık sorunları gibi bir istisna ile göz ardı edilebilecek konumda olmalıdır. Bu devlet anlayışında devletin, milletin iradesini temsil etmediği düşüncüğü, iş veya meslek olarak görmediği kamuya veya devlete hizmet etmeyen faaliyetler iş veya meslek olarak kabul edilmemektedir, örnek vermek gerekirse; nüfuzlu veya zengin kişilerin araçlarının kapısını açarak bahşiş beklemek durumunda olan veya nüfuzlu kişilerin peşlerinde dolanarak dalkavukluktan başka bir anlam ifade etmeyen faaliyetler iş veya meslek olarak nitelendirilmemektedir.

Başkalarının sırtından geçinen kişiler olma yolunda ilerleyen her bir birey, eğer iş bulamamışsa devletten iş isteme yoluna gitmelidir, eğer iş görmeye elverişli bir birey değilse ve ailesinin bakım, gözetim ve korumasından yoksunsa devlet bakım evlerinde devlet himayesinde hayatını idame ettirecektir, eğer iş bulmak, iş yapmak istemiyorsa da Necip Fazıl'ın sözleriyle "kafasına vurula vurula" iş sahalarına gönderilmesi gerekli ve elzemdir. Necip Fazıl'ın devlet anlayışında Devlet'in ve hükümetin başı olan "Başyüce"nin çocuğu dahi olsa bahsi geçen şartlara tabi olmalıdır onun devlet anlayışında sırtını babaya veya onun mirasına yaslamak olmamalıdır herkes ekmeğini alın teriyle ve emeğinin hakkıyla kazanmalıdır. Devlet de herhangi bir iş elde edemeyen bireylere maddi, manevi her türlü desteği vermeli ona rehberlik ederek en alt kademedden dahi olsa yetiştirerek verimlileştirmekle

yükümlüdür. Yine bu devlet idealinde dilenmek ve dilencilik yasak olacaktır ki dilenen kişiler yakalanarak tecrit edilecek ve ağır cezalara tabi tutulacaklardır.

Necip Fazıl'ın devlet anlayışında, bakımından sorumlu olacak hiçbir akrabası veya tanışı olmayan müşkül durumda bulunan maddi veya manevi olarak engeli bulunan bireylerin, iyileşmesi ve tedavi edilmesi için devlet hastanelerinin ve devlet bakım merkezlerinin kapıları, bu bireyler tamamen iyileşene kadar veya hayatlarını kaybedene kadar daima açık olmalıdır.

Necip Fazıl'ın devlet idealinde kasıtlı adam öldüren ve cezai ehliyetlere sahip bir kişinin cezası ölümdür, hırsızlığın her türünün (dolandırıcılık, sahtekarlık, hile vb.) cezası kolun kesilmesi şeklindedir. Zinanın her türüsü kesinlikle yasaktır lakin iftira suçunun önüne geçmek için de gizli kalmış, aleni ve apaçık ortada olmayan zinaların cezasını vermek Allah'a aittir. Bu devlet idealinde cazalar ferde acımak için değil kamunun iyiliği için kamuya acımak esasına dayalıdır. Faiz ise bu devlet anlayışında her türlü şekilde yasaktır bu sebeple mevcut düzende zaten yasak olan tefecilik ve yasal olmayan faiz yöntemlerinin hepsi kısacası resmi ve gayri resmi faizin her türüsü hatta faize benzeyen bütün eylemler yasaktır. Bu ve benzeri birçok kaidenin şeriat hükümleri ile benzeştiği görülmektedir. Ayrıca bu devlette kabadayılık, efelik ve külhanbeylik gibi doğrudan devletin müdafaa ettiği nizama ve kamuya karşı isyan ve itaatsizliklere hiçbir şekilde müsamaha gösterilmeyecektir. Hatta bu fiil ve görüşlere yeltenmeye çalışan kişiler kamuya açık alanlarda teşhir edilerek, üstleri başları parçalanıp, saçları kesilip kamunun huzurunda devlet eliyle cezalandırılarak yola getirileceklerdir.

Necip Fazıl'ın devlet idealinde Türkiye'de yalnızca Müslümanlar ve Türkler yaşayacak konuma gelmelidir ona göre bu şekilde ülke tamamen hainlerden temizlenmiş olacaktır. Necip Fazıl'a göre ülkedeki hain unsurlar Yahudiler ve dinden dönenlerdir. Bahsettiği dinden dönen şahıslar ülkedeki servetin büyük bir kısmını ellerinde tutmakta oldukları için bütün mal ve mülklerine el konularak yalnızca bir yıl geçinecekleri kadar imkân bırakıp topluca sınır dışı edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Yahudilerden ise herhangi bir mal varlığı alınmadan doğrudan sınır dışı edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Azınlıklar için ise istedikleri devletin himayesine geçme ve mal varlıklarını muhafaza etme haklarının tanınması gerektiğini düşünmektedir. Ve bahsi geçen hiçbirisi Türk vatanından herhangi bir gayri menkule sahip olmadan, yani devlet eliyle ellerindeki gayri menkuller satın alınarak sınır dışı

edilmelidirler. Kısacası Necip Fazıl'ın devlet anlayışında “Ya bizden ol ya bizden ayrıl” ilkesi hakimdir.

Necip Fazıl'ın devlet anlayışında sinema ve televizyon da devletin hakimiyeti ve kontrolü altında olmalıdır. Buna yerli yabancı bütün yayınlar dahildir. Bununun sebebinin ise, batının sinema ve televizyonundaki hırsızlık, hayasızlık, fuhuş, boş ve gereksiz fiil ve eylemlerin, kamunun ahlakını olumsuz etkileyeceği şeklinde açıklamaktadır. Bu ve benzer yayınlar kesinlikle yasak olmalıdır. Ancak faydalı herhangi bir bilgi içeren yayınlara izin verilebilecektir. Bu şartları aynı şekilde yerli sinema ve televizyon yayınları da karşılamak zorundadır. Necip Fazıl'a göre yine bu devlette dans da tamamen yasaktır çünkü zinaya teşvik eden kadın ve erkeği birlikte ahenkli hareketlerle birbirlerine vücut hatlarını göstermeye teşvik etmektedir.

Yine Necip Fazıl'ın devlet idealinde heykelcilik de yasak olmalıdır çünkü ona göre ölümlü kişilere bağlanan, bağlılık duyan kişiler, o kişiler öldükleri zaman ölenlerin boşluğunu o heykellerle doldurmaya çalışıp bunda teselli arayarak medet bulmaya çalışırlar lakin kişilere değil o kişilerin fikir ve amaçlarına bağlı olsalar bu durumun ortaya çıkmayacağını düşünmektedir. Bu devlet idealinde basılı yayınların tamam özgür olması gerektiği fikri de ortadan kaldırılmalı ve bütün basılı yayınlar da devletin tasdik ve onayından geçerek yayınlanmasına izin verilmelidir ta ki basın kendi kendisini kontrol edecek seviyeye gelene dek.

Necip Fazıl'ın devlet idealinde üniversiteler de tamamen değişip külliye olarak adlandırılacak, erkek, kız karma eğitime son verilerek kadınların daha çok ev hanımı olarak yetiştirilmesi veya ilim ve öğretmenlik çalışmaları için yetiştirilmesi adına birkaç kadın külliyelerinin kurulması gerektiğini düşünmektedir. Bu eğitim sisteminde külliyelerin hiçbir bölüm ve sınıfında yüz öğrenciden fazla öğrenci bulunmamalı durumun gerektirdiği ölçüde yeni külliyeler kurulmalıdır. Bu külliyelerde adeta askeri disiplin altında tutularak lakaytlık önlenmeli alkol, sigara, kumar vb. her türlü eylem yasak olmalı ve kontrol altında tutulmalıdır.

Görüldüğü üzere Necip Fazıl'ın devlet anlayışı İslam'ın birçok kuralı ile bütünüyle entegre olmuş, toplumun her alanına nüfuz etme kudretine sahip güçlü ve sağlam temellere sahip bir devlet olduğu görülmektedir. Necip Fazıl “Başyücelik” olarak adlandırdığı bu devlet anlayışının liberalizme, komünizme ve faşizme ders

verecek niteliktedir ve bu devlet anlayışını bütün dünyaya İslam'ın temsilcisi olarak kendisini göstermelidir.

4.2.2. Necip Fazıl Kısakürek'te Demokrasi

Necip Fazıl'ın demokrasiye bakışında pek çok olumsuz görüşleri olduğunu söylemek mümkündür. Mesela Necip Fazıl, demokrasinin hâkim olduğu yerlerde basın özgürlüğünün gereksiz kuru kalabalık olduğunu, başı boş şekilde herkesin her şeyi yazmasının anlamsız olduğunu ve bir devlette buna tahammül etmenin mümkün olmadığını düşünmektedir. Yine demokrasinin tanımış olduğu grev ve lokavt hakkıyla ilgili; demokrasiyi iki yüzlülükle suçlamaktadır çünkü Necip Fazıl'a göre demokrasilerde bir yandan patrona destek verip arka çıkılırken diğer yandan işçiye grev, lokavt hakkını tanıyarak kamunun da olumsuz etkilenmesine sebep olunmaktadır ve yine Necip Fazıl'a göre işçiler her türlü grev, lokavt, direnme haklarından arındırılarak toplumsal düzen korunmalıdır.

Necip Fazıl'a göre demokrasi, O'nun yanlış olarak nitelendirdiği her kesimin elinde bir nevi koz olarak kullanılan ve bu kozlarla istediklerini elde edemedikleri taktirde demokrasinin yokluğundan veya eksik olmasından söz ettikleri bir yönetim biçimidir. Necip Fazıl'ın bu düşüncesini açıklamak gerekirse; bir komünistin istediği gibi her yerde özgürce propagandasını yapmasının mümkün olmadığı, istediği gibi meydanlarda gösteri, yürüyüş yapamadığı yerde demokrasi yoktur. Yahudilere göre milli bütünlüğün korunması için her türlü yolun denendiği milli ekonominin güçlendirilmesi adına her türlü tedbiri aldığı yerde demokrasi yoktur. Masonlara göre localarının istedikleri gibi hüküm süremediği fikirlerini yaymakta özgür olamadığı mason saltanatını ikame ettiremediği yerde demokrasi yoktur. Namussuza göre Türk kadınlarının batı hayranlığını sürdürme imkanının tanınmadığı, dilediği gibi giyinip, istediği gibi hareket edemediği, estetiğin ve ahengin olmadığı yerde demokrasi yoktur. Katile, kanunsuza göre emniyetin olduğu, polis ve asker kol gezip güvenliği üst düzeyde koruduğu yerde demokrasi yoktur.

Yine Necip Fazıl şu şekilde bir Müslüman'ın demokrasiye karşı bulunması gereken durumu izah eder; "Müslümana gelince, zaten demokrasyayı aramaz ve sormaz. Zira onun, hakikati «tek» de bulmak yerine «çok» da aramak ve ebediyen kaybetmek sistemi olduğunu bilir, aradığı şeyin de kendisinde değil, İslam'da olduğuna inanır" (Kısakürek, 2018: 249).

Görüldüğü üzere Necip Fazıl'a göre demokrasi isteyeninin istediği gibi kendi menfaatleri uğruna eğip bükebildiği bir yönetim biçimidir onun demokrasiye karşı görüşlerini incelediğimiz taktirde totaliterlikle birlikte teokratik bir yönetim biçimini desteklediğini ve arzu ettiğini söylemek mümkün olacaktır.

4.2.3. Necip Fazıl Kısakürek'te Eğitim

Eğitim; Türkçe bir kelime olan “eğmek” sözcüğünden gelmektedir. Baktığımızda bir nesneyi nasıl büküp, eğerek şekil veriyorsak eğitimin de asıl amacının insan üzerinde çeşitli yöntemlerle belli davranış değişiklikleri meydana getirme temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz ve buna göre eğitimi bireyin kişilik, sosyokültürel, ahlâkî donanımları ve becerilerinin gelişimi için bilinçli ve bilinçsiz verilen her türlü öğretimi olarak tanımlamak mümkündür.

Necip Fazıl eğitim anlayışında düşüncelerini açıklarken maarif ve eğitim kavramlarını ele almıştır. Ona göre Maarif kavramı güneşi, toprağı, bağı ve bahçesi, arıkları ve kanallarıyla bütün bir anlam deryası sunan bir kavramdır. Buna nazaran eğitim kavramının ise kendisine er eğitimi gibi basit bir iş hissiyatı verdiğini dile getirir.

Necip Fazıl'a göre eğitim sisteminin oluşması için bazı şartlar sağlanmalıdır. O bu şartları “Çerçeve 6” adlı eserinde sorular sorarak ortaya koymuştur, bu soru maddelerine eğitimin ulaşması gereken hedefler de denilebilir. Aynı zamanda eğitimde aile, okul, öğretmen, öğrenci, köy imamları ve vaizlere büyük görevler düştüğünü ve bunların eğitimin unsurları olduğunu dile getirmiştir. Bu ayrıma dayanarak baktığımızda eğitim için önemli unsurların başında öğrencinin kendisinin yanı sıra aile ve öğretmenin geldiğini söylemek doğru olacaktır. Aile bireyin gelişimi, topluma karışması ahlâkî ve sosyal boyutta kendini yetiştirmesi açısından oldukça önemli bir unsurdur (Düzce, 2019: 66).

Aile; bireyin tüm yaşamı boyunca sürdüreceği toplumsal ilişkileri ve ahlâkî değerlerinin büyük kısmını kazandığı etkili bir kurumdur. Zaten günümüz eğitim anlayışında da aile kurumu bireyin hayata karışması açısından oldukça önemlidir. Öğretmen ise bir diğer önemli unsur olarak söylenebilir. Öğretmenin rolü aileden sonra bireyin hayata kazandırılmasında çok önemli bir yer tutar. Nasıl ki anne çocuğu dünyaya getirip temel öğrenimleri kazanmasına vesile oluyorsa, öğretmen de çocuğun hayatı öğrenmesine vesile olur.

Necip Fazıl'a göre eğitimin sorunlarını 14 başlık altında toplamak mümkündür. Necip Fazıl bu sorunlara bakıldığında hali hazırda eğitimin sisteminin bir bölümünün başka milletlerden alınmasına rağmen sorunsuz bir şekilde uygulanmadığını geri kalan sorunlar üzerinde ise herhangi bir çalışma yapılmadığını eleştirir. Necip Fazıl'ın 14 başlık altında topladığı sorunlara değinecek olursak bunların; ana fikir ve plan, okumayı genişletme, yetiştiriciyi yetiştirme, ahlak ve disiplin, mektep kitapları, üniversite, dil ve iyileştirme, politeknik, yabancı profesör, sanat ve ilim hareketlerini koruma, Avrupa'ya gönderilecek talebe, Dünya irfanını nakil işi, milli kütüphane ve müze, halk terbiyesi olarak sıralanabilir.

Necip Fazıl bahsettiği bu sorunların çözümü için kendi fikirlerini ortaya atmıştır. Örneğin ana fikir ve plan dediği madde de eğitim sisteminin belirli bir ana fikir ve planının olmadığı, Avrupa'dan alınan eğitim sistemi yapısının da tartılıp biçilmeden direk kopya edildiğini dile getirmiştir. Başka bir sorun olan yetiştiriciyi yetiştirmede ise öğretmen okullarının yeterli ilgiyi göremediği, okulun öğrencilerinin bile okul hakkında bir farkındalık oluşturamadığı ve bundan dolayı öğretmen okullarının değerinin anlaşılmadığını, aslında bu okulların nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda memleketin eğitim alanında fark yaratması için ne kadar önemli olduğunun fark edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Okumayı genişletme meselesinde okuma oranlarının düşük olmasının eğitimin temel sorunlarından biri olduğunu savunur. Bu meselenin çözümü için ek okullar, öğretmenler ve bazı araçlar ile tamamen ekonomik olarak halledilebilir. Okuma yazma oranlarının yükselmesi sadece nicelik değil nitelik olarak da önemli bir fark yaratacağı düşüncesi hakimdir. Buna bakarak Necip Fazıl köy enstitülerinin kurulmasını okuma ve yazma alanında yapılmış önemli bir adım olarak kabul eder.

Aynı zamanda harf devriminin de okuma yazma oranlarının düşmesinde önemli bir faktör olduğunu dile getirir. Okuma yazma öğrenmede harflerin zorluğundan dolayı kültürel geçişi sağlarken ortaya çıkan anlaşmazlık okuma yazma eyleminin de zorlaşmasına yol açmıştır.

Necip Fazıl ahlâk ve disiplinin de tıpkı diğer öğretiler gibi eğitimle kazandırabileceğini dile getirir. Bunun sebebi ise bireylerin ahlaki davranışlarını ve disiplinleri toplum içerisinde çevresindeki diğer bireylerden öğrenecekleri düşüncesinde olmasıdır. Bireylerin ahlaki yetersizliklerinin eğitimle alakalı olduğunu

dile getiren Necip Fazıl bunu düzeltmenin de yine okullara ve eğitim sistemine düştüğünü dile getirir (Düzce, 2019: 92).

Görüldüğü gibi Necip Fazıl'a göre eğitim sistemi deşindiğimiz sorunlarla ve eksikliklerle karşı karşıya gelmiş, bunların çözümü için yine aileden, toplumsal çevreye ve okullara kadar herkese görev düştüğünün altını çizmiştir.

4.2.4. Necip Fazıl Kısakürek'te Ahlak

Ahlak soyut bir kavram olması sebebiyle evrensel ve tek bir gerçek tanıma sahip değildir. Toplumlar arasında vaki olan kültür farklılıkları sebebiyle de toplumsal ahlak normları kitleler arasında değişkenlik göstermektedir.

Yeni sayılabilecek yönetim sisteminin toplum kabuğunda değişimlere yol açması sebebiyle dönemin en temel çatışma alanlarından biri hâline gelmiş olan ahlakı Necip Fazıl sadece ve sadece İslamiyet bağdaştırmış ve bu yöndeki düşüncelerini pek çok eserinde dile getirmiştir. Necip Fazıl'a göre herhangi bir davranışın veya bir davranış sebebiyle oluşan duygunun iyi veya kötü olması hakkındaki kararı ancak ve ancak ahlak verebilir. Yani ahlak iyi ile kötüyü ayırt etmeye yarayan bir duygu ve düşünce dünyasıdır (Kısakürek, 2010: 107). Necip Fazıl ahlak ve düşünce olgularının iç içe olduklarını ve birbirlerini desteklemekle beraber aynı zamanda birbirlerine yol gösterdiklerini de savunur (Kısakürek, 2018: 113-114). Necip Fazıl'a göre ahlak bir zorunluluktur. Bunu Çerçeve 2 isimli eserinde balığın suya veya ağacın toprağa muhtaç olması gibi insanın da ahlaka muhtaç olduğunu dile getirerek belirtmiştir (Kısakürek, 2010: 107). Dünya'da insanlığın devam edebilmesi için gerekli olan düzenin ancak ahlak ile sağlanabileceğine olan inancını birçok eserlerinde vurgulamıştır. İnsan yaşamının sürdürülebilir olmasını ahlak kurallarına bağlı kalmakla ilişkilendiren Necip Fazıl, aynı zamanda en gerçekçi ölçü birimi olarak da ahlakı seçmiş ve işaret etmiştir (Kısakürek, 2018: 113).

Necip Fazıl'a göre bütün ilişkilerin temel yapı taşı ahlak ve ahlak yoksunluğu ilişkilerdeki sorunların temel sebebidir. Burada bahsi edilen ilişki insanlar veya toplumlar arası ilişkiler olabileceği gibi, aynı zamanda insanın kendi iç muhasebesini yapmasındaki temel ölçü de ahlak ve ahlak kurallarıdır. İnsanın sahip olduğu huzur da Necip Fazıl'a göre ahlak anlayışı ile ilişkilidir. Ahlak Necip Fazıl'a göre sadece ilişkilerin değil, aynı zamanda insanın da temelidir. O'nun anlayışına göre insanı insan yapan parçalardan biri olan ruh ancak ahlak ile var olabilir. Necip Fazıl'a göre

ruhun var olmasını sağlayan sırlar ve mucizeler ahlakı oluşturan temel yapıtaşlarından bazılarıdır ve ahlaktaki parçaların eksikliği bütünlükten yoksun bir ruha ve bu sebeple de insanlıktan yoksun insanlara yol açar. Necip Fazıl ahlakın insanlar tarafından belirlenmiş kurallar çerçevesinde olmadığını iddia etmiş ve ahlakın aslında dinin özü olarak anılmasında dahi bir sıkıntı bulunmayacağını belirtmiştir (Kısakürek, 1999: 144).

Necip Fazıl'a göre insanların ahlak olarak tanımladıkları normların vücut bulması için felsefi düşünceler ve din olmak üzere temelde iki dayanakları vardır. Felsefi düşünce yapıları sonucunda oluşan ahlak kuralları, Necip Fazıl felsefeyi ve temelini dinden almayan düşünce yapılarının tümünü batıl olarak kabul ettiği için esas olarak Necip Fazıl'ın ahlak anlayışının temellerinden biri olarak değerlendirmeye alınmayabilir ve bu durumda ahlak için tek kaynak olarak din kalır. Zira Necip Fazıl ahlak anlayışının ancak hem zahiri hem batını kaplayan bir sistem çerçevesinde ve sayesinde var olacağını söyler. O'na göre bilinen ve bilinmeyen her şeyin özünü, yapısını ve onların ilişkisini her yönüyle bilen bir yaratıcının koyduğu kurallar, yani eksiksiz olan din ahlakın gerçek kaynağıdır (Kısakürek, 2018: 95-96).

Necip Fazıl'a göre batının ahlak anlayışının temelini oluşturan felsefi mezheplerin bir ahlak olgusu oluşturma mecburiyeti vardır. Varlığın sistemi olduğunu iddia eden her sistemin doğru ya da yanlış bir ahlak sistemi sunması kaçınılmazdır. Batı'nın felsefi düşünceleri sebebiyle ortaya çıkan ahlak anlayışları genellikle çok dar ve sığ kalmış olmakla beraber, kendi sistemleri içerisinde dahi tutarsızlıklar barındırmaktadır. Günümüzde yer yer hâlâ etkisini gördüğümüz maddecilikten beslenen ahlak anlayışının kendi içerisindeki yaman çelişkileri birçok ortamda tartışılmaktadır ve buna paralel olarak materyalist felsefe üzerine inşa edilmeye çalışılan bir ahlak anlayışının kesin aynı zamanda da tek bir sonuca bağlanması da mümkün görünmemektedir. Bu ahlak anlayışının dahi Hristiyanlıktan esintiler barındırması, temeli hangi felsefi düşünceye dayanırsa dayansın Batı'da ortaya çıkan bütün ahlak anlayışlarının Hristiyanlıktan esinlendiğini ya da etkilendiğini gösterir (Kısakürek, 2018: 95-96).

“Necip Fazıl'ın ahlak anlayışına göre ahlakın kaynağı insanlık var olduğu sürece tek başına Allah'ın gönderdiği din olan İslamiyettir.” (Kısakürek, 2018: 115). “Necip Fazıl'a göre ahlakı en mükemmel olan bir örnek vardır ve o örnek Allah'ın

son elçisi olarak Hz. Muhammed'dir. O'nun ahlakı Kuran'ın ahlakıdır ve Kuran ahlakı da en mükemmel ahlaktır" (Kısakürek, 2018: 118).

Necip Fazıl ahlakın kesin kaynağını din olarak göstermekle birlikte insanların inançları ve ahlakları arasında da kuvvetli bir ilişki kurmuştur. Necip Fazıl'ın ahlak anlayışı öylesine güçlüdür ki ona göre ahlak yönünden kuvvetli bir gayrimüslim dışarıdan bir etki olmadan kendi kendine İslamiyet'i seçebilir ve buna zıt olarak ahlakı zayıf bir mümin mürted olmaya müsaittir (Kısakürek, 2000: 256).

4.2.5 Necip Fazıl Kısakürek'te Sanat

Necip Fazıl'ın edebi kişiliğini incelediğimizde; biyografi, öykü, makale, eleştiri, tiyatro alanlarında eserler vermiştir. Fakat en çok şiirleri ile tanınmıştır. Şairliğe ilk adımlarını ise annesi sayesinde atmıştır. Yazmış olduğu ilk şiirleri Yeni Mecmua dergisinde yayımlanmıştır. Yazdığı Kaldırımlar şiiri ile genç yaşta ün kazanmıştır. Necip Fazıl'ın sanat anlayışında birçok şaire göre şiir sınırları oldukça belirgin ve sınıflandırılmıştır. Necip Fazıl şiirlerinde estetik ve modernliği de ele almış, yenilik anlayışını reddetmemiştir. Aynı zamanda şiirde uyuma ahenge de önem vermiştir. Güzel olana mantıksal olarak değil de sezgisel olarak yaklaşmak gerektiğini savunmuştur. Diğer birçok şairde incelemelerinde Necip Fazıl'ın sezgiselliğine vurgu yapar.

Necip Fazıl'a göre şiirin poetikası 14 bölümden meydana gelir. Bunlar; "Şair", "Şiir", "Usul", "Şiirin Unsurları", "Gaye", "Şekil ve Kalıp", "Kütük ve Nakış", "Devlet", "Müspet İlimler", "Din", "Hayat", "İç Şekil", "Cemiyet ve Toplamdır".

Bunlardan "Şair", "Şiir", "Gaye", "Şiirin Unsurları", "Cemiyet", "Usul", "Şekil ve Kalıp", "Kütük ve Nakış", "İç Çekiş" unsurları anlam sorunları bakımından incelendiğinde Necip Fazıl'ın da sanat anlayışı ve şiire yaklaşım biçimi de anlaşılmaktadır.

Şair ve Şiir Anlam ilişkisine bakıldığında şiirin anlamını kavrayabilmek ve belirtmek için şairi şiirin merkezine koymak gereklidir. Şiir anlamı şairin kendisi tarafından yapılır, şekillendirilir ve okuyucuya sunulur. Şiirdeki yenilik ve sezgisellik anlayışına bakıldığında şaire "ilahi emanetin temsilcisi" sıfatı yüklenmiştir. Bu sığata göre şair kendisine verilen görevin elzemliğini fark etmeli ve buna göre davranmalıdır.

Şiirin unsurları konusunda Necip Fazıl'ın en çok önem verdiği iki nokta his ve fikirdir. Bu iki kavramın şiirin içinde bulunması gerektiğini dile getirir. Yani “duygular ve düşünceler birbiri içine geçmeli, birbirine benzemelidir” der. Necip Fazıl sanatta sanatçı merkezli düşüncelere odaklanmaktadır. Necip Fazıl'ın sanata bakışında da diğer düşüncelerinde olduğu gibi ruhçuluğun izlerini görmek mümkündür.

4.2.6 Necip Fazıl Kısakürek'te Kültür ve Medeniyet

Necip Fazıl'ın medeniyet anlayışına göre dünyayı ideal düzene kavuşturacak olan medeniyetin gerçek ve tek sembolü İslam'dır. Necip Fazıl medeniyeti geçmiş ve gelecekte aramaktadır, O'na göre geçmişte medeniyetin temsilcisi Osmanlı Devletidir ve birçok eserinde bunun üzerinde durduğu görülmektedir, Cumhuriyet dönemindeki batılılaşma, modernleşme ve laikleşme hareketlerini Osmanlı Devleti'nin medeniyetine ihanet olarak görmektedir. Ve Necip Fazıl'a göre halk Osmanlı medeniyetinin gerçek mirasçısıdır mutlaka bir gün bu mirasa sahip çıkacaktır. Görüldüğü üzere Necip Fazıl Cumhuriyet döneminin getirdiği medeniyet anlayışına karşı radikal bir duruş sergilemiştir.

Necip Fazıl'a göre tarih sahnesinde kültür medeniyetin en önemli temsilcisi özünü İslam'dan alan ve birçok özelliğini İslamiyet'e geçtikten sonra kazanan Türklerdir. O'na göre Türkler, İslamiyet ile kazandığı ruhi derinlikle medeniyetin yapı taşlarını 9-10-11-12. Yüzyıllarda oluşturmaya başlamıştır daha sonra 13. Yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti ile birlikte medeniyetin doruk noktasına ulaşarak yeryüzünde medeniyetin temsilcisi olmuştur. Necip Fazıl İslam'ı medeniyetin mayası olarak görmesine rağmen, Türklük ve İslam arasında bir bağ kurarak bu mayalanmanın gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Necip Fazıl, İslamiyet'i kabul ederek ona kılıcını sunan Türklerin Anadolu'da medeniyet ateşini yaktığını düşünmektedir ve bu ateş Osmanlı ile birlikte doruklarına ulaşmıştır.

Necip Fazıl eserlerinde ve yazılarında İslam medeniyeti kavramını, Batı medeniyetini ötekileştirmek için ve İslam'ın toplumların ve insanlığın kurtarıcısı olduğunu iddia etmenin vasıtası olarak kullandığı görülmektedir. Necip Fazıl'a göre ulaşılması gereken medeniyet İslam'ın medeniyeti olmalıdır, Batı'nın medeniyeti olmamalıdır çünkü O'na göre Batı'nın ilericilik, çağdaşlaşma, medeniyetleşme olarak ortaya koyduğu birçok değer ahlaki açıdan yozlaşmaktan ibarettir. Fakat yine Necip

Fazıl'a göre Batı maddi gelişmişliği sayesinde adeta Doğu'yu fikirleriyle hakimiyeti altına almıştır, böylece Batı üretecek, Doğu sadece tüketecek, kullanacaktır. O'na göre Doğu'nun yaptığı yanlış Batı'yı sadece hayranlıkla taklit etmektir, halbuki Batı'dan alınması gereken tek bir şey vardır o da teknoloji ve bilimi geliştirip üretebilen fikir yapısı ve akıl olmalıdır.

4.2.7 Necip Fazıl Kısakürek'te Din

Necip Fazıl'a göre insanın öncesini, sonrasını, mevcut halini, varoluş sebebini, nasıl olması gerektiğini cevaplandırabilecek tek kurum dindir. O'na göre bütün inanış biçimleri, dinler bu soruların cevabını vermek amacına hizmet etmek maksadındadırlar fakat Necip Fazıl'a göre bunların cevabını verebilecek tek ve gerçek din İslam'dır. Bu soruların cevabını arayan Müslüman'ın ise uzaya gitmek ve evreni anlamlandırmaya çalışmak gibi vazifesi de olmalıdır, bunu yapması vazifesi maddecilerde olmamalıdır. Necip Fazıl'a göre Müslüman kişi, dünyaya hâkim olacak ve onun etkisi altında kendini ezdirmeyecektir çünkü O'na göre Allah insanı yeryüzünde bir halife olacak şekilde yaratmıştır, bütün alem onun hizmetinde ve emrindedir lakin insan sadece bu dünyadan için sorumlu olmayacaktır, ahiret hayatına karşı da sorumlulukları olacaktır. Necip Fazıl'a göre İslam'da salt ruhçuluk veya saf akılcılık yoktur bu ikisi dengede olmalıdır.

Necip Fazıl'a göre İslam, birey ve toplum açısından bakıldığında her ikisinin de hakkını korumaya muktedirdir. O'na göre İslam'da bireyler toplum tarafından çepeçevre sarılarak korunur ve değerli hale getirilir. Necip Fazıl'a göre din yani İslam, devletle de bütünleşik, ayrılamaz olmalıdır ve bu devletin en önemli ölçüsü Hak yani Allah olmalıdır ve bütün hakimiyet ondadır. Bu devletin yöneticisi ise Allah'ın ve Peygamberinin emrinde ki bu toplulukta bulunan en ileri Müslüman kişi olmalıdır. (Kısakürek, 2018: 112)

Fakat yine Necip Fazıl'a göre doğunun giderek kötü bir hal almaya başlamasında ilk sorun din alanında ortaya çıkmıştır. Çünkü Necip Fazıl'a göre İslam dünyası için önemli şahsiyetlerden olan İmam Rabbani 'den sonra onun yerini tutabilecek bir kişi gelmemiştir böylece Doğu altın çağını yaşayıp çoktan bitirmişti bu çağın ardından Doğu milletlerinin birbirlerine olan kuvvetli bağ zayıflamaya başlamıştır. Necip Fazıl'ın Tanzimat Dönemi ve sonrasına olan karşıtlığı bilindiği üzere; O'na göre bu dönemden sonra büyük mütefekkirler yetiştirilememiş,

yetiştirilen alimler ise kopyacılık seviyesinde kalmıştı bu sebeple de din kavramı bu eller üzerinde değersizleştirilmişti. Bu sebeple Necip Fazıl, dinin yanlış bir şekilde anlatılmasına ve kişisel menfaatler için dinin kullanılmasına karşıdır. Bu kişilerin dinin baş düşmanları olduğunu, bu kişiler sebebiyle gerçek İslam'ın tam manası ile anlaşılamadığını iddia ederek eleştiride bulunur.

4.3. NECİP FAZIL KISAKÜREK VE MUHAFAZAKARLIK

Felsefi bir düşünce ve siyasal bir tutum olarak Muhafazakarlık, mevcut olan ekonomik, siyasal ve sosyal düzenin korunması gerektiğini ileri sürerek bunlara büyük önem atfetmiştir. Bu düzenden bahsetmek gerekirse, yıllar boyu aktarılan ve oluşturulan kurumlar ve gelenekler, zamanın zorlayıcı çemberinden geçerek kendilerini göstermiş ve ayakta kalarak doğruluklarını ispatlamışlardır. Muhafazakarlık bu sebeplerden ötürü toplumsal değerlerin ve kurumların meşruiyetlerini ileri sürmektedir. Hemen hemen iki asırdır toplumumuzda uygulanmaya ve denenmeye devam eden inkılapçılık, değişen kurumlar ve siyasi faktörler dolayısıyla toplumda bir yabancılaşmanın ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bahsi geçen bu değişim ve yabancılaşma sürecinin karşısında Necip Fazıl'ı görmek mümkündür, ideolojik yapısını incelediğimizde de görüldüğü üzere Necip Fazıl'ın Osmanlı Devleti'nde ki Tanzimat sürecinden itibaren başlayan yenilikçi hareketlere karşı çıktığı görülmektedir. Necip Fazıl'ın bu görüşlerinin Muhafazakarlığın temel görüşlerinden olan gelenekçilik kavramıyla özdeşleştiğini söylemek mümkündür çünkü Necip Fazıl'da Muhafazakarlıkta olduğu gibi bireyin aidiyet hissini toplumsal kurumlarda yapılan köklü değişikliklerle ortadan kalktığını iddia etmektedir.

Muhafazakarlıkta organik toplum temel değerler arasındadır, yani bireylerin toplumun dışında var olmaları mümkün değildir ve topluma ait olmaktan başka çareleri bulunmamaktadır. Toplum bir organizmaya benzemektedir, bireylerin dışında bağımsız bir kimliği olan yaşayan bir canlı gibidir. Bireyler ise bu toplumun birer parçaları gibidirler adeta bir beyin, bir kalp, bir karaciğer gibi, yani toplum ve birey birbiriyle bağlantılı ve iç içe geçmiştir. Her bir birey toplumda kendine has göreve sahiptir. Necip Fazıl da "İdeolocya Örgüsü" kitabında cemiyetin yani toplumun içerisinde bireylerin vazifelere ve rütbeleri vardır yine o da bu durumu beyinle, kalp, kalple, yumruk ve taban arasındaki ilişkiye benzetmiştir. Yine Necip Fazıl da muhafazakarlıkta olduğu gibi toplumun ve cemiyetin bireyden önce geldiğini ileri sürer.

Muhafazakarlıkta temel değerler arasında olan beşerî mükemmel olmayış ise, insanların doğası gereği iyi ve mükemmel olmadığını yaratılış itibariyle eksik oldukları görüşü hakimdir. Necip Fazıl'a göre ise tek ve en mükemmel varlık yaratıcıdır, insan eksik ve acizdir. Fakat yine de her insanın Muhafazakarlıkta olduğu gibi biricik olduğuna yaratılışı itibariyle kendine has özellikleri ve yetenekleri olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple devletin, masal anlatma kabiliyetine sahip bir ihtiyardan, hasır iskemle örebilecek bir görme engelli vatandaşa, iş bulamayan gençlere kadar hepsinin yetiştirmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Muhafazakarlıkta mülkiyet kavramı da önemli bir yer tutmaktadır çünkü muhafazakârlar dünyanın belirsizliklerle dolu olduğunu ve mülkiyetin insanlara güven ve rahatlık duygusunu oluşturduğu görüşü hakimdir, mülkiyet konusunda liberallere yakın bir görüş sergilemelerine karşın onlar kadar da ileri gitmemişlerdir, muhafazakârlar mülkiyetin bir hak olduğunu ve beraberinde sorumluluklar getireceğini ileri sürmektedirler. Fakat Necip Fazıl'ın düşünce dünyasındaki mülkiyeti karma mülkiyet anlayışı olarak da nitelendirebiliriz çünkü Necip Fazıl hem bireyin mülkiyet hakkının olması gerektiğini ileri sürerken, belki de kapitalizme olan karşıtlığı yüzünden, mülkiyetin başka emek ölçülerini köreltebileceğini, onları sistemleştirebileceğini de ileri sürmektedir bu sebeplerden ötürü devletin emrinde bulunan sermaye ve mülkiyet ile bütün toplumun, beşikten mezara kadar kefaletini ve korunmasını sağlayacağını iddia etmektedir.

Muhafazakarlıkta otorite kavramı da önemli bir rol oynamaktadır, bunun arkasında yatan sebebin ise beşerî mükemmel olmayış kavramının olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü muhafazakarlıkta insan doğası gereği kusurlulardır ve bu kusurlarından dolayı toplumsal düzensizliğe yol açabilecek fiil ve eylemlerde bulunma ihtimalleri yüksektir. Böyle bir durum karşısında düzenin ve güvenin sağlanabilmesi için güçlü bir otoritenin bulunması gerektiği görüşü hakimdir. Dolayısı ile güçlü devlet yapısı ve güçlü otorite beraberinde hukuk ve güvenlik desteğinin sağlanmasında önemli rol oynayacaktır.

Nitekim Necip Fazıl da otoritenin güçlü olması gerektiğini savunmaktadır hatta ona göre devlet her alanda bulunmalı her alanı hakimiyeti altında tutarak denetim sahibi olmalıdır buna örnek vermek gerekirse daha önce incelediğimiz gibi; sinema ve televizyon konusunda, gazetecilik, sanat, heykeltçilik, üniversite, eğitim, işsizlik vb. her konuda devlet en üst düzeyde denetim sahibi olmalıdır. Necip Fazıl'ın

bu anlayışının altında yine daha önce belirtmiş olduğumuz gibi İslam ve Devletin birbirine kenetlenmiş bir bütün gibi düşünülmesi gerektiği Devletin İslam'ın ölçütleri çerçevesinde hareket etmesi ve toplumu da bu yönde kontrolü ve otoritesi altında tutması gerektiği görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

Muhafazakarlıkta aile kavramı, organik toplumu ayakta tutan en küçük topluluk olması nedeniyle önemlidir. Aile bireylerin toplumsal hayata geçiş sürecindeki rol modelidir. Necip Fazıl'a göre ise aile adeta bir makinanın çalışıp çalışmadığını kontrol eden bir mühendis gibidir ve topluma çıkan bireylerin kontrolünü ve denetimini sağlamaktadır. Devlet dışardan, aile ise içerden yetiştirici rollerini üstleneceklerdir. Görüldüğü üzere Necip Fazıl'ın muhafazakarlıkla ilişkilendirilebilecek pek çok fikir yapısına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ

19.Yüzyıl itibariyle Fransız Devrimi, Sanayi Devrimi, modernleşme ve makinalaşmanın başlangıcı ile toplumsal sınıf ayrılıkları meydana gelmeye başlamıştır bu toplumsal sınıf ayrılıkları beraberinde siyasi, ekonomik ve toplumsal birçok fikirler bütününün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İdeoloji kavramı bu şekilde ortaya çıkmıştır.

İdeolojilerin ortaya çıkmasıyla birlikte muhafazakârlık kavramı ortaya çıkmıştır. Fransız Devrimi'ni ortaya çıkaran, aydınlanmacı ve modernist yaklaşıma karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı söylenen muhafazakârlık kavramı, zaman içerisinde birçok şekilde kendini göstermiştir. Muhafazakârlık kavramının, kendisini birçok şekilde göstermesinin en önemli sebebi bulunduğu ülkeye, siyasal hareketlere ve o ülkedeki insanların sosyo-kültürel yapısına göre şekil almış ve kendisini konumlandırmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde muhafazakârlık kavramı halk nezdinde, en çok dincilik kavramıyla karıştırılmakta veya bütünleştirilmektedir. Bunun sebebi ise muhafazakârlığın, tarihsel süreçte kurumsallaşmış ve kendisini kanıtlamış yapıları koruma ve muhafaza etme arzusunu, ülkemizde kurumsallaşmış olan dini değerlerin muhafaza edilmesi olarak göstermiş olmasıdır. Muhafazakârlıkla ilgili bir diğer yanlış ise tamamen değişim karşıtı bir kavram olarak düşünülmesidir. Lakin muhafazakârlığın değişim karşıtlığı, tepeden inme, devrimci ve toplumsal düzende ani değişiklikler meydana getirecek eylemlere karşı bir duruştur. Muhafazakârlığa göre eğer değişim olacaksa yavaş yavaş ve tedrici bir şekilde olmalıdır.

Son yıllarda birçok fikirle ismi anılan Nurettin Topçu'nun muhafazakârlıkla ilişkilendirilmesinin en önemli sebebi de onun inkılaplar karşısında gösterdiği tepki olarak söylenebilir. Topçu'ya göre Batı doğrudan doğruya hiç münakaşa edilmeksizin taklit edilmekte, kendi içimizde herhangi bir uyumlaştırma çabası gösterilmemektedir. Batı'nın bu şekilde doğrudan doğruya taklit edilmesi ise onun gözünde insanımızın makinalaşmasını beraberinde getirecektir. Topçu'ya göre makinalaşmış bir toplumda ruh ayaklar altına alınmıştır. Topçu'nun muhafazakâr olarak anılmasının bir diğer sebebini ise onun otoriter devlet anlayışı ve demokrasi karşısında sergilediği elitist tavır olarak söyleyebiliriz. Lakin Topçu gibi çok yönlü bir münevverin tek bir kalıba sokmak veya tek bir ideolojiyle ilişkilendirmek çok yanlış olacaktır.

Necip Fazıl'ın ise toplumdaki birçok kesim tarafından “Üstat” olarak nitelendirildiğini ve bu nitelendirmenin altında Necip Fazıl'ın sadece edebiyat ve şiir alanındaki “Üstat”lıkla kalmadığını toplum nezdinde bir siyasi kimliğe de büründüğünü söylemek mümkündür. Tezimizde Necip Fazıl'ın muhafazakâr yönünü incelemiş olsak da Necip Fazıl kendisini İslamcı, Doğucu, Sağcı, Ruhçu, Anti-Komünist ve daha başka görüşler etrafında tanıttığı görülmektedir. Necip Fazıl'ın toplum nezdinde bu kadar etkin bir rol oynamasını, yaşadığı dönemdeki toplumsal çatışmaların, siyasi çıkmazların, toplumsal belirsizliğin hâkim olması ile ilişkilendirmek mümkün olacaktır. O bu kaos ortamında inandığı ve hizmet ettiği İdeolocya'sı için fazlasıyla mücadele etmiş ve birçok zorlukla karşı karşıya kalmasına rağmen görüşlerini radikal bir şekilde savunmaya devam etmiştir.

Aşağıda muhafazakarlığın ana temaları çerçevesinde hazırlamış olduğum Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek'in görüşlerinin bulunduğu karşılaştırmalı tabloda da görüldüğü üzere iki düşünürün de muhafazakarlıkla benzeşen ve çatışan görüşlerinin olduğunu görmek mümkündür. Ayrıca bu iki düşünürün birbirleriyle de benzeşen ve çatışan fikirlerinin olduğunu görmek mümkün olacaktır.

	NURETTİN TOPÇU	NECİP FAZIL KISAKÜREK
Gelenek	Hızlı ve köklü değişimlere karşıdır, değişimin yavaş ve tedrici bir şekilde olması gerektiğini savunmaktadır. Köktenci değişime karşı olmakla birlikte bir öze dönüşün savunucusu olmuştur. Bu düşüncesini de Kültür ve Medeniyet isimli derleme eserinde şu şekilde ifade ettiği görülmektedir. “Lâkin bugün koca şark dertlidir. İlminde aşk ve feragat, dininde ruh ve isyan getirecek Rönesanslara muhtaçtır. O halde bir ıslah hareketi zarurîdir ve bu ıslah hareketi ebedî olan dinin ruhunu her mevsime göre değişen şekiller ve renklerle muhafaza etmenin sırrını bize öğretecektir.” (Topçu, 2011:58).	Osmanlı Devleti'nde ki Tanzimat süreciyle başlayarak Cumhuriyet döneminde de yapılan yenilikçi hareketlere karşı çıkmıştır. “İslamiyet dünyasına girerken, birkaç devre sonra hepsini birden maddî rehberliğimizde topladığımız Arap ve Fars milletlerinin rehberliğini kabul ettik. Olgunlaşmamızın, Osmanlı İmparatorluğu kadrosunda en dolgun vahidine ulaşır ulaşmaz, İslamiyet'le millî bünyemiz arasındaki mayalaşmanın en olgun ahengine varmış olduk.” (Kısakürek, 2018:48). Sözleriyle de savunmuş olduğu geleneğin dayandığı kaynağı görmek mümkün olacaktır.

<p>Beşerî Mükemmel Olmayı Kavramı</p>	<p>Topçu'ya göre insan iradesi ile değer kazanmaktadır. İrade ise içimizden dışa çevrilen kuvvetlerle frenleyici kuvvetlerin arasındaki denkleşme ile olmaktadır. Duygular itici kuvveti harekete geçirirken, kanunlar, emirler, inanışlar frenleyici kuvveti harekete geçirmektedirler. Bu şekilde insan hareketleri oluşmaktadır. O'na göre "Duyguların kaynağı her ferde göre değişmektedir. Egoist (bencil) kaynaktan gıdalanan duygular insanda hayvani bir hayat ve süfli bir irade yaşattıkları halde özgeci (başkalarına; yani aileye, millete ve insanlığa çevrili) kaynaklardan gıdalanan duygular insanı yükseltiyor ve iradeyi değerlendiriyorlar." (Topçu, 2015a:14)</p>	<p>Necip Fazıl tek ve en mükemmel varlığın yaratıcı olduğunu, insanın eksik ve aciz olduğunu düşünmektedir. Her bireyin yaratılışı itibarıyla kendine has özellikleri olduğunu düşünmektedir. Bu sebeptendir ki Ideolocya Örgüsü kitabında devletin, masal anlatma kabiliyetine sahip bir ihtiyardan, hasır iskemle örebilecek bir engelli vatandaşa, iş bulamayan gençlere kadar hepsinin yetiştirebilmesi gerektiğini ve her birinin kendi nezdinde kıymetli olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca insanın doğası gereği kötülük yapmaya meyilli olması sebebiyle katı kanunlarla, hatta idam cezaları ile insanların suç işlemesinin kötülük yapmasının önleneceğini düşünmektedir.</p>
<p>Organik Toplum</p>	<p>Topçu "İsyan Ahlakı" eserinde; organik dayanışma yoluyla organik toplumun, bireyler üzerinde baskı oluşturduğunu, böyle toplumlarda bireyler tüm topluluğa bağlıdırlar ve bu baskı ile bireylerin özgürlüklerinin tehlike altında olduğunu, bu baskının kaynağın ise bireylere kendi iradeleri dışında görevler belirlenmesinden kaynaklandığını ifade etmektedir. Topçu bireyleri toplum karşısında pasif varlıklar olarak görmemektedir, bireysel iradeye önem vermektedir. Bireylerin toplum için olmasından ziyade toplumun her bir birey için var olduğunu düşünmektedir.</p>	<p>Necip Fazıl "İdeolocya Örgüsü" eserinde bireylerin her birinin toplumda belirli vazifeleri ve görevleri olduğunu ifade etmektedir ve bu durumu beyinle, kalp, kalple, yumruk ve taban arasındaki ilişkiye benzetmektedir. Ayrıca Necip Fazıl toplumun bireyden önce geldiğini ileri sürmektedir.</p>
<p>Mülkiyet</p>	<p>Nurettin Topçu'ya göre; Mülkiyetin belirli ellerde toplanmasına ve gelir adaletinin bozulmasına sebep olan liberal iktisadi uygulamalar yerine kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması milli bünyemize daha uygun olacaktır. Mülkiyetin temerküzünü ve aşırı üretimi önlemek için devlet toprağın bir kısmını devlet elinde tutacak, tarımsal üretimin büyük kısmını tekeline alacaktır; kendilerine verilen eşit miktardaki toprakta da köylüler ihtiyaçlarına yetecek kadar üretimlerini yapacak, böylece yalın bir hayat içerisinde</p>	<p>Necip Fazıl'ın fikir dünyasında mülkiyet karma bir yapıya sahiptir çünkü O bireyin mülkiyet hakkının olması gerektiği düşüncesini savunurken, kapitalizme olan karşıtlığı sebebiyle de mülkiyetin başka emek ölçülerini körelteceğini, onları sistemleştireceğini yani emeği sömürebilme potansiyeli olduğunu ileri sürmektedir bu sebeple de devletin elindeki tüm imkanlarla bütün toplumun doğumdan, ölüme kadar korunmasını sağlaması gerektiğini düşünmektedir. "Sermaye</p>

	şahsiyetlerini ve ahlaklarını korumuş olacaktır (Duran & Polat, 2010:69).	ve mülkiyette tedbircilik ise kapitalizm ve sosyalizmin sermaye ve mülkiyet sistemlerinin eğri yönlerini tasfiye eden doğru yönlerini ise birleştiren İslam'ın işaret ettiği iktisadi bir ölçüdür.” (Şahin, 2019:4) Şeklinde de ifade edilebilmektedir.
Otorite	“Devlet kavramını meydana getiren, birlik halinde bir halk kütlesi ve vatan toprağıyla idare edilen iktidardır. Bu üç unsurdan en esaslı ve başta geleni, iktidar veya otorite dediğimiz manevi kuvvettir. Bu manevi kuvvetin bulunmadığı yerde devlet yoktur. Devlet iktidarının varlığı görülür. Bu itaatin mutlak olduğu yerde devlet kuvvetlidir. İtaatin gevşediği yerlerde devlet zayıftır. Bir devletin ululuğunu anlamak için, onun sınırlarını dolaşmaya veya ihracatının pek büyük rakamlarını araştırmaya lüzum yoktur; dağda ve şehirde kanunları yürüten zabıtasının kudret ve adaletini görmek kâfidir. Polisle jandarmanın kanun sayıldığı yer, ideal devletin vatanıdır. Bu kuvvetler, kanunun mümessili olmaktan çıkar da zulüm yaparlarsa, devlet yıkılır. Eğer onlar halk tarafından itaat görmez ya hiçe sayılırsa, orada devlet yine içten yıkılır (Ünal, 2010:472).	Necip Fazıl devlette otoritenin çok güçlü olması gerektiğini savunmaktadır hatta O'nun düşüncesine göre devlet her alana nüfuz etmeli, her alanı hakimiyeti altında tutarak denetim sahibi olmalıdır. Devlet Sinema ve televizyondan, gazeteciliğe, sanata, heykelticiliğe, üniversitelere, eğitim yöntemlerine, işsizliğe varana kadar bütün konularda en üst düzeyde denetim sahibi olması gerekmektedir. Ayrıca İslam'ın ve Devletin birbiri ile bütünleşmiş olarak düşünülmesi gerektiğini Devletin İslam'ın belirlemiş olduğu ölçütlere riayet etmesi gerektiğini ve toplumu da bu yönde kontrolü ve denetimi altında tutması gerektiğini düşünmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkaş, H. H. (2001). Türk Modernleşme Tarihinde Muhafazakar Siyasi Düşünce .
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1-12.
- Atay, T. (2013). Gelenekçilikle Karşı-Gelenekçiliğin Gelgitinde Türk ‘Gelenek-çi’
Muhafazakârlığı. A. Çiğdem içinde, *Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce –
Muhafazakârlık* (s. 154-178). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bilge, M. (2009). Nurettin Topçu'nun Kültür ve Medeniyet Anlayışı. *Türkiye Sosyal
Araştırmalar Dergisi*, 91-102.
- Bora, T. (2017). *Cereyanlar Türkiye’de Siyasî İdeolojiler*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Calvin, J. (2010, Nisan 12). *Hristiyanlık*. Hristiyanlık Web Sitesi:
<http://www.hristiyanlik.org/adem-ilk-gunah/> adresinden alındı
- Cihan, M. (2016). Nurettin Topçu ve Ahlak Eğitimi. *Türkiyat Araştırmaları Estitüsü
Dergisi*, 1387-1398.
- Çelik, M. (2000). *Nurettin Topçu ve Bugünkü Türkiye*. Ülke Kitapları: İstanbul.
- Doğan, M. (2016). *İki Yol Açıcı: Nureddin Topçu ve Necip Fazıl*. İstanbul: Yazar
Yayınları.
- Doğan, N. (2011). Türk Muhafazakarlığının Devlet Algısı: Nurettin Topçu Örneği.
Doğu-Batı, 213-229.
- Duran, H., & Polat, A. (2010). Nurettin Topçu'da Milliyetçilik ve Anadolu
Milliyetçiliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 65-70.
- Düzce, Ş. (2019). Necip Fazıl Kısakürek ve Eğitim Anlayışı. Van.
- Erdoğan, M. (2004). Muhafazakârlık: Ana Temalar. *Liberal Düşünce*, 6.
- Ergil, D. (1983). *İdeoloji Üzerine Düşünceler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal
Bilgiler Fakültesi Dergisi.
- Heywood, A. (2013). *Siyaset*. Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler*. Ankara: Adres Yayınları.
- Hü, H. (tarih yok). Türk Modernleşme Tarihinde Muhafazakar Siyasi Düşünce.
- Işık, E. (2019). *Nurettin Topçu: Çağdaş Bir Dervişin Dünyası*. İstanbul: Dergah
Yayınları.

- Karadeniz, S. (2007). Gelenek Üzerine Bir Okuma Denemesi “Geçmişle Gelecek Arasında Gelenek. *Milel ve Nihal*, 29-47.
- Kirk, R. (2008). Muhafazakarlığın On Prensibi. *Muhafazakar Düşünce*, 243-250.
- Kısakürek, N. F. (1990). *Başmakalelerim 1*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (1999). *Batı Tefekkürü ve İslam Tasavvufu*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2000). *İman ve İslam Atlası*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2010). *Çerçeve 2*. İstanbul: Büyük Doğu yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2013). *O ve Ben*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2017). *Babıali*. Büyük Doğu Yayınları: İstanbul.
- Kısakürek, N. F. (2018). *İdeolocya Örgüsü*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Meşe, M. H.-E. (2013). Türkiye’de Muhafazakarlığa Nurettin Topçu’nun Eleştirel Katkısı. *Muhafazakar Düşünce*, 142-154.
- Mollaer, F. (2016). *Liberal Muhafazakarlık Karşısında Nurettin Topçu*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Özder, F. (2006). 1980 Sonrasında Türkiye’de Muhafazakar Kimliğin Gelişimi ve Siyasal Partiler . *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir.
- Özipek, B. B. (2013). Muhafazakarlık, Devrim ve Türkiye. A. Çiğdem içinde, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce* (s. 66). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Safı, İ. (2005). Türkiye’de Muhafazakarlığın Düşünsel-Siyasal Temelleri ve Muhafazakar Demokrat Arayışlar. *Doktora Tezi*. Ankara.
- Sezik, M. (2012). Muhafazakâr Siyaset İdeolojisi ve Türkiye’de Muhafazakârlık. *I.Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi*, (s. 116-117). Konya.
- Sucu, İ. (2012). Althusser’in Gözünden İdeoloji Ve İdeolojinin Bir Taşıyıcısı Olarak Yeni Medya. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 32-33.
- Şahin, O. E. (2019). Necip Fazıl Kısakürek’in Düşünce Eksenini ve Siyasal Aksiyonu. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-16.

- Şehsuvaroğlu, L. (2002). *Nurettin Topçu*. Ankara: Alternatif Yayınları.
- Şık, F. (2008). Bir Filozofun Edebi Kimliği "Nurettin Topçu". *Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum.
- Topal, A. (2012). Yeni Sağ. *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler ve Disiplinlerarası İlişkiler*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Topçu, N. (2011). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Topçu, N. (2013). *İnsan ve İslâm/Mevlânâ ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Topçu, N. (2015a). *İradenin Davası Devlet ve Demokrasi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Topçu, N. (2015b). *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Türk Sağının Üç Hali*. (2017). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türkkahraman, P. M., & Köten, Y. E. (2013). *Siyaset Sosyolojisi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Ünal, D. D. (2010). Nurettin Topçunun Düşünce Sisteminde Devlet ve Demokrasi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 469-485.
- Vikisöz. (2017). vikisöz Websitesi: <https://tr.wikiquote.org/wiki/Platon> adresinden alındı
- Yanardağ, M. (2013). *Yeni Muhafazakarlık Neo-Conlar*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Yaşlı, F. (2015). Türkiye'de Muhafazakar Anti-Kapitalizm: Nurettin Topçu. *Alternatif Politika*, 645-662.

